NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

פרייז 20 גראשען

[ה]יינט 14 זייטען

[נ]ייער פאלקסבלאט

№ 32 | Łódź, Niedziela, 7 lutego 1937 | אדרעס: לאדז, פעטריקאווער 21 טעל. 224-71 Adres Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt.1.06 | לאדז, זונטאג פ' תרומה כ"ו שבט תרצ"ז | 15-טער יאהרגאנג

אינוועסטיציע-פלאן פון דער רעגירונג

רעדע פון וויצע-פרעמיער קוויאטקאווסקי וועגען „4 יאהר-פלאן"

צענטראלער אינדוסטריעלער ראיאן זאל געבויט ווערען אין סאנדאמיר

ווארשא, 6 (טעלעפאניש)

אויף דער פרייטאג'דיגער זיצונג פון דער בודזשעט-קאמיסיע ביים סיים איז בעטראכט געווארען דער אינוועסטיציע - פלאן פון דער רעגירונג אין יאהר 1937 און וועגען דעם פאנד פאר לאנד-פערטיידיגונג ,,פאן".

דער ערשטער האט גערעדט דער פינאנץ-מיניסטער קוויאטקאווסקי, וועלכער האט צוו. אנדר. געזאגט פאלגענדעס:

אין מיין רעדע דעם 10 יאנ' פ. י. האב איך אויפן סיים - זיצונג פראיעקטירט א ספעציעלע קאמיסיע צו בעטראכטען די פראגע וועגען פויל-[...] און צו שליסען א געוויסען ציקל אינוועס-[...] אין משך פון 4 יאהר אויף דער [...] סומע פון 1650 ביז 1800 מיליאן זל.

די לעצטע 12 יאהר האט די מלוכה געמאכט אינוועסטיציעס און געהאט פאלגענדע דעפיציטען: 245 מיליאן 600 טויזענד זל., 371 מיליאן זל., 115 מיליאן 800.000 זל., וואס עס מאכט אויס 230 מיליאן [...] פון די אינוועסטיציע - סומעס, וואס זענען אריינגעגאנגען אין בודזשעט' אין דער זעלבער צייט האט די מלוכה בעקומען קרעדיטען אויף א סומע פון [...]ליארד 642 מיליאן זל. און די אלע געלדער זענען [...] געווארען אויף אינוועסטיציעס.

אין יאהר 1935 איז פוילען געווען פאר'חוב'ט [...] ווי אנדערע מלוכות פון אנטי-דעפלאציע-פא-[...] ווי יאפאן, אמעריקא, איטאליען, בעלגיען אדער פראנקרייך.

אין 1936 זענען מאביליזירט געווארען מזומנע קאפיטאלען אויף אינוועסטיציע - צוועקען. די קאפיטאלען זענען גענומען געווארען פונם געלד-מארק און פון דער אינוועסטיציע - הלוואה פון 1935 אויף א סומע פון 240 מיליאן זל., העכער זענען פערענדיגט געווארען מלוכה'שע ארבייטען (נישט אריינרעכענענדיג די ארבייטען, וואס זענען געפיהרט געווארען דורכ'ן קריגס - מיניסטעריום אויף א סומע פון 320 מיליאן זל.

פון יאהר 1924 ביז איצט האט פוילען שוין אויסגעגעבען אויף אינוועסטיציעס 6 מיליארד גילדען.... פאר די לעצטע 4 יאהר (1932 — 1936) האט די רעגירונג אינוועסטירט א מיליארד 330 מיליאן זל.

די איצטיגע פראנצויזישע הלוואה — זאגט דער וויצע-פרעמיער — און דער ,,פאן" וועלען בענוצט ווערען אויף פינאנצירען די אינדוסטריע, אויף בויען וועגען, פאבריקען, א. ד. גל. אלץ וועט געהן אונטערן צייכען פון לאנד-פערטיידיגונג, ווארום פוילען האט נישט קיין שום אגרעסיווע פלענער — פוילען בויט אויס איהר אינדוסטריע אויפן פאל פון א קריג, וועלכען ס'וועלען ארויסרופען אנדערע.

די צענטראלע אידעע פון אינוועסטיציע-פלאן באשטעהט אין דער ריכטונג פון אויסבויען א נייעם אינדוסטריעלען ראיאן אין סאמע צענטער פון לאנד. דער האזינגער ראיאן דארף ענטשטיין אין [...] פון סאנדאמיר און ער דארף ארומנעמען די שטיקער לאנד, וואס ליגען צווישען סאן און דער ווייסעל. נאך גדיניע, וועלכע איז אויסגעבויט געווארען ,,איבער-נאכט" פלאנט וויצע-פרעמיער קוויאטקאווסקי איצט אויפבויען אויפן זעלבען אופן דעם דערמאנטען אינדוסטריעלען ראיאן, פאר וועלכען ער האט שוין אפילו געשאפען א בעזונדערן נאמען ((,,צענטראלער אינדוסטריעלער ראיאן")).

דער וויצע - פרעמיער רעכענט אויס, אז במשך פון די פארשטעהענדיגע 4 יאהר וועט מעגליך זיין אריינצולייגען אין די אינוועסטיציעס 2 מיליארד מיט 400 מיליאן זל. פון פערשיידענע קוועלען, אין יאהר 1937 וועט מען אויסגעבען א קנאפען האלבען מיליארד (פון דער פראנצויזישער הלוואה וועט אין יאהר 1937 איינפליסען קיין פוילען 136 מיליאן מזומנים). פונם דאזיגען קנאפען האלבען מיליארד (גענוי — 486 מיליאן גילדען) וועט 200 מיליאן אויסגעגעבען ווערען אויפ'ן ,,פאן".

דער מיניסטער האלט, אז צו די אלע אינוועסטיציעס פון זיין פלאן וועלען נאך צוקומען א רייהע מלוכה'שע, קאמונאלע און פריוואטע אינוועסטיציעס, צוליב וואס ער קומט צום אויספיהר, אז סך-הכל וועט אין יאהר 1937 דורכגעפיהרט ווערען אין פוילען אינוועסטיציעס פאר 800 מיליאן זל. (אין יאהר 1929 האבען די אינוועסטיציעס בעטראפען 2 מיט א פערטעל מיליארד).

נאכ'ן וויצע-פרעמיער'ס רעדע האט דער רעפארטאמענט - דירעקטאר מארטין פון פינאנץ-מיניסטעריום.

ער בעקענט די דעפוטאטען מיט זעהר פיל מאטעריאלען, ווי אזוי די רעגירונג גרייט זיך איבערצובויען די ווירטשאפטליכע סטרוקטור פון פראיעקטירטען צענטראלען אינדוסטריע-ראיאן. ערשט נאכן דירעקטאר מארטין בעקומט א ווארט דער רעפערענט פון אינוועסטיציע - פלאן און פון ,,פאן" ד"ר. שיקארסקי.

— מיר מוזען אויסבויען — זאגט ער — אזעלכע אונטערנעהמונגען, ווי קרופ אין דייטשלאנד, שניידער אין פראנקרייך, שקאדא אין טשעכיע, ארמסטראנג און וויקערס אין ענגלאנד. אפהענגיג פון די בעדערפענישען וועט מען דארט פראדוצירען אקער-אייזנס אדער הארמאטען...

מיט'ן ,,פאן" וועט פערוואלטען דער קריגס-מיניסטער לויט דער דירעקטיווע פון מארשאל שמיגלי.

אויספיהרליכער שטעלט דער רעפערענט זיך אפ אויף די הוצאות. וואס דער אינוועסטיציע-פלאן גרייט זיך צו מאכען אויפן געביט פון בוי-וועזען. 26 מיליאן גילדען וועט מען אויסגעבען אויף בויען קליינע וואוינונגען פאר ארבייטער 14 מיליאן אויף בויען רעגירונגס - בנינים. געריכטען, אוניווערזיטעט בנינים א. ד. גל. דער רעפערענט קריטיקירט דערביי די ביזאיצטיגע בוי-אקציע פון דער רעגירונג. מען בויט בנינים, און וועלכע מען קען זיך דערוויל בעגעהן. מען בויט, למשל, אויף לעשנא אין ווארשא

(ווייטער זעה 4 טע זייט)

פוילענס עמיגראציע-פראגע פארן אדמיניסטראטיוו-ראט ביי פעלקער-ליגע

כאראקטעריסטישע ערקלערונג פון מיניסטער קאמארניצקי וועגען דער עקספערטען-קאמיסיע פאר עמיגראציע-ענינים

ושענעווע, 6 (יט"א טעלעגראפיש)

אויף דער היינטיגער זיצונג פון אדמיניסטראטיווער ראט און פון אינטערנאציאנאלען ארבייטס-[...] ביי דער פעלקער-ליגע איז בעטראכט געווארען די פראגע פון עמיגראציע און וועגען שאפען אן [...] עקספערטען - קאמיסיע אויסצוזוכען די עמיגראציאנס-מעגליכקייטען און דעם בעריכט צושטעלען אין [...] 1938.

[...]דם וועט דער אינטערנאציאנאלער ארבייטס-[...] בעטראכטען דעם בעריכט און אננעמען בע-[...].

דער פוילישער דעלעגאט ביי דער פעלקער-ליגע, [...]סטער קאמארניצקי האט געהאלטען א רעדע און [...], אז דער נאטירליכער צוזוואוקס אין פוי-[...] נאך דער וועלט-מלחמה בעטרעפט 7 מיל-[...] נפשות, אזוי פיל וויפיל עס בעטרעפט די בע-[...]רונג אין די באלטישע לענדער. פוילען שטיקט [...] דער איבערבעפעלקערונג. פוילען וועט נישט [...] אין דער עקספערטען - קאמיסיע צו פאר-[...] די עמיגראציע - מעגליכקייטען. פוילען קען זיך נישט בעגנוגענען מיט ווערטער. פוילען וויל מעשים.

אויב די עקספערטען - קאמיסיע וועט אין 1938 נישט אויפקלערען די פראגע פון עמיגראציע — האט אויסגעפיהרט מיניסטער קאמארניצקי — איז בעסער די קאמיסיע באלד נישט צו שאפען.

די פארשטעהער פון בראזיליען און ארגענטינא האבען ערקלערט, אז אין זייערע לענדער קענען אויפנעהמען נאר לאנדווירטשאפטליכע עמיגראנטען.

מ'דארף צוגעבען, אז די פאן-אמעריקאנישע קאנפערענץ האט אנגענומען א בעשלוס צו מאכען אויסנאהמען פאר עמיגראנטען, אויך פון אנדערע קאטעגאריעס.

מוסאליני האט גערעדט

צו זיינע לעגיאניסטען וועגן נעכטיגע נצחונות און מארגענדיגע מלחמה

רוים, 6 (ספ. טעל.)

סטעפאני-אגענטור איז מודיע: מוסאליני האט היינט געמאכט א נ'איבערזיכט איבער די אפטיילונגען פון דער פאשיסטישער מיליץ, דערנאך האט ער געהאלטען פאלגענדע רעדע: חברים לעגיאניסטען אויף דער יבשה און אויפ'ן ים. די מאמע רוים גרוסט אייך ענטוזיאסטיש. מיט געציטערטקייט זעה איך אייך צוריק. כ'האב אייך נאכגעפאלגט מיט א קלאפענדיג הארץ טאג איין, טאג אויס. קריגער פון צוויי מלחמות, שעפער פון צוויי רוהמרייכע נצחונות, איהר פערדינט אויף דאנקבארקייט פון פאטערלאנד און די דאנקבארקייט וועט איהר בעקומען. דאס פאטערלאנד פערעכענט אייך צו זיינע בעסטע זיהן. איצט זאגט מיר, צי דאס פאטערלאנד קאן רעכענען אויף אייך היינט, מארגען און שטענדיג?

די פערזאמעלטע לעגיאניסטען האבען אין כאר געענטפערט: „יא".

„געסטאפא" ארעסטירט דעם דירעקטאר פון דער שיף-ליניע ארנאלד בערנשטיין

בערלין, 6 (יט"א טעלעגראפיש)

די „געסטאפא" האט ארעסטירט ארנאלד בערנשטיינען, דעם הויפט-דירעקטאר פון דער „שיף-ליניע ארנאלד בערנשטיין" צוזאמען מיט 4 זיינע אנגעשטעלטע.

ביז איצט זענען די סיבות פון ארעסט אפיציעל נישט אנגעגעבען געווארען.

נאך קורצע און שווערע ליידען איז געשטארבען מיין הייסגעליבטער מאן, אונזער טייערער און אונפערגעסליכער פאטער, שוויגערפאטער, גרויספאטער, ברודער, שוואגער און אנקעל

נ"ע ישראל משה שלאמאוויטש

אין עלטער פון 73 יאהר.

די לויה קומט פאר היינט, זונטאג, ד. 7 פעברואר 1937, 1 א זייגער בייטאג פון טהרה-הויז, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

[...]. סטודענט פערוואונדעט אויפן ווילנער אוניווערזיטעט

ווילנא, 6 (יט"א טעלעפאניש)

דורך ענדעקעס איז היינט בלוטיג צושלאגען [...] דער יודישער סטודענט מענדעל פינקוס.

[...]עניש סטודענטען הוליען

בוקארעשט, 6 (יט"א טעלעגר.)

אויפן מעדיצינישען פאקולטעט פון בוקא-[...]ער אוניווערזיטעט זענען דורך אנטיסעמיטישע [...]ענטען צושלאגען געווארען עטליכע יודישע [...]טען און סטודענטינס.

נצחונות פון שפאנישן רעגירונגס־מיליטע[…]

אפגעשטויסען די אטאקעס ביי מאלאגא. — ערובערט וויכטיגע סטראטעגישע פונקטען. — ארטילעריע הוראגאן אויף גענעראל פראנקא'ס אפטיילונגען

וואלענסיא, 6 (ספ. טעל.)
דאס רעגירונגס־מיליטער האט אפגעהאלטען א רייהע נצחונות און ערובערט מאנטארא און זיי לאפראנקא דע קארדאבא. דאס ארט געפינט זיך 25 קילאמעטער פון קארדאווא.
אויף אזא אופן איז דאס רעגירונגס־מיליטער ארויף אויף דער טעריטאריע, וואס איז אין אנהויב בירגער־קריג געווארען פארנומען דורך געגנ. פראנקא'ס אפטיילונגען.

פאריז, 6 (ספ. טעל.)
די קוואטיר פון די אויפשטענדיגע טיילט מיט, אז דאס פאשיסטישע היי געהט כסדר פאראויס צו מאלאגא. די אויפשטענדיגע געפינען זיך 20 קילאמעטער פון מאלאגא. 9 קאלומנעס פון די אויפשטענדיגע רינגלען ארום די שטאט פון 6 זייטען.
די הויפט־קרעפטען פון רעגירונגס־מיליטער זע נען קאנצענטרירט אויפ'ן אפשניט מארבאלא — פון דאנען שיקט ארויס די רעגירונגס־ארטילעריע א מוראדיג פייער אויפ'ן שונא. אויף דעם אפשויט קומען פאר פערביסענע שלאכטען.

מאדריד, 6 (ספ. טעל.)
דער קאמיטעט צו פערטיידיגען מאדריד טיילט מיט: נאך עטליכע אטאקעס פון רעגירונגס־מיליטער און קאנטער־אטאקעס פון די אויפשטענדיגע איז אוניווערזיטעטס־ראיאן, איז דעראבערט געווארען א זעהר וויכטיגע פאזיציע, וועלכע איז בעקאנט אונטערן נאמען עסקאלעבילא. די דעראבערונג האט א גרויסע סטראטעגישע בעדייטונג.

מאלאגא, 6 (ספ., טעל.)
לויטן אפיציעלען קאמוניקאט האט דאס מיליטער פון געגנ. פראנקא אנגעהויבען א געוואלדיגע אטאקע אויפ'ן אפשניט פון אלארא. די אטאקע איז געווארען אפגעשטויסען מיט שווערע פערלוסטען פאר'ן שונא. די רעגירונגס־אפטיילונגען זע־נען געבליבען אויף זייערע פאזיציעס. אויפ'ן אפשניט פון אגען געהט א פייער פון מאשין־ביקסען. הינטער עסטעפאנא און מארבעלא איז דאס מיליטער פון די אויפשטענדיגע געוואונגען זיך צו־ריקצוציהען אויף עטליכע קילאמעטער. אין די הענד פון רעגירונגס־מיליטער געפינט זיך יווייטער דער וועג פון מארבעלא קיין אגען, וואס עס האלט אויף דעם פאראויסגיין פון מיליטער פון די אויפשטענדיגע.
אעראפלאנען פון די אויפשטענדיגע האבען זיך בעוויזען איבער קאלעטא, רעגירונגס־אעראפלאנען האבען זיי געצוואונגען צו אנטלויפען.

וואלענסיא, 6 (ספ. טעל.)
דאס מיניסטעריום פאר האנדעל און אינדוס[…] האט ארויסגעגעבען א פעראָרדנונג צו רעקוויר[…] לטובת דער קריגס־אינדוסטריע אלע זאפאסען באנגעל, וואל און זייד, סיי אין רויהען צושט[…] און סיי אין צושטאנד פון שוין אויסגעארב[…] אינדוסטריע־ארטיקלען.

מאדריד, 6 (ספ. טעל.)
פרעמיער לארגא קאבאלערא האט היינט דער פרייה בעזוכט פערשידענע אפשניטען פון פ[…] ביי סיערא גיואדאראמא.

מאדריד, 6 (ספ. טעל.)
דער ראט צו פערטיי. יגען מאדריד טיילט [...] 30 זעלנער פון די אויפשטענד. געג. וועלכע [...] בעגומען געווארען אין געפאנגענשאפט נישט [...] פון לאס ראזאס, האבען דערקלערט, אז א[...] מאדרידער פראנט געפינען זיך 10 טויזענד דיי[...] זעלנער. זיי זענען אנגעטון אין די מונדירען [...] שפאנישען פרעמדען לעגיאן.
די פערלוסטען פון די דייטשע אפטייל[...] בעת די לעצטע קאמפען זענען זעהר גרויסע

סאוויעטן טרעטן אריין אין קאנטראל־קאמיטעט פאר נישט־אינטערווענץ אין שפאניע

לאנדאן, 6 (ספ. טעל.)
דער נישט־אינטערווענץ־קאמיטעט האט היינט בעקומען א מיטטיילונג פון דער ראטען־רעגירונג, אז די סאוויעטען זענען מסכים אריינצוטרעטען אין קאנטראל־קאמיטעט פאר דער נישט־אינטערווענץ אין שפאנישען קריג.

פראפ. איינשטיינס סימפאטיע־גרוס פאר'ן שפאנישען פאלק

וואלענסיא, 6 (ספ. טעל.)
די פרעסע־אגענטור פון דער שפאנישער רעגירונג איז מודיע, אז פראפ. איינשטיין האט איבער געשיקט צום שפאנישען אמבאסאדאר אין וואשינג־טאן א בריף מיט אויסדרוקען פון סימפאטיע פאר'ן שפאנישען פאלק און רעגירונג.

זיין עקסעלענץ דע[ר] צופאל

אין באנק איז אריינגעקומען א [...] בעשיידען געקליידעט, און צוגעגא[נגען] צו דער קאסע, דערלאנגט א משעק [...] 100.000 דאלאר און געבעטען עס [...] זירען. דער קאסיר, צוטומעלט, הא[ט] געקלונגען צום דירעקטאר. דער דירע[קטאר] האט אנטלעפאנירט צו דער באנק, [...] כע האט ארויסגעשטעלט דעם טשעק, [...] איז געווען אין ארדנונג.
פון וואנען האט איהר אזא טשעק [...] אזא סומע — האט מען געפרעגט [...] קליענט. ער האט דערציילט א גע[...] מיט א קאפעלוש, וועלכען ער הא[ט] פונען אין גאס. ער האט איהם [...] גען איינינע וואכען און צופעלי[ג] ער אין א אווגס בעמערקט, אז ה[...] לעדערנעם פאסיקל קוקט ארויס א [...] פאפיר און ער האט ארויסגעצו[יגן] א טשעק.
די אמת'ע געשיכטע פון דעם [...] הויבט זיך אן פון טויט פון א [...] ניו־יארקער באנקיר, וועלכער הא[ט] פאר זיין טויט געהייסען אויסשט[עלן] טשעק אויף 100.000 דאלאר און [...] עס אריינגעלייגט, צוגויפקנייטשענ[...] 4־ען, הינטערן לעדערנעם פאסיק[ל] זיין אלטען קאפעלוש, וועלכען ע[ר] געהייסען ארויסווארפען אויפ'ן מיס[ט].
דער צופאל — האט בעשטעטיגט [...] באנקיר — וועט מאכען, אז דער [...] ציזאמען מיט'ן קאפעלוש וועט אר[...] לען אין די הענט פון אזא, וואס [...] זיך אין איהם.
פון דער מינוט, וואס מען האט קאפעלוש ארויסגעווארפען אויפ'ן [...] איז ער אדורכגעגאנגען פערש[...] גלגולים. עס האט איהם געפונען א [...] קעהרער און ער האט איהם פערק[ויפט] הענדלער פון אלטווארג. דער הע[נדלער] האט דעם קאפעלוש ארומגעריינ[יגט] האט איהם פערקויפט צו א פורמ[אן] בראווער. דער פורמאן, זייענדיג [...] האט איהם פערלוירען בעת א נ[...] עס האט איהם אויפגעהויבען און [...] גען איינינע טעג אנ'אלטער בעטלער [...] בעטלער איז פערהאלטען געווארען [...] א פאליציאנט און ווען מען האט פעמיהרט אין פאליציי, האט ער קאפעלוש ארייגעווארפען אין א [...] קעסטעל.
די וואנדערונג פון ווערטפולען [...] לוש האט אזוי געדויערט זיבען מא[נאט]. לסוף איז ער אריינגעפאלען אין די [...] פון לעצטען בעזיצער, א בעשיי[דענעם] גאסען־קעהרער. ער האט איהם [...] געטריי און דויערהאפט איינינע [...] ביז איין אווגס, ווען דער בעזיצע[ר] געוואלט אראפנעמען די שטארק [...] דיגטע באנד, האט ער בעמערקט הי[נטער] לעדערנעם פאסיק שמעקט ארויס [...] קעל ווייס פאפיר. ער האט ארויס[גע...] גען און האט געפונען דעם טשעק.
אזוי האט געווירקט זיין עקסעלענ[ץ] צופאל אויפ'ן ווילען פון אמערי[קאנער] מיליאנער.
אזוי דעצידירט נאר דער צופא[ל] מען פון די לאטען־בעזיצער וועט [...] פאלען צאהלרייכע געווינסען [...] ציהונג פון דער 1־טער קלאס [...] עכט און דרייסיגסטער מלוכה־לא[טעריע] וועלכע הויבט זיך אן דעם 18 פע[ברואר]

מעכאנישע שלאסעריי
י. רעדער
11. ליסטאפאד 11.
(רוג זגכאדניא)

וויבטיג פאר דאמען
נאר 2 זל. ווערען פאר איבערגע־מאכט די עלטעסטע
הי מ ע ן
אויף גאנץ ניי און אויך נייע היטען צו
3.50
„TOLA“
25 Zawadzka 25

די בעקאנטע האלעקטור פון
יוסף כעלעמנער
לאדז, זאוואדזקא 8, טעל. 132־37
וואוינונג: שטערלינגא 4, טעל. 266־24
מאכט בעקאנט די געעהרטע שפילער, אז די קאלעקטור איז אזוי ווי ביז יעצט
אויך ווייטער טעטיג
לאזען צו דער 1־טער קלאס 38־טער לאטעריע זענען שוין צו בעקומען.
קאנטא P. K. O. 67707

אונזער ליבער פאטער, שוויגערפאטער, גרויס־פאטער, אורגרויספאטער
נ"ע יוסף פאזנאנסקי
(זוהן פון וואלף פאזנאנסקי ז"ל אין באלטא)
איז נאך קורצע ליידען געשטארבען אין עלטער פון 85 יאהר.
די לויה קומט פאר היינט, זונטאג, דעם 7־טען פעברואר 1937, 2 א זייגער נאכמיטאג פון טהרה־הויז, וועגען וואס ס'טיילט מיט די איז טיפע טרויער
פערבליבענע פאמיליע.

א הארציגען מזל־טוב
ווינשען מיר דעם ה'
הענעך מאנדראוויטש
און פרוי
צו דער חתונה פון זייער ליבע טאכטער
פאלא מיט ה' שאול קוזרא
און דעם יונגען פאר א גליק־ליכע צוקונפט.
שמעון מאכאראווסקי
און פאמיליע.

אונזער מייסטער
לייבל סמאלאזש
און פאמיליע
צוליב'ן פריהצייטיגען טויט פון זיין אונפער־געסליכע פרוי
נ"ע סאלטשע
דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל.
די ארבייטער פון דער ווערקשטאט סמאלאזש

בעקאנטמאכונג.

היינט, זונטאג, דעם 7־טען פעברואר, 6 אינאווענט קומט פאר אין לאקאל פון דער ראדאמער הילפס־געזעלשאפט (פאלודניאווא 20), די
אלגעמיינע פערזאמלונג
פון די שול־אפיעקונס. די שול־אפיעקונעס און די עלטערן פון די שול־קינדער ווערען געבעטען פינקטליך צו קומען.
די פערוואלטונג
פון דעם עלטערן־פעראיין
אפטיילונג אין לאדז.

צו דער חתונה פון פרל.
יוכבד פליטמאן
מיט ה' יעקב צוקערמאן
מיינע הארציגסטע וואונשען.
זאל אייער לעבענס־וועג זיין בעצירט מיט בלומען.
יעקב לייב הערשקאוויטש
אלעקסאנדער.

אונזער מיטגליד ה' סמאלאזש
צוליב'ן טויט פון זיין ליבע
פרוי נ"ע
אונזערע אויסדריקען פון טיפסטען מיטגעפיהל.
געפינט א טרייסט — אין ווייטערדיגען לעבען.
אלע מיטגלידער ווערען געבעטען צו קומען צו דער לויה, וועלכע קומט פאר היינט, זונטאג, 12 בייטאג פון פאזנאנסקי'ס שפיטאל.
די פערוואלטונג און פאר־קאמיסיע פון מענער־שניידער כאלופניקעס־פעראיין אין לאדז, זאכאדניא 11.

בעקאנטמאכונג.

דער פעראיין „בושאי המטה" פל. וואלנאשטשי 3 מאכט בעקאנט אלע מיטגלידער, אז אי"ה זונטאג, א' תצוה דעם 14 לויט קומט פאר אין אייגענעם לאקאל פון פעראיין די
יעהרליכע גענעראל־פערזאמלונג
צום ערשטען טערמין 4 א זייגער נאכמיטאג ביי א גענוגענדער צאהל מיטגלידער און צום צווייטען טערמין 6 א זייגער אוונט דעמזעלבען טאג ביי יעדע צאהל מיטגלידער מיט פאלגענדען טאג־ארדנונג: 1) ערעפנונג; 2) וואהלען פון א פארזיצענדער און אסעסארען; 3) בעריכט פון קאסע און טעטיגקייט פון יאהר 1936; 4) בעריכט פון רעוויזיאנס־קאמיסיע; 5) וואהלען פון א פערוואלטונג און רעוויזיאנס־קאמיסיע אויפ'ן יאהר 1937; 6) בעשטעטיגונג פון בודזשעט אויפ'ן יאהר 1937; 7) פרייע פארשלאגען. אלע מיטגלידער ווערען געבעטען צו קומען.
די פערוואלטונג.

צו די געעהרטע ה' גנבים!

די, וועלכע האבען ארויסגעגובעט דריי אנציגער דאנערשטאג, דעם 4 ד. ח. צווי־שען 5 און 7 אוונט מיקינארסקע 8, וו. 12 ווערען געבעטען נעגעז בעלוינונג אפצוברענגען. דיסקרעציע געזיכערט

דער קצב
פון דער פילסודסקיעגא גאס, וועלכער איז געווען אין דער פירמע „לאנדאן"־פויריגען פרייטאג, זאל זיך אין דעמזעל־בען ענין נאכאמאל מעלדען.

עס ווערט געזוכט
שטאפערינס
שפיגעל, ציגעל־גאס 23.

געדענקט, ביי
שטשעשליווי
א גרויסער אויסוואהל פון
אריגינעלע בילעצער און טאמאשאווער סחורות
אויף אנציגער און פאלטענס
פון די בעסטע קוואליטעטען
אויף פערשידענע רעשטען
קומט און איבערצייגט אייך
R. Szczęśliwy
לאדז, 5 נאוואמיעסקא 5
טעל. 156־09.
געדענקט פראנט II שטאק.

די בעסטע און די שענסטע
פאטאגראפיעס
קאנט איהר בעקומען געמאכט
צו אלע ארט פאטאגראפיעס
נאר אין דעם קינסטלערישען אטעליער
„POLONIA“
לאדז, גדאנסקא 31
אינהאבער: י. גוטערמאן.

לעכער
ווערען אויסגענייהט צו ביליגע פרייזען
ג. נארדמאן
8 שרודמיעסקא 8

Dr.
Wajnberg
ספעציאליסט פאר לונגען, האַרץ און סקלעראָז קראנקהייטען
פיעטריקאווער 145
טעל. 126־02.
נעמט צו פון 10־9 פריה, 5־3, 8־9 אוו.

ארויסגעשיקט א טייוועל־מאשין קיין תל־אביב

פערמשפט דערפאר אנ׳אראבער אויף 10 יאהר תפיסה

אפגעלייקענט די קלאַגעז וועגעז העבראיש־למוד איז די א״י־דיגע רעגירונגס־שולעז. — היינט עפענט זיך די לאַנד־קאנפערענץ פוז דער „הסתדרות". — דער מופטי ארבייט צוזאמעז מיט די נאַציס. — סער נייל מאלקאַם קומט קיין ארץ־ישראל

ירושלים, 6 (יט"א טעלעגראַפיש)
דאָס פרעסע־ביוראָ פון דער א״י־רעגירונג
[...]ילט מיט דער י"טא אַז די רעגירונג האָט נישט
[...]רעה איינצופיהרען העבראיש אַלס אָבליגאַטאָרי־
[...]ען למוד אין די רעגירונגס־שולען.

עס ווערען אויך אָפיציעל אָפגעלייקענט די
[...]לדונגען פון דער אראבישער פרעסע וועגען
[...]ער רעזיגנאַציע פון דעם וויצע־סעקרעטאַר פון
[...]ם בילדונגס־דעפּאַרטאַמענט ווילפרעד פארעל.

ירושלים, 6 (יט"א טעלעגראַפיש)
היינט איז פערעפענטליכט געוואָרען דער
[...]טייל אין פּראָצעס פון דעם יפו׳ער אראבער
[...]מיאה, וועלכער האָט אין דער צייט פון די אומ־
[...]הען ארויסגעשיקט דורך פּאָסט אַ טייוועל־
[...]שין קיין תל־אביב.
באמיאה איז פאַר זיין פערברעכערישען
[...]ס, וואָס האָט בלויז אַ דאַנק אַ צופאַל נישט
געצויגען נאָך זיך קיין מענשליכע קרבנות, פער־
משפּט געוואָרען צו 10 יאהר תפיסה.

תל־אביב, 6 (יט"א טעלעגראַפיש)
זונטאג דעם 7־טען פעברואַר, עפענט זיך
אין תל־אביב דער 35־סער לאַנד־צוזאַמענפאָהר פון
דער „הסתדרות".
מיט אַ גרויסער רעדע וועגען דער פּאָלי־
טישער לאַגע וועט ארויסטרעטען אויף דער קאָנ־
פערענץ דוד בן גריון.

ירושלים, 6 (יט"א טעלעגראַפיש)
דער פעלקער־בונד־קאָמיסאַר פאַר די ענינים
פון די דייטשע פליטים סער נייל מאַלקאָלם וועט
אין די אינטערעסען פון די דייטשע פליטים בע־
זוכען אין קורצען א״י.

ירושלים, 6 (יט"א טעלעגראַפיש)
די גאַנצע אראבישע פרעסע איז מיטאַמאָל
אַרויס מיט אַרטיקלען, וועלכע פאָדערען פון דער
רעגירונג צו אַמנעסטירען די פערמשפּטע טעראָ־
ריסטען פון די לעצטע אונרוהען. די אַקציע
טראָגט אַ פּלאַנמעסיגען כאַראַקטער.

ירושלים, 6 (יט"א טעלעגראַפיש)
„הבוקר" טיילט מיט, אַז דער מופטי מאַכט
איצט אַלע הכנות כדי אויסצונוצען דעם יום־טוב
פון די מוזולמענישע עולי־רגל אין מעקאַ פאַר אַ
ברייטער אַנטי־ציוניסטישער אַגיטאַציע. „הבוקר"
ווייסט אויך צו דערציילען, אַז דער באַקאַנטער
סירישער פיהרער שאַקיב אַרסלאַן, וועלכער האַנדלט
זיך לעצטענס צו די נאַציס, פערמיטעלט צווישען
מופטי און נאַצישע קרייזען וועגען אָרגאַניזירען אַ
נאַצישע פּראָפּאַגאַנדע צווישען די מוזולמענישע
עולי־רגל, וואָס וועט דער עיקר זיין געווענדעט
געגען אויסלאַנד און פראַנקרייך.
צווישען דעם מופטי און די נאַציס — מעל־
דעט ווייטער דער „הבוקר" — קומען איצט פאַר
פערהאַנדלונגען וועגען איינאָרדנען אַ דייטשע
שיפס־ליניע צווישען דעם נאָהענטען מזרח און
דעם פּאָרט דושידאַ, מיט וועלכער עס וועלען
פאָהרען די עולי־רגל. די דייטשע פּראָפּאַגאַנדע
געגען ענגלאַנד און פראַנקרייך וועט געפיהרט
ווערען אויך אויף די שיפען פון דער דאָזיגער
ליניע.

דער מופטי ביים הויך־קאמיסאר וואוקאפ

פאר זיין דינסטאגדיגע ארויספאהר קיין לאנדאן

ירושלים, 6 (יט"א טעלעגראַפיש)
דער הויך־קאָמיסאַר סער אַרטור וואוקאָפּ פאָהרט
[...]טיגען דינסטאַג אַרויס קיין לאָנדאָן. היינט האָט
[...] הויך־קאָמיסאַר אויפגענומען אַנ׳אַראַבישע דעד
[...]ציע מיט׳ן הויפּט־מופטי אין דער שפּיץ.

[...]אנדאטעז פון די ירושלימער אראבישע ראטמענער

ווערעז נישט אנולירט

ירושלים, 6 (יט"א טעלעגראַפיש)
דאָס אַפּעלאַציאָנס־געריכט האָט בעטראַכט
[...]ווענדונג וועגען אַנולירען די מאַנדאַטען פון
[...] אַראַבישע ראַטמענער פון ירושלימער שטאָט־
[...]שע, וועלכע האָבען בעת די אונרוהען זיך נישט
[...]יליגט אין די זיצונגען פון שטאָט־ראַט.
דאָס אַפּעלאַציאָנס־געריכט האָט די דאָזיגע
[...]ווענדונג אָפּגעוואָרפען.

פאראגוואי טרעט ארויס פון דער פעלקער־ליגע

אסונסיאן, 6 (ספ. טעל.)
דער אויסערן־מיניסטער פון פּאַראַגוואַי האָט
[...]ערט אַ מיטאַרבייטער פון דער האַוואַס־
[...]נטור, אַז זיין רעגירונג וועט בקרוב פערעפענט־
[...] אַ קאָמוניקאַט, אַז פּאַראַגוואַי טרעט אַרויס
[...] דער פעלקער־ליגע.

נפטר געווארעז הרב אהרז היימאז

תל־אביב, 6 (יט"א טעלעגר.)
אין עלטער פון 75 יאָהר איז דאָ נפטר גע־
[...]ען הרב אהרן היימאַן, דער גאון, ראש־בית־דין
[...]לאָנדאָן.

אלאמעריקאנישע קאנפערענץ פוז ציוניסטעז

רעדע פוז עקזעקוטיוו־מיטגליד אליעזר קאפלאז

וואשינגטאָן, 6 (יט"א טעלעגראַפיש)
היינט האָט זיך אין וואַשינגטאָן געעפענט די
קאָנפערענץ פון אַלע ציוניסטישע פּאַרטייען און
ריכטונגען אין די פעראייניגטע שטאַטען. אין דער
קאָנפערענץ בעטייליגען זיך אויך די פּועלי־ציון.
מיט אַ גרעסערער רעדע איז אַרויסגעטרעטען
אליעזר קאַפּלאַן, מיטגליד פון דער ציוניסטישער
עקזעקוטיווע וועלכער האָט פאָרמולירט די יודישע
פּאָסטולאַטען, וואָס זענען פאָרגעשטעלט געוואָרען
דער קעניגליכער קאָמיסיע אין א״י.

וועגעז עמיגראציע־פערליכטערונגעז איז ארגענטינע

סאן־פּאולאָ, 6 (יט"א טעלעגר.)
סענאַטאָר מאַכאַד האָט מיטגעטיילט, אַז ער
וועט אַריינטראָגען אין סענאַט אַ פאָרשלאַג וועגען
לינדערען די אימיגראַציע־בעגרענצונגען אין אַר־
גענטינע און בעזונדערס אין שטאַט סאַן פּאולאָ,
וואו עס לאָזט זיך פיהלען אַ מאַנגעל אין ארבייטס־
הענד.

„הייל היטלער" איז ענגלישעז קעניגליכעז פאלאץ

לאָנדאָן, 6 (ספ. טעל.)
די ענגלישע צייטונגען מאַכען אויפמערקזאַם,
אַז בעת ריבענטראָפּ, צוריקקומענדיג נאָך אַ לענ־
גערער אַפּוועזענהייט אין לאָנדאָן, צוהערנכטען
איבערגעבען זיינע פולמאַכטען דעם קעניג
זשאָרזש דעם 6־טען, האָט אנשטאַט דריי מאָל זיך
צו פערנייגען פאַרן קעניג, ווי עס איז די טראַ־
דיציע אין ענגלישען קעניגליכען הויף, נאָר ער
האָט דריי מאָל אויסגעשטרעקט די האַנט, אָפענ־
בענדיג דעם קעניג דעם נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטישען
גרוס אויסרופענדיג: „הייל היטלער".
די ענגלישע פרעסע איז שטאַרק אויפגע־
בראַכט אויפן אַמבאַסאַדאָר ריבענטראָפּ׳ס אונטאַק־
טישקייט.

מינ. אידעז אויף אורלויב איז פראנקרייך

לאָנדאָן, 6 (ספ. טעל.)
מינ. אידען איז אַרויסגעפאָהרען קיין פראַנק־
רייך אויף אַ 15־טאָגיגען אורלויב.

מעקסיקאנישע מאכט היט טראצקי׳ן פאר אנ׳אטענטאט

מעקסיקאָ, 6 (ספ. טעל.)
צוליב אַ ידיעה, וואָס האָט זיך בעוויזען אין
אַ מעקסיקאַנישער צייטונג, אַז געוויסע פּערזאָנען
ווילען ערמאָרדען טראָצקי׳ן, איז פערשטאַרקט גע־
וואָרען די וואַך פאַר טראָצקי׳ס הויז. ביז איצט
איז די וואַך בעשטאַנען פון 24 פּאָליציאַנטען.
איצט איז די צאָהל פערגרעסערט געוואָרען אויף 40.

א נייער דייטשער קרייצער

בערלין, 6 (ספ. טעל.)
אין האַמבורג איז היינט אַראָפּגעלאָזט גע־
וואָרען אין וואַסער אַריין אַ נייער דייטשער קריי־
צער „אַדמיראַל היפּפּער".

אויסערז־מיניסטער נויראט פאהרט קייז וויעז

בערלין, 6 (ספ. טעל.)
אין די בערלינער פּאָליטישער קרייזען ער־
וואַרט מען דעם אויסערן־מיניסטער נויראַט׳ס
רייזע קיין ווין.

א נייער וויצע־אינערז־מיניסטער

וואַרשאַ, 6 (טעלעפאָניש)
דער וויצע־אינערן־מיניסטער קאָוויצקי האָט נעכטען
פערלאָזט זיין אַמט. דער מלוכה־פּרעזידענט האָט
אויף זיין אָרט נאָמינירט דעם ביזאיצטיגען דירעק־
טאָר פון פּאָליטישען דעפּאַרטאַמענט יעזשי פּאָ־
טשערקאָווסקי אַלס וויצע־מיניסטער פאַר אַדמיני־
סטראַטיווע ענינים.

[...]ייערליכער באנקעט לכבוד בר. הובערמאז איז לאנדאז

די רעדע פוז פארשטעהער פוז דער פוילישער געזאנדשאפט, גראף מיכאלאווסקי

[...]אָנדאָן 6 (יט״א טעלעגראַפיש)
[...] דעם פייערליכען באַנקעט לכבוד דעם גרינ־
[...] דעם א״י׳דיגען סימפאָנישען אָרקעסטער,
[...]סלאַוו הובערמאַן אין דער „אַנגלאָ פּאַלעסטיין
[...] אונטער פּאַטראָנאַט פון סער הירז עללען, וואָס
[...]פערפאַמעלט צאָהלרייכע פאָרשטעהער פון דער
[...]מאַטישער און מוזיקאַלישער וועלט, איז אַרויס
[...] מיט אַ רעדע אַלס פאָרשטעהער פון
[...] פוילישער אַמבאַסאַדע גראַף מיכאַ
[...]לסקי. גראַף מיכאַלאָווסקי האָט ערקלערט, אַז
[...]טעלט פאַר אַ גרויסען כבוד צו רעפּרעזענטירען
[...] פּוילישען געזאַנדטען אויף אַ פייערונג לכבוד
[...]ויסען מאַן ווי הובערמאַן, וואָס איז קודם כל
[...]טלער און קען פּרעזענטירען צו פערנעמען
[...] צווישען די בעדייטענדסטע פאָרשטעהער
[...] יודישען פאָלק, וועלכע האָבען זיך געווידמעט
[...] קונסט. ער איז אָבער — האָט ווייטער ער־
[...] גראַף מיכאַלאָווסקי — מעהר ווי אַנ׳אַרטיסט,
[...] האָט בעוויזען צו ווידמען אַ גרויסען טייל
[...] ענערגיע דער זאַך פון דער מענשהייט און
[...] אויך געשטעלט אין דינסט פון זיין פאָלק.
[...] געשאַפען אַ קוואַל פון בעגייסטערונג און גע־
[...] די פּיאָנערען, וועמענס דערגרייכונגען אין
[...] ווערען נאָכגעפאָלגט מיט דעם גרעסטען
אינטערעס און סימפּאַטיע. אין משך פון אַ קורצער
צייט האָט הובערמאַן געוויזען צו שאַפען אַנ׳אָר־
קעסטער, וואָס ווערט פון אָנהויב אָן פּעתּ־עכענט צו
דער גרעסטער אויף דער וועלט. איך בין בעזונדערס
גליקליך — האָט פערענדיגט גראַף מיכאַלאָווסקי —
אויסצודריקען מיין אָנערקענונג הובערמאַנ׳ען אַלס
פּוילישען בירגער. מיר אַלע אין פּוילען בעוואונדערן,
איך זאָג איבער דאָס וואָרט, בעוואונדערן דעם אופן
ווי אַזוי ער פערבינדעט דעם דינסט פאַר זיין פאָלק
מיט זיין לאָיאַליטעט צו פּוילען.
מיט אַ גרויסער רעדע איז אויך אַרויסגעטרעטען
דער טשעכאָסלאָוואַקישער געזאַנדטער
אין לאָנדאָן יאַן מאַסאַריק, וועלכער דריקט
אויס זיין אָנערקענונג הובערמאַנ׳ען — דעם גרויסען
מוזיקער, גרויסען יוד און גרויסען אייראָפּעער. א״י
איז נישט קיין בעשטאַנדטייל פון אייראָפּאַ, זי בע־
זיצט אָבער אַ ווערטפולען טייל פון דער אייראָפּע־
אישער קולטור צוו. אגב. אין געשטאַלט פון הובער־
מאַנ׳ס אָרקעסטער. אייראָפּאַ נויטיג זיך איצט אין
אַזעלכע מענשען ווי הובערמאַן, וועלכע זאָלען העל־
פען אַרויסראַטעווען אייראָפּאַ פון איהר איצטיגען
מצב. הובערמאַן גלויבט לידענשאַפטליך אין דער
פרייהייט פון דער מענשליכער נשמה דורך זיין מו־
זיק און די טעטיגקייט אין א״י. אויף דער גאַנצער
וועלט העלפט ער געבען צו פערשטעהן, אַז די פרייר
הייט פון געדאַנק, פון רעליגיע און ראַסע דאַרף און
וועט אַמאָל נאָך ווידער ווערען איינער פון די יסוד־
דות פון דער ציוויליזאַציע.
אַ בגריסונגס־רעדע אין נאָמען פון דער יודישער
אַגענץ האָט געהאַלטען ה׳ לעאָנאַרד שטיין.
בעגריסונגען זענען ערהאַלטען געוואָרען פון
לאָרד סעסיל, אַף שעלגוואָוד, פון פוילישען אַמ־
באַסאַדאָר גראַף ראַטשינסקי, פון עסטרייר
כישען אַמבאַסאַדאָר באַראָן פראַנקענשטיין, סער
לאָנדאָן ראָנאַלד, סער האַמילטאָן, לאָרד מעלטשעט
און אַנדערע.
ענטפערנדיג אויף די בעגריסונגען האָט בראָ־
ניסלאַוו הובערמאַן זיך געטיילט מיט זיינע איינדרו־
קען פון א״י, וואו ער האָט געפונען אַ וואונדערבאַר
פּובליקום פאַר מוזיקאַלישע אויפטרעטונגען. מיט
די העכסטע לויבווערטער שילדערט הובערמאַן
טאָסקאַניני׳ן, וועלכען ער פערעכענט צו די נאָ־
בעלסטע פערזענליכקייטען. רעדענדיג וועגען די קאָנ־
צערטען אין עגיפּטען האָט הובערמאַן בעטאָנט, אַז
א״י וועט זיין נישט נאָר אַ „נעמער" נאָר אויך אַ
„געבער" פאַר דעם נאָהענטען מזרח און פאַר דער
וועלט.

אויערען, נאז און האלז און לונגען־קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. RAKOWSKI
פּעטריקאָווער 67. טעל. 127-81
נעהמט אָן שטענדיגע קראַנקע (צוועס אָפּעראַציע א. אז. וו. אויך אַמבולאַטאָר
יישעס פון 9-2 און פון 4-8 אָוונט
ביי דער קליניק איז תעטיג
א רענטגען־קאבינעט
פאַר דורכלייכטונגען און אַלערליי־אַמאַגראַפיע

Dr. med. LEON FAMILIER
אינערליכע און קינדער · קראַנקהייטען
שערפּיען 37 בענעדיקטאַ .6
נעהמט אָן פון 5—7 נאָכמ.

„פערשפּעטיגטע" בעוואפנונג אין ענגלאנד קאסט איצט צענדליגער מיליאנען פונטען

ל אָ נ ד אָ ן, 6 (ספּ. טעל.)

דער מין. פאר קאארדינאַציע פון דער לאנדפערטיידיגונג אינסקיפ האָט אין אַ רעדע צוו. אנד. ערקלערט: איך האָף, אַז אַלס מלוכה וועלען מיר נישט בענייען דעם פעהלער פון פּערקלענערן דעם צושטאַנד פון אונזער לאַנד־פערטיידיגונג. אַזוי ווי מיר האָבען געטון פאַר 2 יאָהר צוריק, דאָס איז געווען זעהר אַ קאָסטבאַר דערפאַהרונג, מיר צאָהלען דערפאַר מיט צענדליגער מיליאָנען כּדי דעם פעהלער אין גאַייל אויסצובעסערן, אינגיכען וועלען די מיניסטאָרען פון די בעזונדערע רעסאָרטען זיך פערשטענדיגען מיט די אונטערנעמער און אַרבייטער ווי אַזוי צו אָרגאַניזירען די אַרבייט אויף אַנ'אופן, אַז עס זאָל נישט געשטערט ווערען דער פּלאַן פון בויען פאָלקס־הייזער און פאַבריקען. די בעוואָפנונג איז אונזער ציל, מיר מוזען אַרויסטרעטען מיט אַ פאַציפיקאַציע־פּלאַן, וועלכער זאָל אונז און די גאַנצע וועלט געבען אַ בעפרידיגונג. פון דער בריטישער פּאָליטיק איז איינמאָל פאַר אַלעמאָל בעזייטיגט געוואָרען אַנ'אַנגריף. אָבער מיר מוזען זיך זאָרגען וועגען פערטיידיגונג אין די ראַהמען פון פּאַקט פון דער פעלקער־ליגע.

ריבענטראפּ וויל אויספירען בײַ ענגלאנד
קודם כּל די פּרינציפּיעלע אנערקענונג פון די דייטשע טענות אויף קאלאניעס

ב ע ר ל י ן, 6 (ספּ. טעל.

דאָס דייטשע אינפאָרמאַציע־ביוראָ מעלדעט אָפיציעל פון לאָנדאָן, אַז אַמבאַסאַדאָר פאָן ריבענטראָפּ וועט אין דער נאָהענטסטער צייט אָנהויבען געשפרעכען מיט דער ענגלישער רעגירונג וועגען צוריקקעהרען דייטשלאַנד איהרע קאָלאָניעס. מען איז זיך משער, אַז ריבענטראָפּ וועט אָנהויבען זיינע געשפרעכען פון לאָרד הילפאַקס. וועלכער פערטרעט דעם מין. אידען, וועלכער איז אין אורלויב. דער דייטשער אַמבאַסאַדאָר וועט קודם כּל זיך בעמיהען צו געווינען פון דער בריטישער רעגירונג די פּרינציפּיעלע אַנערקענונג פון דייטשע תביעות אויף קאָלאָניעס.

אין די לאָנדאָנער פּאָליטישע קרייזען פערזיכערט דאָס דייטשע אינפאָרמאַציע־ביוראָ, איז מען אין דער מיינונג, אַז די קאָלאָניאַלע פראַגע ווערט איצט בעטראַכט אַלס קאָנסעקווענץ פון היטלערס רעדע. מ'דאַרף צוגעבען, אַז ריבענטראָפּ האָט פון בערלין נישט מיטגעבראַכט קיין לאָנדאָן קיין שום מעמאָראַנדום פון דער היטלער־רעגירונג וועגען דער קאָלאָניאַל־פראַגע.

פון אַנדערע קוועלען איז מען מודיע, אַז ריבענטראָפּ האָט פון היטלערן בעקומען גייע אינסטרוקציעס וועגען פּראָיעקטירטען מזרח־פּאַקט.

פּראָצעס געגען פיהרער פון אַנ'אונלעגאַלער היטלערישער אָרגאַניזאַציע אין אויבער־שלעזיע

ק אַ ט אָ ו י ץ, 6 (טעלעפאָניש)

דאָ קומט פאָר דער פּראָצעס געגען 36 מיטגלידער פון דער „נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטישער אַרבייטער־בעוועגונג" אין שלעזיען. די אָנגעקלאָגטע ווערט פאָרגעוואָרפען פערברעכענס, וואָס זיינען פאָרגעזעהען אין דעם אַרטיקעל 97, פּאַראַגראַף 1 פון שטראָף־קאָ־עקס, פאַר געהערען צו אַנ'אונלעגאַלער אָרגאַניזאַציע, וואָס האָט דעם ציל אָפּצורייסען שלעזיען פון פּוילען מיט דער הילף פון אַ בעוואָפענטען אויפשטאַנד. 7 פון די אָנגעקלאָגטע האָבען זיך צום פּראָצעס נישט צוגעשטעלט. מען נעמט אָן, אַז זיי זיינען אַנטלאָפען קיין דייטשלאַנד.

צום פּראָצעס זיינען זיך צוגעפאָהרען פערשידענע פערשטעהער פון גאַנצען לאַנד ווי אויך פאָרשטייער פון דייטשע צייטונגען. דער רוב פון די אָנגעקלאָגטע איז זיך נישט מודה אין געהערען צו דער דערמאָהנטער אונלעגאַלער אָרגאַניזאַציע. איינער פון זיי, נאָגיי, ביידערט זיך און פערשטייט נישט, פאַרוואָס מ'האָט איהם אַוועקגעזעצט אויף דער בעשולדיגונגס־שאַנק, בעת ער פיהלט זיך אַלס פּאָליאַק.

דער ערשטער האָט זיך מודה געווען דער אָנגעקלאָגטער גאַלאָדעק אין מיטגליד־ערן די אונלעגאַלע אָרגאַניזאַציע און אין אָפּגעבען אַ שבועה פון געטריישאַפט צו היטלער'ן. אין דער אַרבייט האָט איהם אַריינגעצויגען דער אָנגעקלאָגטער צעבולאַ, אין וועמענס שטוב עס איז פאָרגעקומען דער אַקט פון אָפּגעבען די היטלער־שבועה. ער האָט דערביי איבערגעגעבען, אַז בעת דער שבועה האָט פּעטער געהאַלטען אַ רעדע, אין וועלכער ער האָט געזאָגט. אַז אין יאָהר 1937 וועט געשעהן אַזוינס, וואָס קיינער קען זיך אַזעלכעס נישט פאָרשטעלען. אַנ'אַנדערער אָנגעקלאָגטער יוזעפּאָק האָט אָפּגעגעבען זיינע ערקלערונגען אין דייטש און געזאָגט, אַז ער האָט געקענט איינעם פון די פיהרער פון דער אונלעגאַלער אָרגאַניזאַציע, פּאָטאַלאָנגאַ, און האָט געוואוסט וועגען איהרע צילען, און ער איז אין דער דאָזיגער אָרגאַניזאַציע נישט אַריינגעטרעטען.

דער אָנגעקלאָגטער פראַנאַש האָט זיך מודה געווען. אויך ער האָט אָפּגעגעבען אַ היטלער־שבועה. האָט געצאָהלט מיטגלידס־אָפּצאָהל, האָט געגעבען פאָטאָגראַפיעס אויף אַ לעגיטימאַציע, מ'האָט איהם געדראָהט מיט אַ קויל אין קאָפּ אַריין, אויב ער וועט פערראַטען די סודות פון דער אָרגאַניזאַציע.

דער אָנגעקלאָגטער יאַניק פּלאַנטערט זיך און פערריידט זיך לסוף וועגען אַ בעגעגעניש מיט פּעטער'ן, וועגען אַ טויט־געריכט פאַר פערראַטער.

דער אָנגעקלאָגטער אַויך דערציילט, אַז מ'האָט איהם צוגעזאָגט אַ פּאָסטען. אַז ער האָט זיך בעקלאָגט, אַז ער האָט נאָך נישט בעקומען דעם פּאָסטען, האָט מען פון איהם גענומען 30 גראָשען און 2 פאָטאָגראַפיעס און מ'האָט איהם געהייסען זיך פערשטענדיגען מיט אַ געוויסער אָרגאַניזאַציע, וועלכע בעמיהט זיך וועגען אַ פּאָסטען. איז אַ דאָרף האָט ער אָפּגעגעבען די היטלער־שבועה. און דעם פּאָסטען האָט ער נישט בעקומען, דער אָנגעקלאָגטער פּוקס האָט געוויינט, ער זאָגט, אַז יוען נישט האַראַמיארז, (פערמשפט אין ערשטען פּראָצעס וועגען דער ערלעבער אָרגאַניזאַציע), וואָלט ער די היטלער־שבועה נישט אָפּגעגעבען.

אינוועסטיציע־פּלאן פון דער רעגירונג

(ענדע פון דער 1־טער זייט)

דאָס הויז פון די שטאַטישע גשריכטען און דער ראַדיאָ־בנין וועט אָפּקאָסטען 11 מיליאָן זל.

דערויף נעמט אַ וואָרט דער

קריגס - מיניסטער גענ. קאַספּשיצקי, וועלכער ערקלערט, אַז ער וואָלט גערן געוואָלט בעלייכטען פאַר דער קאָמיסיע זיינע גענויע פּלענער פאַר דער לאַנד־פערטיידיגונג, אָבער פאַר דער טובה פון דער זאַך איז גלייכער צו פערשווייגען. ער בעגרענעצט זיך נאָר מיט דער פערזיכערונג, אַז מיט די קרעדיטען, וואָס זיינען בעשטימט פאַר דער אַרמעע, וועט מען גאַראַנטירען די פעסטקייט פון אונזער קריגס־אינדוסטריע פערבריידערנדיג סיי דעם זעלבסט־אויפקום פון דער דאָזיגער אינדוסטריע און סיי די לאַנד־פערטיידיגונג.

געלאָזט אַ פּאָטאַלע ירושה. ביז איצט האָט פּוילען אינוועסטירט אין דעם באַהן־וועזען 1 מיליאַרד 83 מיליאָן זל., אָבער האָט אויך אַ טראַפען אין ים. שוין אין 1936 האָבען די אינוועסטיציע - אַרבייטען פון קאָמוניקאַציע - וועזען בעדייטענד זיך געריקט פאָרויס. אין אינוועסטיציע - פּלאַן פאַר 1937 איז פאָרגעזעהן 8 און אַ האַלבען מיליאָן זל. צו פערענדיגען די באַהן־ליניע שערפּיץ — בראָדניצאַ, צו פערטיגען די באַהן־נעצען אין קראָקאָווער געגענד א. אַז. וו. 15 און אַ האַלבען מיליאָן זל. איז בעשטימט אויף פונדאַמענט־צופיהרען פון דעם וואַרשאַווער הויפּט־וואָקזאַל. דאַן קומען ספּעציעלע סומען צו בויען שאָסייען, באַהן־בריקען אין פּלאָצק און וולאָצלאַוועק א. אַז. וו.

* * *

ווי מיר האָבען די פונדאַמענטע וואָך געשריבען, האָט מען אין די סיים־קרייזען זיך געריכט אויף אַ שאַרפער אָפּאָזיציע מצד די פּאָלקאָוווניקעס און קאָנסערוואַטיסטען ביים בעטראַכטען דעם אינוועסטיציע־פּלאַן. ווי ס'האָט זיך אָבער אַרויסגעוויזען, איז די זיצונג אַרורך בשורה און קיין אָפּאָזיציע האָט זיך נישט אָנגעזעהן.

רעדעס פון מיניסטארען
ראמאן, פאניאטאווסקי, קאשטשאלקאווסקי, אולריך

ביים בעטראַכטען דעם אינוועסטיציע־פּלאַן האָבען די מיניסטאָרען פון די בעזונדערע רעסאָרטען געהאַלטען רעדעס בעלייכטענדיג די לאַגע, אויף אַלע געביטען פון דער מלוחה'שער ווירטשאַפט אָנווייזענדיג אויף דער נויטווענדיגקייט צו מאַכען אינוועסטיציעס אין גרויסען מאַסשטאַב.

דער האַנדעלס־מיניסטער ראָמאַן האָט אָנגעוויזען, אַז אין פּ־ט פון עלעקטריפיקאַציע איז פּוילען הינטערשטעליג מיט 25 יאָהר לגבי מערב־אייראָפּאַ. מען מוז דעריבער עלעקטריפיצירען דאָס לאַנד פון מזרח ביז מערב, פון צפון ביז דרום, אָנהויבענדיג ביי די קאַרפּאַטען און ענדיגען ביי די קרעסען א. אַז. וו. אין 1־טען אינוועסטיציע־ יאָהר, דאָס הייסט אין 1937 וועט אויף עלעקטריפיקאַציע אויסגעגעבען ווערען 120 מיליאָן זל. עס וועט אויך דורכגעלעגט ווערען אַנ'אונטערערדיש רעהרן־נעץ, וואָס וועט גלייכצייטיג צו שטעלען גאַז און וואַרימקייט. עס וועט פונאַנדערגעבויט ווערען דער גדיניער פּאָרט. אויך וועלען אויפגעבויט ווערען פישער־פּאָרטען און אַ נעץ פון פישער־שיפען.

דער אַגראַר־מיניסטער פּאָניאַטאָווסקי האָט זיך אָפּגעשטעלט אויף דער נויטווענדיגקייט פון מעליאָראַציע (אויסטרוקענען זומפּען), צו דעם צוועק איז אויף 1937 בעשטימט געוואָרען אַ סומע פון 12 מיליאָן זל. אויף רייניגען די ווייסעל וועט געהן 60 פּראָצענט פון דער סומע, עס וועלען אויך איינגעאָרדענט ווערען ספּעציעלע „בלאָנדזשעס" אויף צו קאָנטראָלירען די פּוטער, וואָס איז בעשטימט אויף עקספּאָרט. אויך אַזאַ „בלאָנדזשע" וועט אויסגעבויט ווערען אין לאָדז.

דער מיניסטער פאַר סאָציאַלער שוץ, קאָשטשאַלקאָווסקי האָט בעטאָנט די לעבענס־וויכטיגקייט פון ... אַ רייה קאַפּיטאַלע אינוועסטיציעס. דער פונדוש־פּראַצי וועט געבען 40 מיליאָן זל. אויף אינוועסטיציעס, דערביי וועלען 30 מיליאָן זל. אויף צו בעשעפטיגען אַרבייטסלאָזע ביים רייניגען די טייכען, כּדי צו עפענען וועגען פאַר וואַסער - קאָמוניקאַציע אין לאַנד.

דער קאָמוניקאַציע־מיניסטער פּולק. אולריך האָט געשילדערט די קלאָגליכע לאַגע פון די פּוילישע באַהנען. די צאַרישע מאַכטהאָבער האָבען אונז איבער־...

גען. ענגלישער קעניג
סקייבט זיך חתונה צו האבען אין אפּריל

ל אָ נ ד אָ ן, 6 (ספּ. טעל.)

פון קרייזען, וואָס שטעהען נאָהענט קעניגליכען הויף און צו דער רעגירונג גיט איבער, אַז סוף אַפּריל אָדער אָנהויב מאַי פאָרקומען די חתונה פון געוו. ענגלישען עדוואַרד און דער פרוי סימפּסאָן.

די חתונה זאָל זיין, ווי מען גיט איבער... בעשיידענע.

ל אָ נ ד אָ ן, 6 (ספּ טעל.)

די צייטונג „סטאַר" מעלדעט פון ווין דעם 28 אַפּריל וועט פרוי סימפּסאָן קומען ... וויען פון קאַנעס.

גראף בערנסטארף
וועגען די גרויסע אויפגאַבען פון די דייטשע יודען

ז ש ע נ ע ו ע. (יט"א). דער בעקאַנטער דייטשער מלוכה־מאַן און דיפּלאָמאַט גראַף בערנסטאָרף, וועלכער איז געווען איינער פון די ... דייטשע דיפּלאָמאַטען אין די ווילהעלמישע צייטען און בעת דער ווימאַרער רעפּובליק... גומען אַ רייהע פערענטוואָרטליכע אַמטען, ווי ... דייטשער אַמבאַסאַדאָר אין וואַשינגטאָן, דייטשער שטייער ביים פעלקערבונד און פיל אַנדערע, ... איצט אַרויסגעגעבען אַ בוך וואו ער בעהאַנדעלט צוו. אַנד. זיין בעציהונג צום יודענטום און ... צו די יודען, וועלכע האָבען געדינט אין ... דיפּלאָמאַטישען דינסט.

די ציריכער יודישע וואָכענשריפט „יודישע פּרעסע־צענטראַלע" פערעפענטליכט אין צוזאַמען מיט דעם איניגע אויסציגען פון דאָזיגען בוך ... טיפער אַנערקענונג שרייבט בערנסטאָרף וועגען ... ערשטען רעפּובליקאַנישע אויסערן־מיניסטער ... ראַטענוי, וועלכער איז אויף אַ שוידער... אופן ערמאָרדעט געוואָרען דורך די רעאַקציאָ...

אנטי־סאוו. מאניפעסטאציע
אויף א דעלעגאטען־פערזאמלונג פּאריזער פּראפעסיאָנעלע פעראיינען

פּ אַ ר י ז, 6 (ספּ. טעל.)

אויף דער היינטיגער זיצונג פון דער ... פון די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען פון פּאַריזער קרייז איז געקומען צו צוזאַמענשטויסען אויפען פון דער בעציהונג פון בעזונדערע דעלעגאַטען צום ראַטען־פערבאַנד.

די לעצטע געשעהענישען אין רוסלאַנד, ... זונדערס די פּראָצעסען, האָבען ווייזט אויס, ... גערופען ערנסטע ענדערונגען אין די שטימונגען צווישען די פראַנצויזישע אַרבייטער.

אין מאָמענט, ווען אַ פאָרשטעהער פון פעדעראַציע פון די מעטאַל־אַרבייטער האָט ... געלייענט אַ בעריכט פון דער אוניע איז אין ... מענט, ווען עס איז דערמאָנט געוואָרען די ... טיק פון ראַטען־פערבאַנד, ענטשטאַנען אַ ... פיל דעלעגאַטען האָבען פּראָטעסטירט געגען ... לויב־ווערטער אויפען אַדרעס פון די סאָוויעטען ... נאָכדעם ווי דער עולם האָט זיך בערוהיגט, ... אַ פאָרשטייער פון די גאַזאָוויע־אַרבייטער ... וויזען, אַז די סאָוויעטען קאָי מען נישט ... טירען ווי אַ דעמאָקראַטיש לאַנד, ווייל ... איז נישטאָ קיין וואָרט פרייהייט פאַר דער ... טישער אָפּאָזיציע. אַ פאָרשטעהער פון די ... האָט געהאַלטען אַ הספד־רעדע לכבוד די ... ציאָנערן אין ראַטען־פערבאַנד. די דאָזיגע ... האָט ווידער אַרויסגערופען אַ שאַרפען פּראָ... צווישען די אָנהענגער פון די סאָוויעטען.

מ'דארף דעם פאלק געבען צו פערשטע... די נויטווענדיגקייט פון מלחמה
דיסקוסיע איבער'ן קריגס־בודזשעט אין דער סענאט־קאמיסיע

ו וּ אַ ר ש אַ, 6 (טעלעפאָניש)

נעכטען איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער בודזשעט־קאָמיסיע ביים סענאַט.

מיט אַ רעדע וועגען לאַנד־פערטיידיגונג און צושטאַנד פון דער אַרמעע איז אַרויסגעטרעטען דער קריגס־מיניסטער קאַספּשיצקי.

בעת דער מיטאָג־פּויזע איז די קאָמיסיע מיט'ן מאַרשאַלעק פּריסטאָר, גענ. קאַספּשיצקי און וויצע־מיניסטער ליטווינאָוויטש און סענאַטאָרען אָוועק אין דער מלוכה'שער עראָפּלאַנען - פאַבריק אין אָקענטשע.

נאָכדעם איז פאָרגעקומען די דיסקוסיע, בעת וועלכער סענ. שליווינסקי האָט אָנגעוויזען, אַז ס'איז נויטיג די ציווילע בעפעלקערונג צוצוגרייטען צו מלחמה.

דער סענאַטאָר דאַמבקאָווסקי האָט פעסטגעשטעלט, אַז די בעציהונג פון דער ציוויל־בעפעלקערונג צו דער אַרמעע האָט זיך געענדערט צום בעסערן און ער פיהרט אויס, אַז מ'דאַרף טראַכטען וועגען עפּעס מעהר — וועגען צוגרייטען די בעפעלקערונג מאָראַליש צו דער קינפטיגער מלחמה. מיר פיהרען אויף דרויסען אַ פרידענס־פּאָליטיק, אָבער די בעפעלקערונג קען מען נישט האַלטען אין אונוויסענהייט בנוגע דער נויטווענדיגקייט פון דער קינפטיגער מלחמה אַלס אַנ'אונפערמיידליכע ערשיינונג. מ'דאַרף צו דעם זיין צוגעגרייט נישט נאָר מאַטעריעל, נאָר אויך מאָראַליש. מיר מוזען אַזוי, ווי מען טוט אין איטאַליען, אין דייטשלאַנד, אין ראַטענפערבאַנד. ערציהען די געזעלשאַפט אין דער ריכטונג פון פערשטעהען די נויטווענדיגקייט פון מלחמה.

דינסטאג — א סיים - פּלענום

ו וּ אַ ר ש אַ, 6 (טעלעפאָניש)

די טאָג־אָרדנונג פון סיים־פּלענום, וואָס איז בעשטימט געוואָרען אויפען 9 ד. ח. זעהט פאָר ערשטע לעזונג פון אַ רייה פּראָיעקטען פון רעגירונגען ווי אויך פון פּראָיעקטען, וואָס זיינען געטראָפען געוואָרען דורך די דעפּוטאַטען אין ... מיסיעס.

מען קאָן שוין איצט נישט שליסען די טויערען פון ארץ־ישראל

ברוך צוקערמאַן, מיטגליד פון פּרעזידיום פון ציוניסטישען אַק־ציאָנס־קאָמיטעט האָט אין פּאַריז געמאַכט פאָלגענדע ערקלערונג פאַרן „פּאַריזער היינט":

ס'איז נישט אין אינטערעס פון יודישען פאָלק צו איבערטרייבען אין די האָפענונגען פון דער קע־ניגליכער קאָמיסיע, סיי אין דעם צו עקסטרעמען [...]אַש, אין וועלכען אַנדערע פאַלען אַריין. עס איז קלאָר, אַז דער יודישער ישוב האָט צוליב זיינע אינ־טערעסען קיין קאָמיסיע נישט געדאַרפט. ווען די קאָמיסיע איז געקומען אויף דער פאָדערונג פון דער ענגלישער עפענטליכער מיינונג, האָבען מיר געהאַט אַ צענטראַלע אויפגאַבע, דורך פאַקטען פון אונ־זער אַרבייט אַרויסצוברענגען, וואָס מיר האָבען ביז היינט אויפגעטאָן, וועלכע אויפנאַהמס־פעהיגקייטען [מיר] האָבען בעשאַפען פאַר נייע הונדערטער טויזענ־טער יודען, וואָס דאַרפען אַריינקומען אין לאַנד, ווי [...] אונזער אַרבייט האָט בּאַווירקט די לאַגע פון דער אַראַבישער בעפעלקערונג אין לאַנד און דעם [...]שלום פון ישוב. געשטיצט פון גאַנצען פאָלק, [...] אַרבייט ווייטער צו פיהרען.

וועט בּעגרעניצט ווערען די איינוואַנ־דערונג?

פון די אַפּקלאַנגען פון דער בריטישער פּרעסע קען מען, אַז די צילען זענען דערגרייכט געוואָרען. וועלכע מאָטיווען עס זאָלען נישט בּאַוועגען די קע־ניגליכע קאָמיסיע צו די בּאַשליסען, צו וועלכע זי וועט קומען, וועט זי שוין נישט קענען ווידערהאָלען [...], וואָס דער פּאַספילד־פּאַפּיר האָט אין 1930 בּאַ[הויפּ]טעט; זי וועט נישט קענען זאָגען, אַז עס איז מעהר קיין פּלאַץ נישטאָ פאַר נייע יודישע אימיגראַנ־טען אין ארץ־ישראל. איך בּאַטראַכט דעם פאַקט פאַר א זעהר בּאַדייטענדע דערגרייכונג. ווייל אויב די קעניגליכע קאָמיסיע וועט בּאַשליסען צו מאַכען [...] בּאַגרענצונגען אין דער ווייטערדיגער אַרבייט, [וועט] זי עס מוזען בּאַזירען אויף ריין פּאָליטישע מאָ־טיווען.

ווי וועט די קעניגליכע קאָמיסיע גערן אויף דעם [...], קען קיינער נישט פאָרויסזאָגען, אָבער אויב [די] קאָמיסיע זאָל טאָהן איינען וועג פון בּאַגרעניצונגען [...] דאָס אונזער קאַמף, צו וועלכען מיר מוזען זיך [...] גרייטען פיל פערליכטערען דורך דער קלאָר־[קייט] פון די חלוקי־דעות, וואָס וועלען אַנשטעהען [צוויש]ען אונז און דער מאַנדאַטמאַכט. קיינער פון [...] רעדט זיך נישט איין, אַז דער קאַמף וועט אונז קומען זעהר טייער. די אויטאָריטעט פון דער קע־ניגליכער קאָמיסיע און דער עפענטליכער מיינונג פון [ל]אַנד וועט אָהן ספק זיין פיל גרעסער פון אַלע [פריה]ערדיגע קאָמיסיעס, וואָס האָבען ביז איצט גע־[אַרבּ]עט אין ארץ־ישראל. אָבער זייענדיג איבערצייגט, אַז [די] עפענטליכע מיינונג אין ענגלאַנד וועט נאָך האָב[ען] אַן אָפען אויער פאַר אומת'ען אינטערנאַציאָנאַ[לען] יושר, לעבט אין אונזער ישוב די האָפנונג, אַז [...] [עק]סטענס אין אונזער וויכטיגסטער פראַגע, אין [דער] עליה־פראַגע, וועט די עפענטליכע מיינונג אין [ל]אַנד אונז שטיצען אין דער פאָדערונג, אַז דער [פּרינ]ציפּ פון עקאָנאָמישער אויפנאַהמס־פעהיגקייט [פון] לאַנד זאָל אויך אין דער צוקונפט אַנגעווענדעט [ווער]ען אין אָפּשטימען די גרויס פון אונזער עליה [קיין] ארץ־ישראל.

די אינטערנאַציאָנאַלע פּראָבּלעמען און ארץ־ישראל

דאָס יודישע פאָלק מוז אָבער אויך גוט וויסען, [אַז] ארץ־ישראל ליגט נישט מחוץ פון די גרויסע אינ־[טערנ]אַציאָנאַלע וועלט־פּראָבּלעמען, אַז פאַרשידע־[נע] פאַקטאָרען אויסער ענגלאַנד, אַראַבער און יודען [שפּי]לען אויפען פּאָליטישען שאַך־ברעט, וואָס הייסט [ארץ־]ישראל; אַז די פּאָליטיק פון דער מאַנדאַטמאַכט [מוז] זיך מיט די פאַרשידענע פיגורען רעכענען; אַז [אין] וועלכע חשבונות קומט אין בּאַטראַכט די [...] וויכטיגקייט פון יעדער פיגור, וואָס שטעהט [אויפ']ן שאַך־ברעט; אַז אין דער אונטערשטער ליניע [איז] דעריבער פון אונגעהויער גרויסער וויכטיגקייט [די פּ]ראַגע, ווי בּאַדייטענד עס וועט אויסזעהן אין די [אויג]ען פון דער מאַנדאַט־מאַכט די פּאָליטישע פיגור, [וועלכ]ע מיר שטעלען פאַר אויפ'ן ארץ־ישראל'דיגען פּאָ[ליט]ישען שאַך־ברעט: דער יודישער ישוב אַליין איז [...] א בּאַדייטענדער פאַקטאָר, וואָס גיט אונזער [...] א גאָר גרויסען געוויכט. אָבער דער ישוב אַליין [איז] בּלויז א טייל פון כח, וואָס מיר מוזען איצט [שטעל]ען אויף דעם פּאָליטישען שאַך־ברעט. די וועל[כע ...]אַרפען בּעשטימען אונזער ווייטערדיגען גורל [אין] ארץ־ישראל מוזען פיהלען, אַז הינטער דעם ישוב [און] די אָרגאַנען פון דער יודישער אגענץ שטעהט [...]ליך דאָס גאַנצע יודישע פאָלק. די יודען פון [אַלע] לענדער מוזען געפינען דעם פאַסענ־[דען] וועג ווי אַזוי צו דעמאָנסטרירען פאַר דער מאַנ־[דאַט]מאַכט דעם פאַקט, אַז זיי שטעהען הינטער דעם [ארץ־]ישראל ישוב און די אָרגאַנען פון דער יודישער [אגענץ]. לויט דער מאָס, וואָס דאָס וועט אונז גע־[לינג]ען, וועלען מיר קענען ערוואַרטען א [פּאָלי]טישען נצחון אין דעם קאַמף וואָס שטעהט פאַר [אונז].

שאַפען מעגליכקייטען פאַר נייע איינוואַנדערער

[א]מ'בּולט'סטען קען די דאָזיגע דעמאָנסטראַציע [...] געבּראַכט ווערען דורך שטעלען צו דער פאַר־[פיגונג] פון ארץ־ישראל'דיגען ישוב אַלע יענע מיט־[לען], וואָס זענען נויטיג, כדי פאָרטצוזעצען און פער־[טיג]ען אונזער ווירטשאַפטליכע יסודות אין ארץ [ישראל], כדי ביז א פולער מאָס אַנטוויקלען דעם תל־[...]ער האָפען, וואָס גיט אונז א זעלבסטשטענדי־גען וועג צו דער גאַנצער וועלט, כדי צוזומוטיגען אַלע אַרבייטען, וואָס ווערען געמאַכט, אַז מיר זאָלען קענען לעבען אונאָפּהענגיג אין ארץ־ישראל מיט אַלע אונזערע ערשטע לעבענס בּאַדערפעניסען, כדי די יודישע פּראָדוקציע זאָל זיך אַנטוויקלען צו אַזאַ גרויס, אַז זי זאָל אַליין קענען בּאַזאָרגען ברויט און פּוטער, גרינס און פרוכט פאַר דער גאַנצער בּעפעל־קערונג, כדי צו שטאַרקען יענע יודישע פּראָדוקטי־וויטעט, וואָס קומט ווי א רעזולטאַט פון די אונגע־הויערע איינוועסטירונגען פון אונזערע נאַציאָנאַלע פאָנדען אין ארץ־ישראל; כדי וואָס מעהר צו פאַר־זיכערען דעם פּרינציפּ פון יודישער אַרבייט אין לאַנד, אין דער אונטערשטער שורה, צו העלפען אַלע יענע פּראָדוקטיווע אַרבייטען אין לאַנד, וואָס פאַר־גרעסערען די אויפנאַהמס־פעהיגקייט פון לאַנד פאַר נייע איינוואַנדערער, וואָס גרעסער די אויפנאַהמס־פעהיגקייט פון לאַנד וועט זיין, אַלץ מעהר וועט די רעגירונג מוזען רעכענען זיך מיט דעם.

קיינער האָט נישט קיין גאַראַנטיע פון דער רע־גירונג, אַז זי וועט אונז געבּען אַזאַ עליה, וואָס זאָל האַפּסאָרבירען אַלע אונזערע געשאַפענע אויפנאַהמס־פּלעצער. אָבער איין זאַך קען מען זיך אונטערגע־שטראָכען ווערען.

וואָס מעהר אויפנאַהמס־פּלעצער מיר שאַפען אין לאַנד, אַלץ פעסטער דריקען מיר אויף דער רע־גירונג, אַז איהרע תאוות צו בּאַגרעניצען די עליה, וואָס וואַקסען אויס פון אַנדערע, פּאָליטישע אויס־רעכענונגען, זאָל זי וואָס ווייניגער קענען צופרידען־שטעלען.

א קרעמער

פראַנקרייך ווערט ענטפעלקערט

די אַלגעמיינע רעזולטאַטען פון דער בעפעלקערונגס צעהלונג אין פראַנקרייך, וואָס איז אַדורכגע־פיהרט געוואָרען דעם 8. מערץ פון פערגאַנגענעם יאָהר, זענען פעראָפענטליכט געוואָרען אָפיציעל ערשט מיט א חודש צוריק. לויט דער צעהלונג האָט די גאַנצע בעפעלקערונג פון דער מעטראָפּאָליע (צו־זאַמען מיט קאָרסיקאַ, אָבער אָהן אַלזשיר) בעטראָפען אין 1936 יאָהר 41,905,968 איינוואָהנער, דערפון זענען 2,453,507 געווען אויסלענדער.

אין פערגלייך מיט דער פאַרלעצטער פאָלקס־צעהלונג פון 1931־טען יאָהר, וועלכע האָט פעסט־געשטעלט 41,834,923 איינוואָהנער (דערונטער 2,890,923 אויסלענדער) בעטרעפט דער אַבסאָלוטער צוואוּקס אין משך פון די 5 יאָהר קוים 71,045 צוליב דעם אָבער וואָס די צאָהל אויסלענדער האָט זיך פערקלענערט אויף 437,416 פערזאָן האָט זיך די אייגענטליכע פראַנצויזישע בעפעלקערונג פערגרע־סערט אויף 461 508,461 פערזאָן. אַ חוץ דעם האָט די צאָהל בעאַמטע, זעלנער אין מאַטראָסען, וואָס האָבען זיך דעם 8. מערץ 1936 געפינען מחוץ די גרעניצען פון פראַנקרייך בעטראָפען 107,508 מאַן, געהמענדיג אין אַכט די פראַנצויזען, וואָס האָבען זיך אין דעם טאָג געפינען אין אַלזשיר, אין די קאָ־לאָניעס און אין אויסלאַנד, קען מען פעסטשטעלען די אַלגעמיינע צאָהל פראַנצויזען אויף דער וועלט אויף אַן ערך 42 מיליאָן.

כאַראַקטעריסטיש פאַר דער לעצטער פאָלקס־צעהלונג איז דער פאַקט פון דער ענטפעלקערונג פון דאָרף. די צאָהל גמינעס מיט בעטער 300 איינוואָה־נער האָט זיך פערגרעסערט, די מיטעלע גמינעס האָבען זיך נישט געענדערט, עס האָט זיך פערקלע־נערט די בעפעלקערונג פון די שטעטלעך פון 10 טויזענד ביז 20 טויזענד איינוואָהנער, דאַגעגען ווייזען אַרויס א בעדייטענדען צופלוס פון דער בע־פעלקערונג די גרעסערע שטעטישע צענטערן, פראַנק־רייך האָט איצט 17 שטעט מיט א בעפעלקערונג פון איבער 100 טויזענט איינוואָהנער.

די צאָהל אויסלענדער אין פראַנקרייך, וואָס האָט פאַר דער מלחמה בעטראָפען נישט קיין גאַנ־צער מיליאָן, האָט אין 1931 דערגרייכט דעם מאַקסי־מום פון 2830,923, אין לויפענדען יאָהר איז די צאָהל פערקלענערט געוואָרען אויף כמעט א האַלבען מיליאָן, וואָס דאַרף צוגעשריבען ווערען דער אַר־בייטסלאָזיגקייט.

די בעפעלקערונג פון אַלזשיר, וואָס איז אַרומ־גענומען געוואָרען דורך א ספּעציעלער צעהלונג בעטרעפט 7,284,684 איינוואָהנער, דערפון זענען 987,252 אייראָפּעער.

די בערעכנונגען פון נאַטירליכען בעפעלקערונגס צוואוּקס, וואָס זענען אין שייכות מיט דער בע־פעלקערונגס צעהלונג געמאַכט געוואָרען זענען זעהר נישט גינסטיג פאַר'ן דאָזיגען לאַנד, צום סוף פון דער עקזיסטענץ פון צווייטען קייזערטום זענען אין פראַנקרייך געבוירען געוואָרען איבער א מיליאָן קינדער יעהרליך. די דאָזיגע געבורט צאָהל איז איצט געפאַלען אויף א דריטעל. אין יאָהר 1800 האָט אויף יעדען פערפאָלק אויסגעמאַכט אין דורכ־שניט 4,5 געבורט. צום סוף פון פאַרגאַנגענעם יאָהר־הונדערט האָט די דאָזיגע פּאָזיציע בעטראָפען גאָר דריי און איצט נאָר 2,2, אויך די צאָהל חתונות איז געפאַלען: אין יאָהר 1930 איז געשלאָסען געוואָרען 342000 חתונות, זייט דעם יאָהר 1934 איז דורכשניטליך געשלאָסען געוואָרען ווייני־גער ווי 300 טויזענד חתונות א יאָהר, דער דאָזיגער פּראָצעס וועט נאָך פערקלענערט ווערען צוליב דער קלענערער צאָהל געבורטען בעת דער מלחמה, ווען פראַנקרייך האָט געהאַט א געבורטס־דעפיציט פון 1,700,000 נפשות.

אין שייכות דערמיט וועט אין משך פון 15 יאָהר אויספעהלען פראַנקרייך אַן ערך 600,000 חתונות. ד. ה. 40 טויזענד יעהרליך. אַלס קאָנסעק־ווענץ, אויב מען נעהמט אָן 2 געבורטען אויף אַ פּאָר פאָלק, קומט מען צום אויספיהר אַז אין פראַנקרייך איז אַ יעהרליכער דעפיציט פון 80 טויזענד געבורטען, מיט אַנדערע ווערטער די צאָהל געבורטען וועט בעטרעפען ווייניגער ווי 600,000.

נעבען דער פערקלענערונג פון דער צאָהל חתונות אין פראַנקרייך לאָזט זיך אויך פעסטשטע־לען דער פאַקט, אַז עס פאַלט די צאָהל פון געבורט־ען פון מיידלעך, וואָס דאָס איז ערשט דער ווירק־ליכער קריטעריום פון פּרוכט באַנקראָט, דער פּראָ־צענט זאַך איז אין פראַנקרייך געפאַלען אין פערהעלט־ניש פון 840 מיידלעך אויף 1000 יונגלעך, אַזוי אַז פראַנקרייך פעהלט 16 פּראָצענט געבורטען, וואָס זענען נויטיג צו סטאַביליזירען די בעפעלקערונג, בעזונדערס טראַגיש איז די לאַגע אין פּאַריז. אָהן דער אימיגראַציע פון דער פּראָווינץ און די אויסלענ־דער וואָלט די צאָהל געבורטען אין פּאַריז פערקלע־נערט זיך אין יעדען דור, ד. ה. יעדע 30 יאָהר אויף א העלפט.

די ענטפעלקערונג פון פראַנקרייך קומט בעזונ־דערס בולט צום פאָרשיין אין פערגלייך מיט אַנדערע לענדער. די בעפעלקערונג פון פראַנקרייך, וואָס האָט זיך פערגרעסערט פון 1860 ביז 1870 אויף א מיליאָן, האָט זיך אין דער צייט פון 1870 ביז 1930 פערגרעסערט קוים אויף 4 מיליאָן. אין דערזעלבער צייט איז די בעפעלקערונג פון גרויס בריטאַניען געשטיגען פון 26 מיליאָן אויף 46 מיליאָן, פון איטאַליען פון 25 מיליאָן אויף 43 מיליאָן, פון דייטשלאַנד, טראָץ דער פערלוסט פון טעריטאָריומס פון 39 מיליאָן, אויף 67 מיליאָן, פון בראַזיליען פון 10 מיליאָן אויף 47 מיליאָן, יאַפּאַן פון 33 מיליאָן אויף 68 מיליאָן, פראַנקרייך, וואָס האָט לויט דער צאָהל איינוואָהנער פערנומען אין 1865 דאָס ערשטע אָרט צווישען די דאָזיגע מלוכות, פערנעמט היינט צווישען זיי דאָס לעצטע אָרט. ווען אין פראַנקרייך ווערען יעהרליך געבוירען 650,000 קינדער, אין דייטשלאַנד — 1,200,000 אין איטאַליען, 1000,000, אין פּוילען 905,000 אין יאַפּאַן איבער 2,000,000.

אויב דאָס פאַלען פון די געבורטען וועט אין פראַנקרייך ווייטער געהן אין דעמזעלבען טעמפּאָ, וועט זי אין 1980 האָבען קוים 30 מיליאָן איינ־וואָהנער אַנשטאָט די היינטיגע 42 מיליאָן.

דער יודישער „גראַף" באַסטאַוו...

פון דער סעריע: „יודען אין פרעמדען לעגיאָן"

פון י. חאָמסקי

דער לאַזער יודישער לעגיאָנער לאַנדאָ דערצעהלט מיר זיין שווער לעבען אין פרעמ־דען לעגיאָן און בעקענט מיך מיט אַנדערע יודישע לעגיאָנערען.

אַ פריילעך יונגעל איז ער געווען, אָבער קיינער האָט איהם נישט ליב געהאַט. גאָר יונג איז ער נאָך געווען. דאָס לעגיאָנערען־היטעל האָט ער געטראָגען קרום אויף אַ זייט אַ ביסעל. די האָר פלאַך צו־געקעמט, פּאָמאַדירט, דאָס געזיכט פיין אויסגעראַ־זירט, אָנגעפּודערט, אַ טריט האָט ער געהאַט א ליכ־טען, אַן עלעגאַנטען און איגנאַנצען איז ער געווען א היפּש ביסעל פערווייבערישט. בלויז די הענט זענען ביי איהם געווען ברייטע, גראָבע, שלעכטע... אין רע־גען, אין קאַלטען האָט מען געזעהן אַ יונגעל פון די פּאַריזער האַנטמיגס, אָבער צוזאַמען מיט דער פיינער אויסשפּראַך, מיט'ן ליטעראַרישען פראַנצויזיש, האָט ער אויך געהאַט אַ גרויסען באַגאַזש ווערטער פון דער פּאַריזער אונטערוועלט.

מיט לאַנדאָ'ן בין איך געזעסען אינם ראַפּאָרט־שטובעס שטאָטקאַרטען: — חעם אודאיאז, איז ער אָנגעקומען, האָט אַ ברייטען קלאַפּ געטאָן לאַנדאָ'ן אין דער פּלייצע און האָט אַ קוק געטאָן צו מיר מיט אַ וואונק — האַלב פריינדליך, האַלב־גנביש, לאַנ־דאָ האָט נישט זעהר וואַרים איהם געענטפערט, האָט ער אַליין הויך אַ לאַך געטאָן: —

— שטעלסט מיך נישט פאָר? —

און האָט אויסגעשטרעקט אַ האַנד צו מיר.

— גראַף באַסטאַוו...

און באַלד אַ שאָט געטאָן מיט פראַזען אויף יעט־ליכע שפּראַכען:

— גאָוואָריטע פּאַ רוסקי?

— שפּרעכען זי דויטש?

— פּאַ פּאָלסקו?

און האָט אַליין צוגעזעצט זיך צו אונזער באַנק. לאַנדאָ האָט נישט זעהר גערן געענטפערט! האָט איהם בּיזליך בלויז אַ וואָרף געטאָן:

— קענסט רעדען יודיש אויך...

האָב איך איך שוין אַ פרעג געטאָן:

— אַ יודישער גראַף?

באַסטאַוו האָט זיך נישט איבּערגענומען מיט דער פראַגע. לאַנדאָ האָט איהם נישט נאָכגעלאָזען:

— מיר זענען דאָ צווישען בלויז יודען...

דער יונגער „גראַף" באַסטאַוו האָט זיך אויס־געדרעהט:

— אָה, דאָס איז דאָך נישט וויכטיג. לאַנדאָ ווילסט פערברענגען גוט?

און צוגעגעבען:

— דער באַראָן סימאָן איז דאָ. ווילסט זיך פער־ווילען אָהן געלד? — קום...

— און ער האָט מיר אויפגעקלערט: —

— דער באַראָן סימאָן איז א ריינער מאַן. ער איז דאָ געקומען און ער ווייסט, אַז לעגיאָנערען האָ־בען קיין געלד נישט. האָט ער ליב געזעלשאַפט, נעמט ער מיט זיך לעגיאָנערען, פיהרט זיי אין קאַ־באַרעט, אין „היזלעך" — צאָהלט וויפיל מען וויל נאָר טרינקען, פרייען...

* * *

לאַנדאָ איז מיט'ן גראַף באַסטאַוו נישט גע־גאַנגען, איז ער אַוועק אַליין, האָט עלעגאַנט פער־נייגט זיך פאַר אונז, געמאַכט א פריהליכען ווייבער־רישען „פּאַ" ——— מיט א דין שטימעלע, מיט א ווייבערישען זשעסט... לאַנדאָ האָט א שפּיי געטאָן:

— א שמוציגער פּאַרשוין!

א יודישער גראַף?

— א גראַף אַזוי ווי איך...

און דערצעהלט מיר:

— אין קאַזאַרמע האָט ער זיך פאָרגעשטעלט טאַקי אַלס גראַף. א סך שפּראַכען קען ער טאַקי גוט. קיין צווייפעל נישט, אַז ער האָט בעקומען א גוטע ערציהונג, אָבער קיין צווייפעל אויך נישט, אַז ער איז אַוועק אויף א שלעכטען וועג. פאַר די רוסישע לעגיאָנערען האָט ער זיך פאָרגעשטעלט ווי א זוהן פון גראַף באַסטאַוו, געקומען נאָך דער רעוואָלוציע קיין פראַנקרייך נאָך אַלס קינד און איז אין פּאַריז ערצויגען געוואָרען. די רוסען האָבען טשעוויעס, מסכים געווען, גערופען איהם אַפילו אין אָנהויב מיט'ן טיטול צווישען זיך אַפילו, נאָר האָט ער גע־האַט פון צייט צו צייט, נאָרנג איז ער אויך נישט געווען, פּלעגט מען שכור צוזאַמען:

— פאַר דעם גראַפ'ס געזונד!

אָבער איינמאָל האָבען זיי זיך צוקריגט מיט איהם, האָט א ווייסרוסישער א קלאַפּ געטאָן אין טיש:

— וואָס פאַרא גראַף ביזטו? —

— א באַסטאַוו בין איך...

— האָבען שוין אַלע רוסען גענומען לאַכען:—

— כאַרכאַ־כאַ! — א באַסטאַוו.

— מיר קענען די רוסישע אריסטאָקראַטיע, נישטאָ קיין גראַפען באַסטאַוו'ס, נישטאָ.

און איך בין גראַף באַסטאַוו!

איז א רוס צו צו איהם מיט א פעסטען קלאַפּ:

— ווייסט, וואָס דו ביזט?

— וואָס בין איך?

— א זשיד ביזטו! — און אַט!

און אַלע האָבען זיך דערפרעהט:

— קענסט צאָהלען גלעזלעך — א זשיד ביזטו און נישט קיין גראַף.

* * *

פון דעמאָלט אָן איז דאָס גאַנצע לעבען צווישען די רוסען און איהם קאַליע געוואָרען. ווען זיי האָ־בען נאָך גע'שיכור'ט האָבען זיי געפּערעהט זיך צווי־שען זיך.

— דער זשיראַווסקי גראַף...

באַסטאַוו האָט גענומען זוכען נייע פריינד. זיי מוגע... געלט פלעגט ער פון זיי ברענגען... פלעגט וועלען צאָהלען גלעזלעך אַנדערע, אָבער מען האָט איהם נישט ליב געהאַט האָט ער זיך בעפריינדעט מיט א יודישען לעגיאָנער. האָט איהם דער יוד גע־פרעגט: —

— צו וואָס דערצעהלסטו, אַז דו ביסט א גראַף!

— ווייל מיט די רוסען איז גוט, אַז מען פער־דרעהט זיי דעם קאָפּ... האַלטען זיי פון דיר.

— זעהסט דאָך ווי זיי האַלטען...

— אַה, לאַך איך פון זיי.

— ביזט א יוד, זאָג און שריי...

— וואָס דאַרף מען וויסען, אַז איך בין א יוד?—

און גלייך האָט ער דערצעהלט דעם יודישען לע־גיאָנער אַזאַ געשיכטע: —

— אַה, אין דער אמת'ן איז גאָר מיין פאַמיליע אין רוסלאַנד. מיין פאָטער פערנעהמט דאָרט א וויכ־טיגען פּאָסטען, אָבער איך בין נישט קיין קאָמער־גיסט, האָב איך געמוזט אַנטלויפען. בין איך געווען אין לאָנדאָן, פּאַריז און אַוועק אין לעגיאָן...

באַסטאַוו האָט געמוזט עפּעס דערצעהלען גרוי־סעס וועגען זיך. דאָס זאָגען ליגענט איז ביי איהם געווען, ווי איינגעבוירען. אָהן אַלץ אַזוי: — האָט ער געקענט א פרוי, איז זי געווען א פּאַשאַס א טאָכ־טער... האָט ער געהאַט א פריינט האָט ער איהם באַרעשטעלט „באַראָן סימאָן". און דער גאַנצער באַראָן סימאָן איז געווען נישט מעהר ווי א רעפּרע־זענטאַנט פון א בעלגישער פירמע, א מאַן אַנ'אָפּ־געלעבטער, וואָס האָט ליעב געהאַט בעזונדערע זיטען....

(ווייטער זעה 12 טע זייט)

די יודען אין דרום-אַראַביע*

פון ד"ר עריך בראוער

(פאָרשונגס-מיטגליד פאַר עטנאָלאָגיע אין העברעאישען אוניווערזיטעט)

עס איז קיין צווייפעל נישט, אז יודען האָבען זיך באַזעצט זייער פריה אויפ'ן אַראַבישען האלבאינזעל, אָבער מיר בעזיצען נישט קיין שום זיכערע ידיעות וועגען דעם, אין וועלכער צייט דאָס איז געשעהען. לויט דער טראַדיציע, האָבען די יודען דאָרט איינגעוואַנדערט נאָך פאַר'ן חורבן בית ראשון (567 פאַר קריסטוס געבורט). ס'איז אַפילו מעגליך, אז יודען זענען שוין פריהער געקומען אין אַראַביע. דאמאלס איז אַראַביע געווען א באַוויישענדע האַנדעלס- און טראַנזיט־לאַנד פאַר די סחורות פונ'ם מיטען מזרח, און האָט בלי ספק צוגעצויגען אויך יודען.

יודישע קאָלאָניעס האָבען זיך געפונען אין צפון און דרום-אַראַביע. אָבער אין דער צייט, ווען די אַנטשטעהונג פון איסלאם (625 נאָך קריסטוס געבורט) האָט געבראַכט א חורבן פאַר די יודען פון צפון אַראַביע, זענען אפנים מוחמד און זיינע נאָכפאָלגערס נישט געווען פעראינטערעסירט צו פאַרניכטען די דרום-אַראַבישע יודען. דאָס דרום־אַראַבישע יודענטום האָט זיך דערהאַלטען און האָט אַפילו טראָץ אַלע פאַרפאָלגונגען געקענט פאַרפעסטיגען זיין מצב אין די קומענדיגע יאָהרהונדערטער.

אויך דער סאָציאַלער מצב פון די דרום-אַראַבישע יודען, ד. ה. די תימנים איז געווען א גאַנץ אַנדערער, ווי דער מצב פון די צפון-אַראַבישע יודען. די יודען אין צפון זענען בעשטאַנען פון שבטים, וועלכע האָבען געלעבט אין געשלאָסענע ישובים, זיי האָבען געהאַט באָדען, פאַרנומען זיך מיט ערד-אַרבייט, געהאַט האַנדווערקער און הענדלער, וועלכע האָבען זיך באַטייליגט אין קאַראַוואַנען-האַנדעל, וועלכער איז געווען דער יסוד פון ווירטשאַפט ביי די צפון-אַראַבישע שטאַמען. דאַגעגען דאָס דרום־אַראַבישע יודענטום האָט געהאַט צו טון מיט אַן אַרומיגער בעפעלקערונג, וועלכע האָט זיך הויפטזעכליך פאַרנומען מיט גערטנעריי. במשך פון דער צייט האָבען די תימנים פאַרנומען לגבי דער אַרומיגער באַפעלקערונג א סאָציאַלע שטעלונג, אין וועלכער זיי איז א דאַנק איהר איינזייטיגקייט באַשטאַנען הן זייער כח הן זייער שוואַכקייט.

דרום-אַראַביע, דאָס לאַנד פון מלכת שבא, איז געווען נישט בלויז דאָס לאַנד פון גלענצענדיגען האַנדעל, וואוהין עס האָבען געשטראָמט די אוצרות פון די ווייטעסטע לענדער און וואו מען האָט געוואוסט א לאַנגע צייט פאַר וואַסקאָ דע גאַמא דעם ים-וועג נאָך אינדיען און צום מאַלאַישען אַרכיפּעלאַג. דאָס איז געווען קודם כל אויך דאָס לאַנד, וועלכע איז מעהר ווי גאַנץ אַראַביע געבענשט געוואָרען דורך דער נאַטור און ס'האָט זיך א דאַנק דעם אַנטוויקעלט דאָרט א הויכע קולטור פון גערטנעריי, מיט ברייטע באַוואַסערונג-איינריכטונגען. אין דער דאָזיגער סביבה זענען די יודען, וועלכע עס איז געלונגען צו קאָנצענטרירען אין זייערע הענט די גאַנצע האַנטווערקעריי, געוואָרען א נויטווענדיגער עלעמענט פון דער באַפעלקערונג.

די יודען אין תימן זענען אפנים אויך פאַר דער איינפיהרונג פון איסלאם געווען טעטיג הויפטזעכליך אלס האַנדווערקערס און האָבען זיך זייער ווייניג באַטייליגט אין גערטנעריי. וועגען דעם זאָגען עדות אלע ידיעות, און באַזונדערס די, וועלכע מיר געפינען אין זייערע לעגענדעס, אָבער די אַנטוויקלונג פון האַנדווערק ביי די תימנים האָט דערגרייכט איהר העכסטען פונקט נאָכ'ן איינפיהרען דעם איסלאם.

איצט זענען די יודען, אלס אומגלויביגע, אונטערגעוואָרפען געוואָרען דעם איסלאַמישען פרעמדען-רעכט, דאָס דאָזיגע רעכט שרייבט פאַר, אז פון א נישט-מאַכמעדאַנער ווערט גענומען נאָר דער קאָפּ-שטייער, אָבער נישט דער איסלאַמישער באָדען שטייער, דער עשר אלס פועל יוצא דערפון, האָט דער אומגלויביגער נישט געטאָרט באַאַרבייטען באָדען אין מאַכמעדאַנישע לענדער. אויף אזא אופן זענען אלע תימנים געדרענגט געוואָרען צו האַנטווערקעריי. עס איז פאַרגעקומען א פולשטענדיגע סאָציאַלע חליקה: דער מוזולמענער האָט בעאַרבייט דעם באָדען, דער יוד איז געווען א בעל-מלאכה. עס האָט זיך אַנטוויקעלט א גלייכגעוויכט פון כחות, פון וועלכע איינער איז געווען אָנגעוויזען אויפ'ן צווייטען.

דער אַראַבער האָט פּראָדוצירט דערנערונגס-מיטלען און דער יוד האָט איהם געליפערט האַנדווערק-מכשירים, קליידונג, הויז־כלים א. ד. ג. אזוי ווי יעמען (תימן) האָט במשך פון יאָהרהונדערטער נאָך דער איינפיהרונג פון איסלאם און באַזונדערס נאָכ'ן אַנטדעקען דעם ים-וועג נאָך אינדיע, אַלץ מעהר און מעהר פאַרלוירען זיין בעדייטונג אַלס טראַנזיט לאַנד און האָט געהאַט פונקט אזוי ווי היינט, כמעט אַן אויטאַרקישע ווירטשאַפט, האָט זיך דאָס לאַנד נישט געקענט באַגייען אָן די יודישע בעלי-מלאכות.

די צאָהל האַנדווערק-צווייגען, אין וועלכע די תימנים זענען טעטיג, איז גרויס, מען קען אייגענטליך זאָגען, אז עס איז נישטא אזא צווייג, מיט וועלכען די יודען באַשעפטיגען זיך נישט. ס'רוב זענען די יודען פאַרטרעטען אין קליידונג (וועבער, שניידער, שוסטער, לעדער-אַרבייטער) און אין דער אויספאַרטיגונג פון אַרבייטס- און הויז־כלים (שמידען, סטאָלער, טעפּער).

א באַזונדערע באַדייטונג האָט די קונסט פון זילבער-שמידעריי, מיר ווייסען פון דער געשיכטע, אז יודען זענען געווען טעטיג אלס זילבער-שמידען נאָך פאַר דער איינפיהרונג פון איסלאם. דער יודישער שטאַם פון קאַינוקא אין צפון אַראַביע איז געווען באַריהמט אין דער פאַר איסלאַמישער תקופה אלס א שטאַם פון זילבער אַרבייטער. עס איז אינטערעסאַנט אז די תימנישע לעגענדע וועגען די ערשטע יודישע איינוואַנדערערס, וועלכע זענען געקומען אין תימן פאַר'ן חורבן בית ראשון, שטעלט זיי פאַר, אלס גאָלד-שמידען. מיט דער האַנדווערקעריי האָבען זיך די יודען בעשעפטיגט אין אַראַביע נאָך איידער דער פאַרבאָט פון איסלאם, אז גלויביגע זאָלען זיך פאַרנעמען מיט גאָלד און זילבער. האָט זי געמאַכט פאַר א ריין יודישער מלאכה.

דער זילבערשמיד פערטיגט אויס פאַר'ן אַראַבער די צירונג פאַר כלי-זיין, רייט־מכשירים, די צירונג פאַר פרויען, וועלכע די אַראַבער קויפען אין א גרויסער מאָס, ווייל די פרויען זאַמלען צירונג זייער פאַרמעגען. באַזונדערס דאַרף דערמאָנט ווערען צווישען די זילבער-אַרבייטען די פראַכט-הויבען פון יודישע פרויען, צווישען וועלכע געפינען זיך הערליכע אַנטיקען. גראָד זיי זאָגען וועגען דער הויכער מדרגה, אויף וועלכער די האַנטווערקעריי איז געשטאַנען ביי יודען. די תימנים זענען געווען אמתע קונסט-האַנדווערקערס מיט אַלטער טראַדיציע, און האָבען באַזונדערס קינסטלעריש געלייסטעט אין דער פילגראַן-טעכניק.

אַן עהנליכע טראַדיציע פון האַנדווערק געפינט מען ביי די שטיקערס (מענער און פרויען), וועלכע זענען גלייכצייטיג שניידערס. הויפטזעכליך ווערט געשטיקט די קליידער און הויזען פון אַראַבער און יודישע פרויען, און יום-טוב־קליידער פון מוסולמענער. אין דער שטיקעריי מיט גאָלד- זילבער-פעדים זענען די יודען מייסטערס.

מען קען אין אַלגעמיין זאָגען, אז דער האַנדווערק גייט ביי די יודען איבער בירושה פון פאָטער צו זוהן. די האַנדווערקעריי איז דעריבער פאַרבונדען מיט געוויסע משפחות, וועלכע גיבען אָפט די באַצייכענונג פון זייער מלאכה צום פאַמיליען-נאָמען. מען אונטערשיידט בכבודיגע און געוועהנליכע מלאכות. בכבודיג איז צום ביישפיל די קונסט פון זילבער-שמידעריי און וועבעריי, וועלכע עס טרייבען הויפטזעכליך געלערנטע. דאָס דערקלערט זיך אויך מיט, וואָס ביי די ריינע מלאכות קען מען גלייכצייטיג לערנען, וואָס איז למשל אוממעגליך ביי שוסטעריי.

די יודען אין דעם אַרים-באַפעלקערטען [...] זענען אזא וויכטיגער עלעמענט, אז די רעגירונג [...] אַרויסגעגעבען א פאַרבאָט אויסצוּוואַנדערען. דערמיט האָבען די מעגליכקייט צו פאַרלאָזען דאָס [...] בלויז אויף אַן אומלעגאַלען אופן, נישט האָבען דערביי די מעגליכקייט צו פאַרקויפען זייערע [...] וועגליכע גיטער, עס איז איבעריגענס צו באַ[...] וואָס די גרויסע האַנדווערקערישע פעהיגקייט [...] די תימנים, וואָס זענען געקומען אין ארץ-יש[ראל] ווערען ווייניג אויסגענוצט אויף א ריכטיגען [...]

*) פון די ידיעות פון העברעאישען אוניווערזיטעט אין ירושלים.

יוסף און פוטיפר'ס ווייב

דאס איז א טייל פון דריטען טייל פון ראמאן „יוסף און זיינע ברידער" פון דעם בעריהמטען דייטשען שריפטשטעלער טאמאס מאן

די געשיכטע פון יוסף'ן און זיינע ברידער האָט דורך טויזענטער יאָהרען געהאַלטען געפאַנגען די מענשליכע פאַנטאַזיע, די איינפאַכקייט און דירעקטקייט פון אָט דער גרויסער מענשליכער דראַמע, ווי זי ווערט דערצעהלט אין תנ"ך, האָט צו זיך קיין גלייכען נישט. פון יעדען זאַץ קלינגען אָפּ די ליידענשאַפטען און שוואַכקייטען און נויטען פון אַלע צייטען, זינט מענש איז מענש.

נעהמט דעם אריינפיהר צו דער דראַמע:

„און ישראל האָט ליב געהאַט יוסף'ן מעהר פון אַלע זיינע קינדער, ווייל ער איז געווען דער זוהן פון זיין עלטער (מיזינקיל, ווי דער רבי פלעגט טייטשען אין חדר), און ער האָט איהם געמאַכט א העמדעל פון א סך קאָלירען (א זייַדען העמדעל, האָט דער רבי געזאָגט) און זיינע ברידער האָבען געזעהען, אז איהם האָט זיין פאָטער ליבער פון אַלע זיינע ברידער. האָבען זיי איהם פיינט געקראָגען און זיי נישט געקאָנט רעדען פריידליך מיט איהם".

אין די צוויי פסוקים האָט איהר אי די בעזונדערע ליבע פון א פאָטער צום יונגסטען קינד, אי דעם אויסדרוק פון דער ליבע און אי די שנאה, וואָס צעפלאַקערט זיך צווישען לייבליכע ברידער. מאָדערנע פסיכאָלאָגען בויען גאַנצע שלעסער אויף דער אומגלייכער בעציהונג פון עלטערן צו קינדער. א סך האַלטען, אַז דער כאַראַקטער פון א דערוואַקסענעם מענשען איז אָפּהענגיג דערפון, צי ער האָט אין פאַרגלייך מיט די אַנדערע קינדער, גענאָסען מעהר אָדער ווייניגער ליבשאַפט פון די עלטערן. אין תנ"ך איז דאָס אויסגעדריקט אין עטליכע ווערטער.

טאָלסטאָי האָט געזאָגט, אז די געשיכטע מיט יוסף'ן איז איינע פון די גרעסטע ווערק אין דער וועלט-ליטעראַטור. איהם האָט פאַרכאַפּט דער אופן ווי די געשיכטע ווערט דערציילט אין תנ"ך, אזוי קורץ און אזוי קרעפטיג און אזוי פשוט.

דיכטער און ראָמאַניסטען זענען שטענדיג געוואָרען אָנגערעגט פון דער ביבעל און האָבען צוגעגעבען צו דער מעשה יוסף זייערע אייגענע דיכטערישע פאַנטאַזיעס, נישט ווייל זיי האָבען געפיהלט, אז זיי דאַרפען עפּעס צוגעבען, נאָר ווייל זי איז גענוג רייך צו בעשענקען אַלע פאַנטאַזיעס.

איצט איז געקומען טאָמאַס מאַן, דער טיפסטער דייטשער שריפטשטעלער פון אונזער צייט, און געשאַפען א ראָמאַן אין דריי בענדער, וואָס טראָגט דעם אַלטען נאָמען „יוסף און זיינע ברידער". דאָס ערשטע בוך הייסט „יעקב'ס געשיכטע", און ער בעקאַנט אונז יעקב'ן אויף דער עלטער אין כנען און מיט יוסף'ס ערשטע יאָהרען; דאָס צווייטע בוך הייסט „דער יונגער יוסף"; דאָס דריטע, וואָס איז ערשט אַרויס, הייסט „יוסף אין מצרים" און דאָס פערטע בוך וועט זיין „יוסף דער דערנעהרער".

טאָמאַס מאַן האָט זיך נישט פאַרגענומען צו ענדערען די ביבעל, פאַרקערט, ער באַמיהט זיך צו האַלטען געטריי כמעט צו יעדען אות פון טראַדיציאָנעלען נוסח. מאַן האָט אָבער דערפיהלט, אז די מעשה יוסף גיט אונז א שליסעל צו דער אַלטער וועלט, צו דעם גאַנצען פאַרצייטיגען לעבען און נאָך מעהר — א שליסעל צו די פאַרבאָרגענסטע מענשליכע גלוסטונגען, צום מענשען, וואָס ראַנגעלט זיך מיט כוחות, וועלכע ער האָט נאָך אַליין נישט דערקענט. די מעשה יוסף איז פאַר מאַנ'ען א קאַנווע צו מאָלען די אונטערגרונטען פון דער מענשליכער נשמה.

מאַן האָט זיך צוגעגרייט צעהן יאָהר, איידער ער האָט גענומען שרייבען דעם ראָמאַן. ער האָט זיך באַקענט מיט אַלע מאַטעריאַלען וועגען דער אַלטער מיטעלענדישער וועלט, מיט די רעליגיעזע מנהגים פון בבל, כנען און עגיפּטען. ער האָט זיך אַריינגעלעבט אי אין דער מיטאָלאָגיע אי אין דער אַמאָליגער ווירקליכקייט און בלייבענדיג ווי מעגליך געטריי צום תנ"ך, האָט ער פאַר אונז ווידער אויפגעבויט יענע וועלט — מיט די מיטלען פון א מאָדערנעם מענשען.

דאָס דריטע ווערק — „יוסף אין עגיפּטען" פאַרנעמט נישט מעהר און נישט ווייניגער ווי זיבען הונדערט און צוויי און פופציג גרויסע זייטען. דער גרעסטער טייל פון דעם ווערק שטיצט זיך אויף א סצענע, וואָס אין תנ"ך פאַרנעמט זי בלויז זעכצען פסוקים. דאָס איז די מעשה פון יוסף'ן מיט זיין האַרינטע פוטיפרע.

איהר געדענקט דאָך מסתמא, ווי די מעשה הויבט זיך אָן: „און זיין האַר'ס ווייב האָט אויפגעהויבען איהרע אויגען אויף יוסף'ן און זי האָט געזאָגט „ליג מיט מיר". אט אזוי, אָהן קיין פאָררעדעס, אָהן קיין צערעמאָניעס. „זי האָט אויפגעהויבען די אויגען און געזאָגט".

טאָמאַס מאַן שפּאַרט זיך נישט מיט דער עצם געשיכטע. ער וויל אונז נאָר ווייזען ווי ס'איז געקומען דערצו. וואָסער סאָרט פרוי איז פוטיפרע געווען? וואָסערע בעציהונגען האָבען זיך איינגעשטעלט צווישען איהר און איהר הויפט-באַדינער יוסף? פונוואַנען קומט יוסף'ס צניעות? וואָסערע פירונגען האָבען געהערשט אין הויז פון פוטיפר'ען, איינער פון פרעה'ס הויף לייט? אָט דאָס אַלץ שילדערט אונז מאַן און — מעהר ווי דאָס. ווען ער מאָלט די ליבע פון פוטיפרע'ן צו יוסף'ן, איז דאָס די ליבע אין אַלע צייטען, און יוסף'ס אפזאָג ווערט אויך פול מיט אייביגען אינהאַלט.

פוטיפרע איז נישט געווען קיין אויסגעלאַסענע פרוי, האַלט מאַן. זי האָט אַרויסגעשטאַמט פון א פאַמיליע, וואָס האָט לאַנג געהערשט איבער א פּראָווינץ אין מצרים. ווען פרעה האָט אונטערדריקט די איינצעלנע הערשער און אויסגעבויט א שטאַרקע פאַראייניגטע קעניגרייך, זענען זיי, די אונטערטעניגע, געוואָרען זיינע הויף-דינער. פוטיפר איז געווען איינע פון פרעה'ס הויף-ראַטגעבער און א הויכער אַרמעע-פיהרער, ער האָט געהאַט פערצען ווייבער, א חוץ איהר. ער האָט איהר בעגומען ווען זי איז נאָך געווען א קינד.

ווען יוסף איז פאַרקויפט געוואָרען אלס קנעכט צו פוטיפר'ן איז ער געווען א דערוואַקסענער יונגעל. ער איז געווען דער פרעמדער צווישען פוטיפר'ס דינער, דער מענש פון כנען מיט אַנ'אַנדער גלויבען און אַנדערע פירונגען, אָבער זיין קלוגשאַפט האָט אויסגענומען און פוטיפר האָט איהם גאַר גיך באַשטימט פאַר דעם הויפט-אויפזעהער פון זיין הויז.

פוטיפרע איז געווען איינע פון די שענסטע פרויען אין מצרים. ווי האָט זי אויסגעזעהן? אט ווי טאָמאַס מאַן שילדערט איהר: „יעדער איינער האָט געקענט איהר קערפער מיט זיין וואוקס און מיט זיין גאַנצער שעהנקייט, ווייל די „געוועבטע לופט", די צאַרט-זייערנע לוקסוס־שפּינערייען, וואָס זי האָט געטראָגען, האָבען אַרויסגעבראַכט דעם קערפער אין יעדער ליניע... מיט זיינע קליינע און פעסטע בריסט, דעם פיינעם נאַקען און רוקען, די צערטליכע שולטערן און די פאַרענדיגטע הענד ווי אין א בילד-ווערק, די איידעלע הויך־שטאַמיגע פיס, וועמענס אויבערשטע ליניעס האָבען זיך ווייבליך אַריינגעבויגען אין די היפטען..." מיט איהר שענקייט האָט געקלונגען גאַנץ מצרים און פוטיפר האָט איהר ליבער געהאַט פון זיינע אַנדערע ווייבער.

זי האָט געפיהרט דאָס לעבען פון אַן עגיפּטישער הויף-דאַמע, זיך געפוצט פאַר דעם מאַן, געדינט אין פרעה'ס טעמפּעל. שפּאַצירט אין בלומען-גערטנער, זיך געניהט טייערע קליידער און זיך געלאָזט טראַגען פון איהרע דינער אויף א גאָלדענער בעטעל.

דריי יאָהר האָט אין איהר געפלאַקערט די ליבע צו יוסף'ן, וואָס זי האָט געזוכט אין זיך צו אונטערדריקען. פוטיפר איז שוין געווען אינמיטען די פערציגער יאָהרען און יוסף איז געווען פיר-און-צוואַנציג. זי איז געווען עלטער פון יוסף'ן, אָבער זי האָט אַזוי אויפגעפאַסט אויף איהר שעהנקייט, אז זי האָט נישט אויסגעזעהן קיין סך עלטער פון איהם, זי האָט שוין, דערציילט מאַן, איינמאָל געבעטען פוטיפר'ן, איהר מאַן, ער זאָל אָפּזאָגען יוסף'ן, ווייל זי האָט מורא געהאַט פאַר זיין איינפלוס. אָבער ווען דאָס איז איהר נישט געלונגען, האָט זי ווייטער געדריקט אין זיך איהר ליבע צו איהם. זי האָט אַראַנזשירט בעגעגענישען מיט יוסף'ן, כלומר'שט זיך דורכצורעדען מיט איהם וועגען דער הויז-ווירטשאַפט. אָבער זי האָט זיך נישט געקאָנט באַזוגען איהם צו דערקלערען אָפען איהר ליבע.

פאַרוואָס איז יוסף געווען אזוי צניעות'דיג?

טאָמאַס מאַן גיט אָפּ א גאַנצען קאַפּיטעל צו ענטפערען אויף דער פראַגע. ער גיט זיבען אורזאַכען פאַר דער צניעות פון „יוסף הצדיק", ערשטענס, ווייל ער האָט אין זיין יוגענט געשלאָסען א בונד מיט גאָט; צווייטענס, ווייל ער איז געווען טריי זיין האַר פוטיפר; דריטענס, ווייל ער איז געווען שטאָלץ אויף זיין יונגער מעגליכקייט; פערטענס, ווייל ער האָט נישט געוואָלט פאַרמישען זיין קאָכעדיג וואַרעם בלוט מיט דעם בלוט פון די אַלט-איינגעזעסענע עגיפּטער; פינפטענס — דער פאָטער יעקב! ער האָט געדענקט יעקב'ס האַס צו מצרים, דאָס לאַנד פון חם, דאָס לאַנד וואו מען פאַרגעטערט חיות און מען בעט צו מתים; זעקסטענס, ווייל דער גאָט פון יוסף'ס עלטערן איז געווען א גייסטיגער גאָט, וועלכער האָט געשלאָסען א בונד מיט די מענשען, — א גאָט, וואָס האָט נישט קיין שייכות מיט טויטע און שאַטענס. דער זיבעטער און לעצטער גרונט פאַר יוסף'ס צניעות איז, ווייל ער האָט פיינט געהאַט די „אַנטבלויזונג", ער האָט געדענקט וואָס זיין פאָטער האָט איהם דערציילט פון דער געשיכטע מיט נח'ן און זיינע זיהן, ער האָט פאַרבונדען ענטבלויזונג [...] שענדונג — און דאָס האָט איהם צוריקגעהאַלטען. אט דערפאַר האָט ער נישט געפאָלגט דעם בלוט פון זיין האַרצען.

פוטיפר'ס ווייב (מאַן זאָגט עני, אז איהר [...] טיגער נאָמען איז געווען מוט-ע־מענעט) האָט [...] חלומ'ט פון איהם; זי האָט געליטען פון בענקשאַפט [...] זי האָט זיך אַפילו איינמאָל אָפּגעביסען דעם צונג [...] געבלוטיגט, כדי אַרויסצוזאָגען פון זיך די ליבע צו יוסף'ן, אָבער זי האָט זיך נישט געקאָנט באַהערשען. דאָס בלוט איז געווען שטאַרקער פון איהר.

ענדליך, נאָך לאַנגע פייניגונגען, האָט [...] זיך באַגעגענט מיט יוסף'ן כלומר'שט צופעליג [...] גיט אונז דעם לאַנגען און לעצטען שמועס [...] צווישען זיי פאַרגעקומען. דער דיאַלאָג איז [...] פון די אינטערעסאַנטסטע און דראַמאַטישסטע סצענעס אין ווערק.

„די פרוי (פוטיפרע): אח, יוסף, וואָס זאָגסטו [...] טאָן, געליבטער, און ווי זאָל איך מיר [...] איך בין דיין האַרינטע, מיין האַר און דיין [...] נאָר וועלכען איך ברען, און איך קאָן נישט [...] זיין האַרץ און נישט לאָזען דיין ליבע בלייבען [...] שלאָפען אין דיר, ווייל עס איז א שאַנד [...] נעמען דיין האַרץ און ליבע מיט טיפער גרויסער [...] ווי דער בערדיגער מאַן נעמט די צאַרטע יונגע [...] וועלכע קען זיך אַליין נישט און ער מוז אַרויס[...] די לייד ענשאַפט פון איהר אונטערגעוואָרפענקייט [...] די לוסט — פון איהר פרומקייט, כדי זי איז [...] ווערען דערווייסט אין קאָנען פאַרגעמען דעם גאָט [...] איך מוז דיך אויפפאָדערען, אַז דו זאָלסט [...] באַהעגט צו מיר, ווייל אין דעם איז די גאַנצע [...] פון דער וועלט, עס איז א פראַגע פון זעלב[...] אַ־ער פון העלישער פיין".

און אָט ווי מאַן גיט איבער דעם געבעט [...] דער פאַרליבטער פרוי:

„עס איז געוואָרען פאַר מיר א העלישער [...] דאָס, וואָס אונזערע גלידער זענען צוזאַ[...] און דאָרט און ווען דו פאַלסט אויף די ק[...] רעדסט צו מיר, כאַפּט מיך אַן א שטומע איי[...] צו דיינע קני, וואָס זיי זענען דיינע און נישט [...] אז זיי מוזען צו מיר באַהעגט זיין; דו מוזט [...] ביי מיר, אַדער איך קום אום און פאַרדאַרב'[...]"

און אָט איז יוסף'ס ענטפער:

„ליבעס קינד, דאָס קאָן נישט זיין בעטראַכ[...] דאַך, אויב זיין קנעכט מעג אזוי דיך בעטע[...] פאַר זיך נישט איין אויף דעם געדאַנק, ווי [...] אי באמת אַנ'איבעל! דו לייגסט אַן איבערטרי[...] אי קרענקליכען געוויכט אויפ'ן טאָן, אז שטוי[ב] [...] זיין נעבען שטויב. ס'וואָלט געווען ליבליך אויף [...] אויגענבליק; עס וואָלט אָבער אַרויסגערופען די [...] פאַלגען און אַלע חרטות וואָס קומען דערנאָך [...] נאָר נישט עסען דעם ליבליכען עפּעל וואָ[ס] [...] שענקסט מיר, כדי מ'זאָלען נישט עסען [...] ליכטע פרוכט און אַלץ פאַרדאַרבען"...

„די פרוי: — צו שפּעט, יוסף, עס איז [...] צו שפּעט פאַר דיר און אונז בייד'ע! דו קאַנסט [...] נישט געהען צוריק און איך קאָן אויך נישט [...]

(ווייטער זעה 12 טע זייט)

רבי נחמן בראַצלאַווער

צו זיין 125-טען יאָהרצייט

— 17. —
אַ פּערלדיגע מעשה מיט אַ טיפען זין

איינע פון די פּאָפּולערסטע מעשיות פון רבי נחמן בראַצלאַווער איז זיין „מעשה פון דעם חכם און פּשוט'ען." עס איז איינפאַך אַ הומאָריסקע, אָבער די פאַלק וואָס רבי נחמן האָט געזאָגט און דערציילט איז זי טיפזיניג און האָט דעם ציל צו שטאַרקען די אמונה, צו ווייזען, מיט וויפיל דער גלויביגער, דער בעל מאמין קען זיין צופרידענער און ער פאַלגרייכער פון דעם אומגלויביגען.

אין דער דאָזיגער מעשה זיינע האָט ער דער־ציילט אַזאַ געשיכטע (איך גיב, פאַרשטעהט זיך, אָבער נאָר דעם תמצית פון דער מעשה אָהן דער פּאָעטישער בעפּוצונג, וואָס זי ענטהאַלט אין אָרי־גינאַל):

— עס זענען געווען צוויי רייכע לייט, און יעדער איינער האָט געהאַט אַ זוהן. איז דער זוהן פון איינעם געווען אַ פּשוט'ער, אַ איינפאַכער, אַ ניט איבערגעשפּיצטער, און דער צווייטער איז געווען אַ „חכם," אַ קלוגער, אַ שפּיץ־קאָפּ. זע די עלטערן פאַראַרימט געוואָרען, און זיי האָ־בען געמוזט הייסען די קינדער זיך אַליין זוכען פרנסה.

דער פּשוט'ער איז געוואָרען אַ שוסטער, און פאַרטאַטש דערצו. ער האָט בלויז געקענט ביי־העון פאַר אָרימעלייט, און האָט קוים געהאַט פרנסה פון זיין אַרבייט. אָבער ער האָט זיך געפיהלט זעהר ... און גליקליך. ער האָט חתונה געהאַט, און כאָטש ... פלעגט בלויז עסען טרוקען ברויט און טרינקען ... וואַסער, האָט ער זיך איינגערעדט, אַז ער עסט די ... בעסטע מאכלים און טרינקט די בעסטע ווײַנען: ... ווייב — פלעגט ער זאָגען — אַ נו דערלאַנג אַ ... לעפּעל־יויך" — פלעגט זי איהם געבען אַ שטיק ... טרוקען ברויט, און ער עסענדיג דאָס, האָט דער־... זיך פאַרגעשטעלט דעם טעם פון אַ גוטער גרוי־... פּען־יויך. ער פלעגט זאָגאַר זאָגען צו דער פרוי: ... ינט איז די גרויפּען־יויך געלונגען, זי קיין ... ניט פריהער". דערנאָך האָט ער געזאָגט: „און ... דערלאַנג מיר אַ שעהן שטיקעל געבראָטענס" ... פלעגט זי איהם ווידער דערלאַנגען אַ שטיק ... טרוקען ברויט, און ער עסענדיג עס האָט זיך פאַר־... געשטעלט, אַז ער עסט געבראָטענעס און ס'איז ... שוין טעם גן עדן. דאָס זעלבע איז געווען מיט ... קאָמפּאָט". ער האָט געגעסען טרוקען ברויט און ... אויסגעשאַצט, אַז ער עסט קאָמפּאָט.

אַזוי איז אויך געלאָפען בנוגע טרינקען: „ווייב — ... פלעגט ער זאָגען — אַנו דערלאַנג מיר אַ גלעזעל ... ווין, אָבער פון דעם בעסטען". פלעגט זי איהם ... געבען אַ גלאָז וואַסער; ווען ער האָט עס געטרונקען ... האָט ער זיך בעלעקט און פלעגט זאָגען, אַז „אפילו ... דער מלך קען נישט האָבען קיין בעסערן ווײַן".

דאָס זעלבע איז געווען מיט זיין קליידונג: ער ... האָט געהאַט אַנ'איינציגען פעלץ. איבעראַל פלעגט ... ער גיהן אין דעם פעלץ. אָבער איין מאָל פלעגט ... ער זיך פאָרשטעלען, אַז דער פעלץ איז אַ פוטער־... מאַנטעל, אַ צווייט מאָל, אַז ער איז אַ זיידענע

קאַפּאָטע. אַ דאַנק אָט די אַלע פאָרשטעלונגען, וואָס דאָס האָט געמיינט, אַז ער איז באמת אַ שמח בחלקו, האָט זיך דער פּשוטער געפיהלט העכסט גליקליך און צופרידען.

דער קלוגער ווידער, דער חכם, ער איז אַוועק אין גרויסע שטעט, האָט אַרומגערייזט די וועלט, איז געווען אין ענגלאַנד, פראַנקרייך, שפּאַניען און איטאַליען. ער האָט אין איין פּלאַץ זיך גענומען צו מסחר און האָט מצליח געווען. אין אַ צווייטען פּלאַץ איז ער געוואָרען אַ יובילער, און ער האָט ווידער מצליח געווען. ער איז געוואָרען זעהר רייך, אָבער ער איז געווען שטענדיג אומצופרידען. ער האָט זיך נישט געהאַלטען ביי קיין בעשעפטיגונג: ווי ער־פאָלגרייך ער איז געווען ביי אַ מסחר, האָט ער געזעהן, אַז דאָס איז נישט גענוג.... ער האָט אויך נישט געהאַט קיין גרויס פאַרגעניגען אין זיינע קונסט־אַרבייטען, ווייל כאָטש יעדען פלעגען זיי געפעלען, האָט זיך איהם געדוכט, אַז אין געוויסע פּרטים איז זיין אַרבייט נ"שט גאָר געלונגען... ער האָט אויך נישט געקענט איינזיצען אויף אַ פּלאַץ, און ער האָט אַזוי פיל אַרומגעוואַנדערט ביז ער איז געקומען אין זיין געבורטס־שטאָט, און האָט זיך צוזאַמענגעטראָפען מיט זיין יוגענד־פריינד, מיט דעם פּשוט'ען מיט דעם שוסטער.

שמועסענדיג צוזאַמען האָט דער פּשוט'ער איינמאָל געזאָגט צו דעם חכם: „זי קומסט עס וואָס דו מיט דיין חכמה און רייכקייט ביזט שטענדיג אומ־צופרידען, אין מחלוקה מיט דיר אַליין; דו ביזט בעזאָרגט און לויפסט אַרום; איך דער צייט ווען איך אין מיין אָרימקייט און פּשוטקייט בין צופרי־דען. אפשר וואָלסטו גליקליכער געווען, ווען דו נעמסט די זאַכען לייכטער, לעבסט פּשוט'ער, אַט ווי איך".

דער חכם, דער רייכער, האָט געלאַכט און געענטפערט: „טייערער פריינד, עס קען טרעפען, אַז איך וועל קראַנק ווערען, וועל איך ווערען ווי דו. דערפאַר אָבער קענסטו נישט ערוואַרטען, אַז דו זאָלסט קלוג ווערען און זיין ווי איך. דאָס קען נישט געשעהן".

שפּינט זיך ווייטער די געשיכטע, אַז דער מלך פון לאַנד האָט געהערט פון די צוויי פריינד, דעם פּשוט'ען און דעם חכם, און ער האָט זיי גע־וואָלט זעהן, און ער האָט געהייסען שיקען צו יעדען פון זיי אַ שליח מיט בריף, אַז זיי זאָלען צו איהם קומען.

ווען דער שליח איז געקומען צו דעם פּשוטען און איהם געזאָגט, אַז מען האָט איהם געשיקט אַז ער זאָל איהם ברענגען צום מלך, צום קעניג, האָט דער פּשוט'ער, ווי ס'איז געווען זיין שטייגער געזאָגט: „נאָר אָהן חוזק"... אָבער ווען יענער האָט איהם פאַרזיכערט, אַז ס'איז נישט קיין חוזק, און ער האָט איהם פאָרגעלעזען דעם בריף פון קעניג, איז ער געוואָרען מלא שמחה, האָט געטאַנצט פון פרייד: סיטייטש, אַזאַ גליק, דער קעניג וויל איהם זעהן. ער איז, פאַרשטעהט זיך, געפאָהרען. און ס'האָט זיך אַזוי געטראָפען, אַז דער מלך איז געקומען צום בעשלוס, דאָס אויב ער וויל האָבען אַ ריכטיגען מי־ניסטער, וועלכער זאָל איהם זיין באמת געטריי, דאַן מוז ער אָט דעם פּשוט'ען מענשען מאַכען פאַר זיין מיניסטער, ווייל קיין געלערנטערען און געטריי־ערען מענשען. וועלכער זאָל נישט זוכען רייך צו ווערען דורך קאָרופּציע, קען ער זיך גאָרנישט פאָרשטעלען, און אָט אַזוי איז דער פּשוט'ער גע־וואָרען אַ מיניסטער.

מיט דעם חכם אָבער איז גאַנץ אַנדערש גע־שעהן: ווען דער שליח איז געקומען צו איהם און איהם געזאָגט, אַז דער קעניג וויל איהם זעהען, האָט ער זיך אויסגעלאַכט דערפון. ער האָט זאָגאַר גע־זאָגט, אַז ס'איז אַ ליגען, דאָס ס'איז פאַרהאַן אַזא מענש ווי אַ קעניג. דאָס נאַרען נאָר אָפּ די טשי־נאָווניקעס און די מיניסטאָרען דאָס פאָלק, אַז ס'איז פאַרהאַן אַ קעניג, כדי זיי זאָלען קענען איבער איהם הערשען. דער חכם ווירקט זאָגאַר אויף דעם שליח, דאָס ער זאָל אָנהויבען גלויבען, אַז ס'איז נישטאָ קיין קעניג, ווייל ער האָט איהם קיינמאָל נישט גע־זעהען, און ווייל דעם בעפעהל צו געהן ברענגען דעם „חכם" האָט ער בעקומען דורך אַ בעאַמטען. דאַן געהט דער חכם מיט דעם שליח צו דער הויפּט שטאָט. זיי קומען אָן אין אַ שענק און לאָזען זיך געבען עפּעס עסען, הערען זיי, ווי אַנדערע מענ־שען, וואָס זענען דאָרט געווען רעדען מיט פיל רעספּעקט פון קעניג; לאַנג זיי דערפון. דאָס פער־דריסט די אַנדערע מענשען, די געטרייע ... אין קעניג, און זיי ברעכען אָן דעם חכם די ביינער. הכלל זוכט ער גערעכטיגקייט, און קומט אָן צום מי־ניסטער. ווי ערשטוינט איז ער, ווען ער געפינט אויס, אַז דער מיניסטער איז זיין יוגענד – פריינד דער פּשוט'ער.

„דו, אַ מיניסטער ?!" — וואונדערט זיך דער חכם. „יאָ, ווי דו זעהסט, דער קעניג האָט מיך געמאַכט".

„וואָס — צולאַכט זיך דער חכם — דו גלויבסט אויך, אַז ס'איז דאָ אַ קעניג ? פון וואַנען ווייסטו, אַז יענער, וואָס האָט דיך געמאַכט פאַר מיניסטער איז אַ קעניג? קענסטו זיין טאַטען, זיין זיידען?"

אָט דערויף ענטפערט איהם דער פּשוט'ער: דו האָסט מיר אַמאָל געזאָגט, אַז אונטער אַ געוויסער בעדינגונג, קענסטו ווערען אַ פּשוט'ער, אָבער איך קען אונטער קיין שום בעדינגונג נישט ווערען קיין חכם. ניין, דאָס איז נישט אַזוי: דו קענסט נישט, אונטער קיין שום בעדינגונג ווערען אַ פּשוט'ער, און געניסען דאָס גליק וואָס דאָס פאַרשאַפט".

דער מוסר השכל פון דער פּערלדיגער מעשה קען זיין קלאָהר פאַר יעדען, אָבער אַ חוץ דעם גלוי־בען אין דעם מלך המלכים, בנוגע וועלכען די מעשה איז פאַר גלויביגע אַ אונשאַצבאַרען פּערל, איז זי צוזין וואונדערבאַר אויסגעשפּינט, דיכטעריש שעהן און זי ענטהאַלט פיל מעגשליכקייט און פּסיכאָלאָ־גישען אמת.

אָט אַזוי האָט רבי נחמן בראַצלאַווער אויך דערציילט די מעשה וועגען „רב און זיין זוהן", אין וועלכער ער ווייזט אָן אויף דער שטראָף, וואָס האָט ערוואַרטעט דעם רב, וועלכער האָט נישט גע־וואָלט פאָהרען צום צדיק. ווען ער פאָהרט שוין דערפאָהרט ער נישט, און קעהרט זיך צוריק פון וועג. צום סוף איז ער פאָהרט צום צדיק, אָבער שוין נאָך דעם וואָס ער ווערט ביטער בעשטראָפט, נאָך דעם וואָס ס'איז געשטאָרבען זיין זוהן.

היסטאָריקוס

ליטווישע רעגירונג גרייט נישט צו קיין שחיטה־געזעץ

קאָוונע (יט"א). דער פאָרזיצער פון דער ליטווישער צער־בעל־חיים געזעלשאַפט געגע־אַל נא גע־יציוס איז אויף די שפּאַלטען פון רעגירונגס־אָרגאַן „ליעטוּוואָס איידאָס" אַרויסגעטרעטען מיט דער פאָדערונג צו פאַרווערען, אָדער לכל הפחות צו בעגרעניצען די יודישע שחיטה. בעגרינדענדיג דעם פאָרשלאַג, ווי דער שטייגער איז, מיט „הומאַניטערע מאָטיוען. גלייכצייטיג האָט די צער־בעל־חיים־געזעלשאַפט אָנגעהויבען אַ ברייטע קאַמפּאַניע געגען די „אַכזריות'דיגע" אופנים פון דער שחיטה. אין קאָוונע גופא זענען איינגעאָרדנט געוואָרען ספּע־ציעלע קינאָ־סעאַנסען, וואו עס זענען פאַר אַ טויזענד־קעפּיגען עולם געשילדערט געוואָרען אין אַן אָפּשרעקענדער פאָרם די ליידען פון דער בהמה אונטער'ן חלף פון אַ יודישען שוחט.

די דאָזיגע אַגיטאַציע האָט אַרויסגערופען אַ פאַרשטענדליכע בעאונרוהיגונג ביי דער יודישער בעפעלקערונג און פאָרשטעהער פון דער פרעסע האָבען זיך דעריבער געווענדעט צום אינערן מיני־סטער גען. י. טשאַפּליקאַס מיט אַן אָנפראַגע, צי די קלאַנגען וועגען אַ געפּלאַנטען שחיטה־פאַרבאָט זע־נען טאַקע באמת בעגרינדעט.

גען. י. טשאַפּליקאַס האָט אויף אַ קאַטעגאָרי־שען אופן ערקלערט, אַז אין די רעגירונגס־ספערען איז די פראַגע בכלל נישט אויפגעהויבען געוואָרען און עס קומט בכלל נישט אין בעטראַכט קיין געזעץ, וואָס זאָל פאַרלעצען די יודישע רעליגיעזע געפיהלען.

וואָס שייך דעם אַרטיקעל אין „ליעטוּוואָס איידאָס" האָט ער — בעהויפּטעט דער מיניסטער — אויס־געדריקט די פּערזענליכע מיינונג פון מחבר און קען בשום אופן נישט אויפגעפאַסט ווערען אַלס אָפיציע־לע ענונציאַציע.

יצחק יאַנאַסאָוויטש

דאָס „שער און אייזען" פאַלק

(רעפּאָרטאַזש)

דאָס געריש פון דער נייע־מאַשין און דאָס קלאַ־... פון פּרעס־אייזען — דאָס איז די טעגליכע מוזיק ... עס קומט אויס צו הערען דעם איינוואוינער ... אונזער שטאָט, בעזונדער פון באַלוט און אַלט ... שטאָט.

... פון קעלער ביז דעם בוידעם־שטיבעל, פון ... ערשטער ביז דעם פערטען שטאָק, אומעטום רוישען ... און שומען די נייע־מאַשינען און אין דעם בלייכען ... עלעקטרישען ליכט, וואָס ברענט צוליב דער טונקעל־... קייט פון שטוב פון פריהמאָרגען ביז שפּעט ביי־... נאַכט, בליצען און בלאַנקען די שפּיציגע נאָדלען ... פון די הענט פון געבויגענע, פערמאַטערטע, בלייכע ... מענשען, וואָס האָבען זיך פאַרגומען אויף דער וועלט ... וועלען זי דווקא בעקליידען, מיט מאַרינאַרקעס, ... הויזען, וועסטלעך, מענטלעך און דאַמען־פּאַלטענס. ... אַז די וועלט איז נישט תמיד דאַנקבאַר און די ... אויסגעריבענע וואַרימע און שעהנע מלבושים ... וואָס ליגען אָפּט ביים מאַגאַזינער אויפ'ן לאַגער ... פאַרשימלט פאַרשטומען די נייע־מאַשינען און עס ... ווערט קאַלט, אומהיימליך און עס וויהעט מיט הונ־... גער אין טויזענדער שטיבען. די נאָדלען אין די ... הענט פון די בלייכע, איינגעבויגענע מענשען ווערען ... נאָך ווי זייערע מאַטע אויגען — פאַרלאָשען.

... אין טויזענדער יודישע שטיבען, קאַלטע אומהיימ־... ליכע, מיט קליינע, קראַנקע קינדער, ... ווערען דערמאָנט דעם חלום פון אַ הונגעריגען ... מידע פערמאַטערטע הענט טרוימען וועגען אַ ... ביסעל וואָס וואָלט געקאָנט דערלייזען:

... — אַ־בייט! וואו נעמט מען אַרבייט? כאָטש ווי־... ניג עס איז צו פערדינען, כאָטש ברויט, טרוקען ... ברויט פאַר די קליינע קינדער.

... ווייל שניידעריי איז אַלץ נאָך אַ יודישע אינ־... דוסטריע, אַנ'אמת'ע אינדוסטריע, וואָס פערמאָגט אַזוי ... פיל צווייגען און אָפּצווייגען, אַז ס'איז שווער זיי אַלע ... אויסצורעכענען.

— שניידעריי אַלס פאַך האָט זיך כ'לעבען נישט ... צו שעמען — האָט מיר געזאָגט אַ יודישער ... שניידער, וואָס וואוינט אויף דער יודישער גאַס, ... אַ פּיפּקלעריסטער און אַ טוער אין מייסטער־... פאַריין — ס'איז ווייט נישט קיין מנחם־מענדעל־... שע צרה בעשטייט נאָר אין דעם, וואָס דאָס

פאַך ליגט אין שניידערישע הענט. איהר ווייסט דאָך ווי מען זאָגט: אַז ווען דאָקטאָרים וואָלט איינגעשטאַ־נען אין שניידערישע הענט, וואָלט עס אויך געווען אין דער אומה ס'גאַנצע גליק איז וואָס דאָקטאָריי שטייט אין דאָקטאָרים'ס הענט, און ביי זיי איז שוין דאָס פאַך ליטיש.

די דאָזיגע ווערטער, וואָס זענען אַרויסגעזאָגט געוואָרען מיט אַ געוויסער איראָניע און מיט אַ בעמערקבאַרען ביטול איבער דעם „שער און אייזען" פאַלק געהערען אַ מענער־בעשטעלטען שניידער. דאַ מוז איך דערקלערען, אַז בעשטעלטע שניידער האַל־טען זיך פאַר דעם שיינדעל און קריינדעל פון פאַך. זיי האַלטען זיך, ווי עס זאָגט דאָס יודישע פאָלקס־וואָרט פאַר'ן אויבערשטען פון שטייסעל. צו אַלע אַנדערע מינים שניידערס בעצי'הען זיי זיך מיט אַפּע־נעם חוזק און פאַראַכטונג.

און נישט אומזיסט האַלטען זיך די בעשטעלטע שניידערס פאַר דער קרוין פון פאַך. זיי זענען די יעניגע, וואָס האָבען הינטער זיך אַ שלשלות היוח־סין, וואָס ציהט זיך העט ווייט פון דעם אָנהויב פון לאָדז. זיי זענען די עפּישע שוואַלבען, וואָס האָבען געמאַכט דעם ערשטען — יודישען — זומער אין אונזער שטאָט. ווער עס אינטערעסירט דאָס אַלטע, אַמאָליגע לאָדז, דער ווייס פאַרשענדיג די געשיכטע פון דער שטאָט, איבערהויפּט די יודישע געשיכטע, זיך אָנטרעפען מיט די ערשטע בעשטעל־טע שניידער, וואָס האָבען געבילדעט דעם רוב מנין אין דעם דעמאָלט נאָך יונגען יודישען קיבוץ אין אונזער שטאָט. פאַרהאַן אפילו אַנאַלטער דאָקומענט: אַ ביטע פון די בעשטעלטע שניידער צו דער דע־מאָלטדיגער מאַכט, וועגען שאַפען אַ פעסטען צעך, אונטערגעשריבען דורך עטליכע אָנגעזעהענע באַ־לעמעלאָכעס אויף יודיש. שוין אין דער דעמאָלטדי־גער צייט האָבען די פאַכלייט זיך געפּרובט אַנטקע־גענשטעלען דעם אָנגעלויף, וואָס האָט ענטוויקעלט אָבער אויך אין אַ געוויסער מאָס אומגעבראַכט דאָס פאַך. דאָס איז זיי אָבער נישט געלונגען, ווייל עמך ישראל צריכ'ים פרנסה און קיין שום געזעצען קאָ־נען נישט פאַרשפּאַרען דעם זיך פאַראויסרייסענדען שטראָם צום לעבען, צו עקזיסטענץ.

חי עס זאָל אָבער נישט זיין זענען די בע־שטעלטע שניידער־די יעניגע, וואָס האָבען הינטער זיך פאַר־טראַדיציע". עס איז וואָס אַנ'אמת שוין נישט דאָס, וואָס אַמאָל, ווייל די צייט־רעדער דרע־הען זיך אַלץ ווייטער פאָראויס, דאָך אָבער איז ביי די דאָזיגע מענשען פאַרבליבען קכאָטש אַנ'אַנדיי־טונג פון דער פאַרגאַנגענהייט. איך מיין עס אין בע־צוג צו דער משפחה'דיגקייט, וואָס עס האָט זיך געפיהלט ביי די אַמאָליגע פאַך־חברים. עס איז אויך פאַרבליבען אין אַ גאַנץ קליינער מאָס דער פּאַט־ריאַרכאַלישער שטריך פון דעם מייסטער צום גע־זעלען און לערן־יונגעל, אָבער עס איז ווייט נישט דאָס וואָס געווען.

— פון אַמאָל יונגערמאַן זאָלט איהר נישט רעדען — האָט זיך אָפּגערופען מיט אַ טיפען זיפץ אַנ'אַלטער שניידער מיט אַ פּאָר ברילען אויף דער שפּיץ־נאָז — קראַנטער אַז מען דערמאָהנט זיך נישט ווייל ס'האַרץ טוט וויי... אָך זי נעמט מען יענע צייטען, ווען שניידעריי איז טאַקע געווען אַ פאַך. ביי וועלכען מען האָט שוין פערדינט. אַ חוץ דעם — היינט למשל קען איינער נישט דעם צווייטען, אַמאָל אָבער האָבען זיך אַלע געקענט, אַלץ הייסט געקענט, מ'איז געווען ווי איין משפחה, איז ביי איינעם געווען אַ שמחה האָט קיינער פון פאַך נישט געשאַרט פעהלען פון קלעזמער ביז דעם גרעסטען אַלע האָבען זיך געמוזט שטעלען... הלוואי פערמאָג איך היינט דעם בעטראַף פון ביער, וואָס מען האָט בחברותא אויסגעטרונקען און די געבראָטענע גענז־לעך, וואָס מען האָט צוזאַמען אויפגעגעסען. אַזוי איז געווען אין פריידען און אַזוי איז געווען ר"ל אין ליידען בעת עס האָט עמיצען געטראָפען עפּעס אַנ'אומגליק, אַלץ צוזאַמען, אין איינעם, נישט אַזוי ווי היינט וואָס איינער איז דאָ און דער אַנדערער דאָרט...

אָבער ווי געזאָגט: די צייט־רעדער שטייען נישט, פון דעם אַמאָל איז געבליבען אַ גאַנץ קנאַ־פּער צייכען און דאָס אויך נאָר ביי אַ טייל, אָדער ווי מען רופט עס, ביי איין צווייג פון פאַך, וואָס איז אָבער אין תוך נישט דער גרעסטער צווייג.

די יוגענד, איבערהויפּט די פּראָפעסיאָנעל אָר־גאַניזירטע יוגענד רופט דאָס שניידער־פאַך: בעקלייד־אינדוסטריע, שניידעריי איז טאַקע אַנ'אינדוסטריע און אַ גרויס־אינדוסטריע פון איין זייט, פון דער צווייטער זייט אָבער איז עס צעוואָרפענע קליינע האַנדווערקעריי פון אָפּגעשטאַנענסטען מין.

איך האָב שפּאַצירט איבער באַלוט און אַלט־שטאָט און האָב געזעהן די אָרימקייט פון די דאָזיגע קוואַרטאַלען, די בילדער פון אָרימקייט זענען דאָרט אַזוי שרייענדיג, אַז מ'קאָן די דוכט זיך זעהן מיט צוגעמאַכטע אויגען אַנ'אָרימקייט אויף באַלוט און אַלטשטאָט בעדייט: האַנד־וועבער, גאַסען־הענדלער און שניידער.

דאָס פאַך שניידעריי איז אויסערגעוועהנליך פאַרשפּרייט. ווער ס'האָט הענד און האָט צו דעם צו נישט קיין בעסערע פרנסה דער ווערט אַ שניידער, דער קויפט זיך אויף אויסצאָהל, אָדער אַנ'אַלטע מאַשין און מען אַרבייט. אויב איז מען אַ פאַכמאַן אַרבייט מען פאַר'ן מאַגאַזין מלבושים פון שטאָף, וויניגער פאַכמאַן, נייט מען צייג־זאַכען, און אויב איינער איז שוין גאָרנישט קיין פאַכמאַן נייט ער זעק.

פערהאַן נאָך אַ צווייג אין דעם דאָזיגען פאַך. דאָס איז די אַלט־וואַרג־שניידער, די דאָזיגע שניי־דער האָבען זייער קעניגרייך אויף דער פּאַזשעטש־נע אָדער ווי יודען רופען עס: די יודישע גאַס.

די דאָזיגע גאַס, וואָס דערמאָהנט מיט איהר אויסזעהען אַ גאַס פון אַמאָליגע געהטאָ איז בע־וואוינט מייסטענס פון די דאָזיגע שניידער, אין דער אמת'ן בעדאַרף מען זיי רופען: קונצען־מאַכער, אָדער כישוף־מאַכער, ווייל מיט קונצען אָדער אפשר גאָר מיט כישוף מאַכען זיי פון אַנ'אַלטען צעריסענעם בגד, וועלכער ווערט אָפּגעקויפט ביים שאַכער אַ ליעם פאַלטען אָדער מאַרינאַרקע. די ספּעציאַליטעט פון די דאָזיגע שניידער איז אַ־יינזעצען אַ לאַטע, און איבערדרייען אויף דער לינקער זייט, און אויס־פוצען, אויספּרעסען אַזוי אַז איהר זאָלט מיינען, אַז איהר האָט פאַר זיך אַ נייע זאַך.

— ביי אונזער אַרבייט — האָט געזאָגט אַ שניי־דער פון דער יודישער גאַס — בעדאַרף מען אַרויס־ווייזען אַ סך חריפות. איהר מעגט קאָנען ווי גוט נייען וועט איהר אָבער דאַ אָן שכל גאָרנישט אויפ־טאָן. אַ קונץ איז אָפּצושניידען און אויסצושניידען אַנ'אַנצוג פון שטיק סחורה? אָט בעווייזט פון אַ צעריסען מלבוש, וואָס מען פערקויפט עס דעם שאַכער ווייל עס איז שוין גאָרנישט ווערט, בעווייזט פון אַזאַ סמאַטע צו מאַכען אַ בגד! אָט ווי די קונץ שטעקט!

— נו אויב איהר זענט אַזאַ קינסטלער — האָב איך געפרעגט דעם יוד — בעדאַרפט איהר דאָך אוודאי מאַכען די אמתע געלדער?

— פרעגט שוין גאָרנישט — האָט ער מיר גע־ענטפערט מיט אַ ביטערען שמייכעל — מען מאַכט שוין איינמאָל געלדער, מען איז צופרידען אַז ס'איז כאָטש דאָ אויף דער פרעס, די גליקען וואָס מען קאָן שוין היינטיגע צייטען דערלעבען, אויב עמי־צער פערקויפט שוין עפּעס אַנ'אַלטוואַרג איז עס מעהר נישט ווי אויפ'ן מיסט אַרויסצוּוואַרפען און אפילו ווי זאָגט איהר אַזאַ קינסטלער, ווי איך קאָן אויך דערפון גאָרנישט מאַכען.

רעכט און לעבען

יורידישע ביילאַגע פון „נייעם פאָלקסבלאַט"

קורצע אויפקלערונגען פון אקטועלע רעכטליכע ענינים

דירות - ענינים

מיר האָבען ערשט מיט א צייט צוריק געהאַט אויפמערקזאַם געמאַכט די חשׂפּעקטאַנטען אויף די־רות, אַז ביים דינגען א לאָקאַל ביי א ווירט, מוז מען גוט אַכטונג געבען, צי דער פאַרדינגער איז פאַקטיש דער ווירט אָדער דער איינציגער ווירט פון הויז און אויב ס'זענען נאָך פאַראַן שותּפים צום הויז, צו האָט ער די נייטיגע פולמאַכט פון אַלע שותּפים, צו פאַרדינגען די דירה און צו קוויטירען דירה־געלט.

אין טשגעפאַל מוזען זיי ביי יעדען פון די שותּ־פים בעזונדער דינגען. יעדענפאַלס דאַרפען זיי האָ־בען פון אַלע שותּפים די הסכּמה, וויל יעדער שותּף, אפילו דער, וועלכער האָט ס'קלענסטע חלק, איז אויך בערעכטיגט זעלבסטשטענדיג אַרויסצוטרעטען מיט אַן עקסמיסיע - פּראָצעס. אויב דער לאָקאַטאָר האָט אָהן זיין הסכּמה טערינגען און איינגעצויגען זיך אין דער דירה.

אַגב איז אויך כדאַי צו בעמערקען, אַז דינגענדיג א דירה שוין ביים ווירט, מוז מען זיך אויך אינ־פאָרמירען צו דאָס איינענטום געהער נישט אַמאָל צום ווייב אָדער דינגענדיג ביים ווייב דאַרף מען נאָכ־זעהן, צי דער אייגענטימער פון הויז איז נישט דער מאַן, ווייל אויך אין דעם פאַל קאָן מען אַמאָל נכשל ווערען מיט אַן עקסמיסיע.

נישט איינמאָל האָבען מיר שוין געוואָרענט פאַר די קאָנסעקווענצען פון איינהאַלטען דאָס דירה־געלט בכדי דורכצוען צו בעוועגען דעם ווירט צו מאַכען א רעמאָנט אין דער דירה.

בלויז אין דעם פאַל איז א לאָקאַטאָר בערעכ־טיגט איינצוהאַלטען דאָס דירה־געלט, אויב די דירה איז שוין אויף אַזוי פיל רואינירט, אַז דער לאָקאַטאָר קאָן זיך מיט איהר געניצליך נישט בענוצען, עווענ־טועל, ווען ר'איז אויסגעשטעלט אויף א פאַרמעגענ־שאַדען.

אויב דער לאָקאַטאָר נויטיגט זיך אין א רעמאָנט און דעם האָזיגען רעמאָנט איז מחויב און הסכּם מיט די פאָרשריפטען דורכצופיהרען דער הויז־ווירט, דאַרף דער לאָקאַטאָר איהם דערצו אויפפאָדערען דורך א רעקאָמענדירטען בריף.

ערשט, ווען די אויפפאָדערונג ווירקט נישט, מעג דער לאָקאַטאָר דעם רעמאָנט דורכפיהרען אויפן חשׂ־בון פון ווירט, ער איז מחויב דעם ווירט באַלד צו צושיקען א גענויען רעכענונג און ערשט דערנאָך קאָן דער לאָקאַטאָר אַראָפּרעכענען די אויסגאַבען פון בע־טרעפענדען דירה־געלט צושיקענדיג דעם ווירט די רעשט.

אין אַלגעמיין קאָן א מאַהנער ווערען אַן עקזעק־קוציע צו די חפצים פון בעל־חוב, וועלכע זענען איהם נישט אונבעדינגט נויטיג צום לעבען. א ווירט גייניסט אפילו אין דעם פּרט פון פּריוויטרע חזקה, ער מעג ריכטען די עקזעקוציע אויך אויף אַזעלכע חפ־צים, וועלכע קיין אַנדערער מאַהנער טאָר נישט סעקו־וועסטרירען. אַלזאָ אויף בעטען און בעטגעוואַנד און רעסטליכען אויף די נויטיגסטע מלבושים קאָן אַלעני־פאַלס אפילו א ווירט אויך נישט ליינען אַן'אַרע־פּונדעסטוועגען, אויב א לאָקאַטאָר ציהט זיך רויס פון דער דירה אָדער פּרובט אַרויסצוטראָגן האָזיגע אומפּעריהרליכע חפצים פון שטוב. זייע שולדיג דירה־געלט, האָט דער ווירט דאָס רע[cut] אפילו אָט די חרמאַהנטע חפצים נישט צו לאָ[cut] אַרויסטראָגען און זיי צו פאַרהאַלטען אַזוי לאַנ[cut] זמן דער חוב וועט נישט ווערען בעצאָהלט.

די זעלבע כּללים וועלכע פּאַרפּליכטען א [cut] לגבּי א לאָקאַטאָר, האָבען רעכטגילטיגען אויך [cut] אונטערהויס אין די בעציהונגען צווישען א לאָקאַ[cut] און א סוב־לאָקאַטאָר.

וויכטיגע ענטשיידונגען פון העכסטען געריכט

גייסטיגע אַרבייטער

אַן'אונטערמייסטער, וועלכער איז אונטערגעוואָר־פען געוועליך און זיין אַרבייט דעם מייסטער, ווערט אָנערקענט פאַר א פיזישען אַרבייטער.

א מייסטער אפילו ווען ר'בעזיצט נישט קיין ביל־דונג, אויב ר'איז טאָר נייעם קיין אַנאַלפאַבעט, דאַרף ער שוין בעטראַכט ווערען פאַר א גייסטיגען אַרבייטער.

די אומשטענדען, אַז א בעשעפטיגטער האָט בעקומען אויסגעצאָהלט שׂכירות יעדען טאָג, האָט גע־נאָסען נאָך 3 יאָהר אַרבייט אויפן פּאָסטען בלויז פון א 15־טאָגיגען אורלויב און איז געווען פאַרזיכערט אַלס פיזישער אַרבייטער. דאָס אַלץ איז נאָך נישט קיין מניעה צו אָנערקענען די פונקציעס, וועלכע דער זעלבער בעשעפטיגטער פיהרט אויס פאַר גייסטיגע, און ממילא דעם בעטרעפענדען אַרבייטער פאַר א גייסטיגען.

אויסשטרייכען פערברעכענס

הגם די נאָטיץ וועגען פער/משפט'ן א געוויסער פערזאָן פאַר א בעוואַנגענעם פערברעך דורך אַן'אויס־לענדיש געריכט איז שוין געוואָרען אויסגעשטראָכען פון דאָרטיגען שטראָף - קאָנטאָסטער. פונדעסטוועגען איז דער דאָזיגער אומשטאַנד נאָך נישט מחייב די פוילישע אַדמיניסטראַציע דערמיט זיך צו רעכענען

ביים רעקלאַמירונגען זיין בקשה וועגען אַן'אַזוי גערו־פענע מאָביליזאַציע.

אינדוסטרי - שטייער

אַן'איינענטימער פון אַן'אויסלענדישע פירמע מעגען אויפן שטח פון דער פוילישער מלוכה אויפ־נעהמען בעשטעלונגען פאַר זיין פירמע. זיין שליחות טאָר אין דעם פאַל נישט בעטראַכט ווערען אַלס קאָ־מיוואָיאַזשאַרישע. ממילא דאַרף ער נישט אויסקויפען קיין פּאַטענט און אויך נישט בעצאָהלען קיין שטייער פון אומזאַץ.

פערזאָנען, וועלכע געהערען צו דער קאַטעגאָריע אַזוי גערופענע פרייע פּראָפעסיעס זענען מחויב צו צאָהלען שטייער פון אומזאַץ אפילו פאַר בעטרעפען נערעקטע וועקסלען.

לאָקאַטאָרען ענינים

די יורשים פון א פאַרשטאָרבענעם לאָקאַטאָר, וועלכע האָבען נישט מיט איהם צוזאַמען געוואוינט, האָבען נישט קיין לאָקאַטאָרען־רעכט אויפן לאָקאַל.

נישט געקוקט דערויף זענען זיי מחויב צו בעצאָהלען דאָס שולדיגע דירה־געלט, אויב זיי פּרע־טענדירען אויף די איבערגעבליבענע חפצים.

כּוח פון אַקטען

די בעשטימונג, אַז נוגע קנסנאַלע אָדער רע־יענטאַליש - בעשטעטיגטע אַקטען קאָן מען נישט אַרויסשטעלען קיין בעווייזען דורך עדות איז נישט נוגע די פאַלען, ווען דער אַקט איז פריוואַט צוזאַמענ־געשטעלט און נאָר די אונטערשריפטען פון די צדדים זענען אָריענטאַליש בעשטעטיגט.

תּביעות

מ'קאָן נישט צוריקמאַהנען א סומע, וואָס מ'־האָט בעצאָהלט אויפן סמך פון א פאַרעלטערטער התחייבות. סיידען דער מאַהנער האָט זיך בענוצט ביים אויפמאַהנען דעם חוב מיט א טריק אָדער ר'־האָט אַריינגעפיהרט דעם בעל־חוב אין א טעות.

ירושה - רעכט

דער יורש, וועלכער מעלד זיך וועגען ירושה - רעכט, דאַרף נישט פאַרשטעלען קיין בעווייזען, אַז ער איז דער אויסשליסליכער יורש. די רעכט אויף דער ירושה קאָן דעם געמאָלדענעם יורש אָנערקענט ווערען.

די בע'עוולה'טע יורשים מעגען פאַרקלאָגען די רעציזיע. דאָס געריכט קאָן דאַן רעדוצירען די רעכט פון ערשטען יורש. יעדער יורש מוז אָבער אין אַזאַ פאַל בעזונדער קלאָגען.

בעליידיגונג

דער שטראָף - קאָרעקס זעהט נישט פאַר [cut] סאַנקציע פאַר פאַרשוועכען דעם אָנדענק פון א[cut] שטאָרבענעם.

אין אַזעלכע פאַלען ווערט אָנגעוואָנדען דאָ[cut] זעץ וועגען בעלעדיגען א פערזאָן אין זיין אָפוו[cut] דיגט.

אַלימענטע

דאָס געריכט מעג פאַראָרדנען א בלוט - אָ[cut] נאָר ווען ס'זענען פאַראַן אויך אַנדערע בעוו[cut] וועגען זיין פאַטערשאַפט.

אַרבייטסלאָזע רענטע

די רעכט אויף אַרבייטסלאָזע רענטע פאַר א[cut] מיגען אַרבייטער ווערט פאַרעלטערט נאָך 6 [cut] רעכענענדיג פון טאָג, ווען דער בעטרעפענדער [cut] השתּווישען זיין רעכט אויף דער רענטע [cut]

אַרבייטס - טאָג

אפילו ווען די וואָכענטליכע אַרבייטס נאָרמ[cut] אין אַלגעמיין נישט איבערגעשטיגען, טאָר אויך [cut] אין א געוויסען טאָג טאַרבייט בערען לענגע[cut] 8 שעה.

אַלימענטען

יורשים נאָך א פאַרשטאָרבענעם פאָטער [cut] נישט מחויב צו צאָהלען קיין אַלימענטען פ[cut] אומגעזעצליך קינד.

קוים איז אָבער דאָס קינד געבוירען גע[cut] דורך א פאַרטוואַלדיגונג יענען די יורשים נאָכ[cut] כוואַלדיגער יאָ מחויב צו צאָהלען אַלימענטען [cut] קינד.

אַרבייטס - אָפּמאַכען

דער כּלל, אַז שוין דורכן בלויזען צולאָז[cut] אַרבייטער צו דער אַרבייט ווערט געשלאָסו[cut] איהם אַן'אָפּמאַך, האָט אַן'אָנווענדונג בלויז [cut] פיזישע אַרבייטער.

צאָל - בעפעלען

אַן'אַזוי גערופענער צאָל־בעפעל קאָן אַרויס[cut] בען ווערען בלויז אויפן סמך פון א פּראָטעסט[cut] ווועקסעל.

אַרבייטס - פאַרזיכערונג

אויפן אויטאָמאַטישען אַפּפערטיג געלט נאָך [cut] שטאָרבענעם גייסטיגען אַרבייטער האָט רעכט [cut] די אַלמנה און נישט די איבריגע יורשים.

אַפּעלאַציעס

אויב אַן'אַנגעקלאָגטע איז נישט ביכולת [cut] שטעלען צו דער אַפּעלאַציע צוליב בעטריבענדע[cut] מים מעג ער פאַרלאַנגען אַז די פאַרהאַנדלונג [cut] אָפּגעלייגט ווערען.

נייע געזעצען און צירקולאַרען.

געריכטס - קאָמפּעטענץ אין וועקסעל - פּראָצעסען

דאָס יוסטיץ - מיניסטעריום קלערט אויף אין לעצטען צירקולאַר, אַז אויב מ'וויל אויפמאַהנען א וועקסעל־חוב, וואָס פאַרפּליכטעט אַן'אויסשטעלער און איניגע זשיראַנטען, בלויז פון איין זשיראַנט קאָן דער פּראָצעס פאַרפיהרט ווערען אין געריכט פון דעם זעלבען זשיראַנטס וואוינאָרט.

בלויז אין דעם פאַל, ווען דער פּראָצעס ווערט פאַרפיהרט געגען אַלע אָדער געגען איניגע וועקסעל־בעל־חובות מוז דער פּראָצעס פאַרפיהרט ווערען אין געריכט, וואו דער וועקסעל איז צאָהלבאַר.

פאַרזיכערונגס - אַגענטען

לויט אַן'אויפקלער פון מיניסטעריום פאַר סאָציאַלער השגחה אינטערלינען נישט קיין פאַרזיכע־רונגס־אַגענטען דער פאַרזיכערונג אַלס גייסטיגע אַר־בייטער.

מאַכט - אָרגאַנען

דאָס אינערן - מיניסטעריום מאַכט אויפמערקזאַם אַז אונטער דער בעצייכענונג „אַדמיניסטראַטיווע מאַכט", מיינט מען אויך קאָמונאַלע מאַכט־אָרגאַנען.

שטייער פערברעכענס

דאָס פינאַנץ - מיניסטעריום ווייזט אָן, אַז פאַר שטייער - פאַרברעך ווערט אָנערקענט נישט בלויז איבערטרעטונגען פון די בעשטימונגען, וועלכע זע־נען פאַרגעזעהען אין אַזוי גערופענעם פינאַנץ שטראָף געזעץ, נאָר אויך מיסהאַנדלונגען געגען די בעשטי־מונגען פון די געזעצען וועגען אינדוסטרי און הכנסה שטייער און אויך וועגען שטעמפּעל־שטייער.

פאַלש בעשולדיגען און בערעדען

ווי דאָס יוסטיץ - מיניסטעריום קלערט אויף קאָן אַן'אָנגעקלאָגטער פאַר פאַלשער בעשולדיגונג אויך גע'משפּט ווערען פאַר בערעדעריי, ווייל די דערמאָהנ־טע האַנדלונג ענטהאַלט בײדע פאַרברעכענס.

דער גורל פון אַ פרוי

(71 סענסאַציאָנעלער און שפּאַנענדער ראָמאַן

זי האָט צוגעמאַכט איהרע אויגען און זיך איבער־געגעבען איהרע טרוימען... ווען זי האָט זיי צעעפנט האָט זי דערזעהן ווי אַן'אויטאָמאָביל שטייט אויסר געגליכט מיט איהר טאַקסי אַזוי נאָהענט, אַז זיי ריהרען זיך כמעט אָן. עס רייסט זיך אין איהר אָפּ דאָס האַרץ און זי דערפיהלט אומגליק. א סעקונ־דע זעהט זי ווי א מאַן אין א האַלבער מאַסקע שפּרינגט אַרויס פון אויטאָמאָביל און שפּרינגט אַ־ריין צום שאָפער און זי דערהערט א שטאַרקען הילך פון א שטיק אייזען איבער זיין קאָפּ. א צווייטע סעקונדע און א פּאַן מיט א האַלבער מאַסקע אין נעבען איהר. דורך די אויסשניטען פון דער מאַסקע דערקענט זי סטעפאַן דעם פּאָליאַקס אייגעלעך און אויף דעם טייל פּנים, וואָס איז נישט פאַרדעקט, זיינע גראָבע ליפּען. זי פיהלט ווי מען פאַרקלעפּט איהר דאָס מויל. עס פאַרשווינדעלט איהר אין די אויגען, מען גיט זי א שלעפּ אַרויס און א וואָרף אַריין ער־געץ.... זי פיהלט, אַז זי טאַהרט.. זינקט, זינקט..... אין פינסטערניש, אין פינסטערניש... און תּהומות...

און א האַלבער שעה אַרום איז רחל געלעגען אין א פינסטערן קעלער, וואָס איז קוים־קוים געווען בעלויכטען מיט א קליין עלעקטריש לעמפּעל. זי איז געווען אונטער כלאָפאָרם, וואָס מ'האָט איהר געגע־בען, ווען מען האָט זי אַרויסגע'גנב'עט פון טאַקסי, זי איז געשמאַק געשלאָפען, זיסע חלומות האָבען זיך איהר גע'חלומ'ט... זי איז מיט מאַרים. זיי פאָהרען אויף א שיף, דאָס וואַסער איז שטיל און רוהיג און ליגט אויסגעליגט ווי א פּליאַסקענדיגער שפּיגעל מיט א סך גאָלדענע בלוי פאַרביגע קרישטאָלען אַנטקע־גען א נאַכמיטאָגדיגער זון.... ווייסע ים פייגעל פלי־העו איבער זיי אויף זייער גליק־רייזע.... צו איהרע אויערען דערטראָגט זיך טרויעריגע מוזיק.... אַן'־אָרקעסטער שפּילט ערגעץ... פידלען וויינען.... און ס'איז אַזוי גוט! מאַרים, מאַרים...

זי שמייכעלט אין איהר שלאָף און איהר געזיכט איז אַזוי ליכטיגליג מיט גליק, אַזוי קינדעריש מיט אומשולד. אַז ווען איהר מאַמע וואָלט זי איצט גע־קאָנט זעהען, וואָלט זי זיכער נישט געקאָנט דער־קענען וואָס פאַר א ליידע: און יסורים רחל איז פאַר דער צייט דורכגעגאַנגען. און זי וואָלט זיכער גע־דענקט, אַז רחל איז נאָך אַלץ א פּירצעהן יאָהריג קינד, וואָס איז א מידע אַנטשלאָפען געוואָרען נאָך א טאָג אָבשפּילען זיך....

די צוויי מענער, וואָס זענען איצט געזעסען ביי רחל'ס בעט, האָבען נאַרגישט געזעהן פון דער הימ־לישער שׂ'נקייט איהרע, זיי זענען געזעסען און גע־רעדט, מערדערליכע ווערטער ווי מערדער, וואָס האָ־בען נאָר וואָס גע'הרג'עט א מענשען און רעכענען די פּראָפיטען פון זייער מאָרד....

קאַרל פאָן דיזענבאַך און סטעפאַן דער פּאָליאַק זענען געזעסען לעבען דער שלאָפענדיגער רחל און אויסגעליגט פּלענער, וואָס צו טון, ווען זי וועט זיך אויפכאַפּען. סטעפאַן דער פּאָליאַק איז געווען אַביסעל פיוואָרענט:

— מען קאָן איהר שוין איצט נישט פאַרטרייען!

— פאַרקערהרט — האָט דיזענבאַך ציניש גע'־טענה'ט — זי וועט זיין נאָך אָנגעשראָקען און נישט נאָר מיט ווערטער, נאָר מיט טאַטען! זי האָט בפּועל ממש געזעהען, וואָס מיר קאָנען טאָן און ס'וועט שוין אויף איהר איצט ציטערען די פעל! איך ווייס פון ערפאַהרונג, אַז אונזערע מענשען, וואָס מען האָט זיי אַזוי אָנגעשראָקען, זענען שפּעטער געוואָרען די בעסטע אַרבייטער פאַר אונז.

נישטאָ קיין בעסערע זאַך ווי טעראָר, ווי האַל־טען מענשען אין שרעק, און מורא פאַרן לעבען.... זיי גיבען זיך אונטער ווי לעמעלעך! מורא איז די ווירקזאַמסטע ביטש, וואָס האַלט מענשען אין צוים! אַרויסגעפאָהרען צו אַנטלויפען איז זי ווי א לייב און איינשטיין וועט זי באַלד זיין א שעפּסעלע! כאַ־כאַ־כאַ!

אַזוי האָט דער ברוטאַלער דייטש, וואָס איז שפּע־טער געוואָרען איינער פון היטלערס אָנהענגער, פי־לאָזאָפירט וועגען מאַכט און צוואַנג איבער מענשען צו דעם מערדער סטעפאַן דער פּאָליאַק.

רחל האָט זיך גענומען ליכט בעוועגען, פויל און שלעפערדיג, ווי איינער, וואָס איז געשמאַק גע־שלאָפען און עס ווילט זיך איהם נאָך נישט אויפ־שטיין און וויל בעסער נאָך אַביסעל ליגען אין דער וואַרעמער בעט. זי האָט זיך אויסגעדרייט מיטן פּנים צו דער וואַנט און ווייטער זיך זיס געדרעמעלט, פאַן דיזענבאַך איז צו איהר צוגעגאַנגען און איהר געגע־בען א שטורך אין זייט;

— שטיי אויף!

זי האָט פאַמעלעך צעעפענט די אויגען, וואָס זע־נען פול געווען מיט זיסען טרוים פון שלאָף און

נישט וויסענדיג, וואו זי איז און דער וועלט [cut] זי ווי א קינד, וואָס פּיעשטשעט זיך חנ'עווד[cut] געפּלאָזען די שיינע ליפּעלעך און א פראַגע געט[cut]

— וויפיל איז דער זייגער? אכט א זייגע[cut]

„אכט א זייגער" איז געווען דאָס לעצטע [cut] אין איהר געוועזען אין געדאַנק, אויפן זי אַ[cut] וואָרען בעוואוסטלאָז.... „אכט א זייגער" איז [cut] די שעה פון איהר רעטונג.... די שעה האָט פאַ[cut] קיינמאָל נישט געשלאָגען!

— אכט א זייגער?

— ניין א זייגער! — האָט פאַן דיזענב[cut] רויסגעהונערט.

— אכט א זייגער... — האָט רחל זיך גע[cut]

— גענוג געפּלאַפּלט פון שלאָף! ציי[cut] טייער!

— סטעפאַן האָט איהר דערלאַנגט א גלאָ[cut] סער, איהר געגעבען טרינקען און געווישט [cut] איהר צעהיצט פּנים. זי האָט זיך מחיה געווע[cut] דער קאַלטער וואַסער און איהם אָהנגעקוקט [cut] דאָס פּנים מיט אַזאַ חן, וואָס ווען זיין האַרץ [cut] נישט געווען איינגעגאָסען פון שטיין, וואָלט עס [cut] זיכער גערירט. עס האָט גענומען עטליכע [cut] ביז זי איז געקומען צו זיך און דערקענט די [cut] מענער און געזעהן וואו זי איז אין דער ווע[cut]

זי האָט גענומען שנעל און מיט איבערע[cut] ליבען שרעק זיך דערמאָהנען אין אַלץ, וואָס [cut] פאַרגעקומען אין דער לעצטער שעה, און [cut] האָט בעקומען דעם גאַנצען שוידער פון דער [cut] האָט זי זיך אָמשרלעך צעווייגט מיט אַזאַ [cut] רייסענדען ביטערן געוויין. ווי זי האָט געוויינ[cut] איהר „פאָטער" שאַכטנע־ האָט זי צום ערשטען [cut] מערדערליך געשלאָגען און זי האָט אַליין גיש[cut] וואוסט פאַרוואָס.

(פאָרזעצונג קומט)

זונטאָג, 7 פעברואַר
כ"ו
שבט תרצ"ז
זון-אונטערגאַנג 4.35
זון-אויפגאַנג 6.45

דאָס לאָדזער לעבען

גרויסע פאַבריק-שרפה

די פאַבריקען פון „לאָרענץ און האוק", און „מיטמינגער און דאַניעלאַק" אין פלאַמען

300.000 זלאָטעס היזק

(א) נעכטען האַלב 5 פאַרטאָג איז אויסגעבראָכען אַ שרפה אין דעם פאַבריק-בנין פון לורי־ק האוק (שיענקעוויטשאַ 113).

אויפ'ן אָרט פון דער שרפה זענען באַלד אָנגעקומען עטליכע פייערלעשער-אָפּטיילונגען מיט די קאָמענדאַנטען ד"ר מאַרקס און אינזש. קאָוואַלטשיק בראָש.

געברענט האָט דער 3-שטאָקיגער בנין, אין וועלכען עס האָבען זיך געפונען די פאַבריקס-וואַרשטאַטען פון די פירמעס „לאָרענץ און האוק" (אויפ'ן דריטען שטאָק) און פון „מיטמינגער און דאַניעלאַק" (אויפ'ן צווייטען שטאָק).

אָנטרעפענדיג אויף לייכט-ברענענדע מאַטעריאַלען, ווי באַוואָל, טעקסטיל-סחורות, גאַרן און פאַפּיר-טיטלען, האָט זיך דאָס פייער שנעל פאַרשפרייט און ערנסט בעדראָהט אויף דעם שכנות-שטעהענדען 3—שטאָקיגען בנין, אין וועלכען עס געפינט זיך אַ שפּינעריי און וועבעריי.

די פייערלעשער האָבען געהאַט אַ זעהר שווערע אַרבייט ביים אַדורכפירען די רעטונגס-אַקציע און זיי האָבען, צוליב דעם שטיקענדיגען רויך, געמוזט אַרבייטען אין גאַז-מאַסקעס און אין ספּעציעלע מאַנטלען.

נישט געקוקט אָבער אויף אַלע שוועריגקייטען, האָבען די העלדישע פייערלעשער נישט צוגעלאָזט דאָס פייער צום ערשטען שטאָק און צום פּאַרטער.

נאָך אַ 4 שעה'דיגער שווערער אַרבייט איז די שרפה בעהערשט געוואָרען און די פייערלעשער האָבען זיך צוריקגעקעהרט אין די קאַשאַרען.

אַוועק מיט'ן פייער איז דער דריטער שטאָק און דער צווייטער שטאָק. עס זענען אויך פאַרניכטעט געוואָרען פונ'ם וואַסער עטליכע מאַשינען און רויה-שטאָף אויפ'ן ערשטען שטאָק און אויפ'ן פּאַרטער.

דערווייל האָבען פאַרלוירען זייער אַרבייט אַנערך 200 אַרבייטער, וואָס אַ טייל פון זיי וועט בעקומען בעשעפטיגונג אין אַנדערע אָפּטיילונגען פון דער פאַבריק און דער רעשט וועט בעקומען הילף פונ'ם אַרבייטס-פאָנד.

דער היזק פון דער שרפה בעטרעפט אַנ'ערך 300,000 זלאָטעס.

די געליטענע פירמעס זענען געווען אַסעקורירט אין 7 פאַרזיכערונגס געזעלשאַפטען אויף אַ מיליאָן זלאָטעס.

אויפ'ן אָרט איז נעכטען געווען אַן אויספאָרשונגס-קאָמיסיע און פאָרשטייער פון די פאַרזיכערונגס-געזעלשאַפטען.

קאַמף מיט דער טובערקולאָז-קראַנקהייט אין לאָדז

16 טויזענד קראַנקע אויף סוכאָטעס אין אונזער שטאָט

ווי מיר דערוויסען זיך האָט די געזונדהייטס אָפּטיילונג ביי דער שטאָטישער פערוואַלטונג בעשלאָסען אונטערצונעהמען אַ ברייטע פראָפילאַקטישע (פערהיטונגס) אַקציע אין קאַמף מיט דער טובערקולאָז-קראַנקהייט. לאָדז פאַרנעמט דאָס ערשטע אָרט אין הינזיכט פון פאַרשפרייטען פון דער דאָזיגער שרעקליכער קראַנקהייט. מאַנגעל אין דירות, שלעכטע היגיענישע בעדינגונגען, אַרבייטסלאָזיגקייט, ענגשאַפט, אַזאַ פאַבריק-שטאָט אָהן קאַנאַליזאַציע, אָהן וואַסערלייטונג — דאָס אַלץ האָט געבראַכט דערצו, אַז אין לאָדז געפינען זיך 16 טויזענד קראַנקע אויף סוכאָטעס, וועלכע נויטיגען זיך אין דער הילף פון שטאָט.

די געזונדהייטס-אָפּטיילונג האָט פאַרויסגעזעהען אין בודזשעט אויף פראָפילאַקטישע צוועקען אין קאַמף מיט דער דאָזיגער שרעקליכער קראַנקהייט 138,000 זל. אויף די דריי בעראַטונגס-שטעלען און 350,000 אויף סאַנאַטאָריע און שפּיטאָל-הילף.

זאָרג נישט,
פערליר נישט דעם בטחון,
געדענק,
וואַר־אַנאַוו מאַכט רייך!

אָפּגעלעגט די זיצונג פון שטאָט-ראָט

צוליב דער קראַנקהייט פון פּרעזידענט גאָדלעווסקי

צוליב דעם, וואָס די גריפּע-קראַנקהייט פון פּרעזידענט גאָדלעווסקי פערציהט זיך, איז אָפּגערופען די זיצונג פון דער פינאַנץ- און בודזשעט-קאָמיסיע ביים שטאָט-ראָט, וועלכע האָט געזאָלט פאָרקומען מאָנטאָג, דעם 8 פעברואַר.

די דאָזיגע זיצונג איז אָפּגעלעגט ביז דאָנערשטאָג, דעם 11 פעברואַר. צוליב די זעלבע סיבה איז די פּלענאַר-זיצונג פון שטאָט-ראָט, וועלכע האָט געזאָלט פאָרקומען דאָנערשטאָג, אָפּגעלעגט געוואָרען אויף דעם 18 פעברואַר.

רעדוקציע אין די בוי-אַרבייטען

צוליב דעם מאַנגעל אין בוי-קרעדיטען

דער פאַראיין פון הויז-בעזיצער אין לאָדז (פּיעטריקאָווער 10) האָט איבערגעגעבען דעם וואָיעוואָדע הויקע-נאָוואַק אַ מעמאָריאַל אין וועלכען עס ווערט אָנגעוויזען, אַז צוליב דעם, וואָס דער קאָנטינגענט פון בוי-קרעדיטען איז אויף דעם יאָהר שטאַרק רעדוצירט געוואָרען. דער בוי-קאָנטינגענט בעטרעפט 600,000 זל. פאָדערונגען זענען פאַרהאַן אויף 5 מיליאָן, אַזוי, אַז דער בוי-קאָנטינגענט אויף לאָדז איז געדעקט נאָר אויף 12 פּראָצענט פון די נויטיגע בוי-קרעדיטען. עס וועט דעריבער מוזען אָפּגעשטעלט ווערען די בוי-אַקציע. פיל הייזער, וואָס זענען שוין כמעט פערטיג וועלען נישט קענען אויסגעפערטיגט ווערען. צוליב דעם דירות-מאַנגעל און צוליב דער אַרבייטסלאָזיקייט – וואָלטען די קרעדיטען אויף בוי-צוועקען אין לאָדז געדאַרפט בעדייטענד פערגרעסערט ווערען.

די טעטיקייט פון קאָמיטעט פאַר ווינטער-הילף

פאַר אַרבייטסלאָזע און פאַראָרימטע אין אונזער שטאָט

דער קאָמיטעט פאַר ווינטער-הילף פאַר די אַרבייטסלאָזע און אָרימסטע אין אונזער שטאָט מאַכט בעקאַנט, אַז אין דער צייט פון 1 נאָוועמבער 1936 ביז'ן 31 יאַנואַר 1937 האָבען בעקומען הילף 12,000 פאַמיליעס. דערפון האָבען 6,500 פאַמיליעס בעקומען דירעקטע הילף און 5500 פון אַרבייטס-פאָנד אויפ'ן רעכנונג פון דעם שטאָטישען בירגער-קאָמיטעט.

אין דערזעלבער צייט זענען אַרויסגעגעבען געוואָרען 470.000 מיטאָגען. 12,000 פּעקלעך פּראָדוקטען (דורך דעם אַרבייטס-פאָנד) 10,000 פּעקלעך מיט פּראָדוקטען אויף חנא. 2,500 פּעקלעך פאַר קינדער. 252,072 קילאָ קאַרטאָפעל. 925350 קילאָ קוילען 11,172 פערשידענע קליידונג.

ביז'ן 31 יאַנואַר 1937 איז אויף דער קאָנטאָ פון ווינטער-הילף פאַר אַרבייטסלאָזע און אָרימסטע אין אונזער שטאָט אַריינגעפאַלען 393,285 זלאָטיס.

אין משך פון די 5 חדשים ווינטערהילף איז פאַראויסגעזעהען 1,500,000 זל.

בלוטיגע כוליגאַנעריע

(ז) אויף רוג קאַמיענאַ און קילינסקיעגאָ זענען 2 פערשוינען צוגעגאַנגען צו ליפּאַ זילבערבערגען (פון קאַמיענאַ 9) און געפאָדערט ביי איהם, ער זאָל זיי געבען פּאַפּיראָסען.

ווען זילבערבערג האָט זיי געענטפערט, אַז ער רויכערט נישט און האָט נישט קיין פּאַפּיראָסען, האָט איינער פון די פערשוינען אַרויסגעכאַפּט אַ גאַז-רעהרעל און אַוועקגעלייגט זילבערבערגען מיט 2 קלעפּ איבערן קאָפּ אַ פאַרחלשטען.

די 2 פערשוינען זענען באַלד אַנטלאָפען.

פאַגאָטאָוויע האָט זילבערבערגען ערטיילט ערשטע הילף.

פּאָליציי זוכט די מערדער-יונגען.

געשטאָרבען ד"ר סקאַלסקי

עהרענכטען איז אין לאָדז געשטאָרבען דער בעקאַנטער טוער, געוו. לייטער פונ'ם געזונדהייטס-דעפּאַרטאַמענט ביי דער וואָיעוואָדזטווע, ד"ר סקאַלסקי.

וועגדונג צום סיים און סענאַט פון די לאָדזער אינוואַלידען

אויף דער לעצטער זיצונג פון דער פערוואַלטונג פון אינוואַלידען-פעראיין איז אָנגענומען אַ פּראָטעסט-רעזאָלוציע נעגען איינטיילען די אינוואַלידען אין קאַטעגאָריעס, געגען די פּראָיעקטען פון דער דירעקציע פון טאַבאַק-מאָנאָפּאָל אַרויסצונעמען דעם דעטייל-פערקויף פון פּאַפּיראָסען, אין דער רעזאָלוציע ווערט געפאָדערט פון סיים און סענאַט זיך ענטגעגענצושטעלען די דאָזיגע פּראָיעקטען, וועלכע וועלען צונעמען דאָס ברויט ביי די אינוואַלידען.

בעשטראָפט דראָשקערס און פורמאַנעס

(א) לעצטענס האָט די לאָדזער סטאַראָסטווע אדורכגעפירט אַ גענעראַל-קאָנטראָלע פון דער גאַסען-בעוועגונג, בכדי נעגענצווווירקען די איבערשרייטונגען אויפ'ן געביט פון ראָד-פערקעהר, וואָס האָט געבראַכט צו אַ סך אומגליקען.

אין רעזולטאַט פון דער קאָנטראָלע זענען צוגעצויגען געוואָרען צו פעראַנטוואָרטליכקייט 50 דראָשקערס און פורמאַנעס.

דאָס סטאַראָסטווע-געריכט האָט אויף זיי אַרויפגעלייגט שטראָפען פון 10 ביז 20 זלאָטעס.

אויספלוג
קיין ווין
ערם 17/II—1/III ד.י. פרייז 135 זל.

אויספלוג קיין
לאָנדאָן און פּאַריז
דעם 17/II — 1/III 1937
ערלעדיגט
דאָס וועלט-רייזע-ביוראָ
Union Lloyd
42 פּיעטריקאָווער 42
טעל. 107-87.

נייעס פון לאָקאַל

סטאַראָסטע ד"ר מאַסטאַווסקי

לוסטרירט די פּרייזען אויף די מערק

דער שטאָטישער סטאַראָסטע ד"ר ה. מאָס-טאָווסקי האָט אדורכגעפירט אַ לוסטראַציע פון די פּרייזען אויף פּראָדוקטען פון ערשטען געברויך אויף די מערק אין לאָדז. די לוסטראַציע איז דורכגעפירט געוואָרען אויף גייערס מאַרק, באַלוטער מאַרק, אויף שייבלערס מאַרק, אין גאַטסטאַלס האַלעס (וואָלטשאַנסקאַ 15–17) און אין די האַלעס אויף נאַוואָמיעסקאַ 19.

אין רעזולטאַט פון דער דאָזיגער לוסטראַציע זענען צוזאַמענגעשטעלט געוואָרען 14 פּראָטאָקאָלען פאַר נעמען העכערע פּרייזען.

די גריפּע-עפּידעמיע ווערט אָפּגעשוואַכט

(א) די גריפּע-עפּידעמיע אין אונזער שטאָט איז בעדייטענד אָפּגעשוואַכט געוואָרען אויף מעהר ווי אויף אַ העלפט אין פערגלייך מיט פאַרגאַנגענע.

דאָך שטייגט נאָך איבער די צאָהל אָנמעלדונגען 100 — טעגליך.

ספּעציעל איז נישט גוט דאָס, וואָס דער גריפּע-פאַלען ענדיגט זיך מיט קאָמפּליקאַציעס, — מיט לונגען-ערקראַנקונגען, בלוט-[illegible]צען א. ד. גל.

אָפּגעלייגט דעם פּראָצעס

וועגען די מיסברויכען אין דער „דעמאָקראַטישער פּאַרטיי"

(ז) דער פּראָצעס פונ'ם דעגראַדירטען מאַיאָר [illegible]סטשאַק און די איבעריגע בעשולדיגטע אין די מיסברויכען פון דער דורך זיי געגרינדעטער דעמאָקראַטישער פּאַרטיי, איז נאָכן פערהערען אַ רייהע עדות - אָפּגעלייגט געוואָרען, בכדי נאָכצוקאָנטראָלירען אַ רייהע דאָקומענטען.

אַלץ רעכט... אָבער האַקען שויבען טאָר זי נישט

(א) וויקטאָריאַ מעלאַ—אַ היימלאָזע האָט געפּענט מיט אַ געוויסען קאַזשימיעזש ק. אַ דרוקער פון פּעטריקאָווער 64.

פון דער פערהעלטעניש איז געבוירען געוואָרען אַ קינד און מעלאַ, נישט קאָנענדיג געפינען קיין אַרבייט האָט געפאָדערט פון „קאַזשיעק'ן" ער זאָל געבען געלד אויף אויסהאַלטען דאָס קינד, האָט „קאַזשיעק" נישט געוואָלט און די מעלאַ האָט ביי איהם אויסגעהאַקט די שויבען. דאָס סטאַראָסטווע געריכט האָט זי פערמשפּט אויף 3 טעג אַרעסט.

דער ריכטיגער אינקאַסענט...

(א) דער 36-יאָהריגער קאַזשימיעזש לו[illegible]סקי, אַן אינקאַסענט און פערקויפער (אויף ראַטעס) ביי מענדעל פלאַטניק'ן (פּילסודסקיעגאָ 36) איז נעכטען פערמשפּט געוואָרען דורכ'ן שטאָטישען געריכט אויף 2 יאָהר טורמע פאַר'ן צואייגענען זיך 50 זלאָטעס פרעמד געלד.

KINO TEATR
MIRAŻ
11 LISTOPADA 16
היינט און פאָלג. טעג!
פּרעכטיגער דאָפּעלטער פּראָגראַם!
— I —
גרויסער
כשוף-מאַכער
אין דער הויפּטראָלע
A. CHOCHŁOWA.
— II —
סענאָריטאַ אין דער מאַסקע
אין דער הויפּטראָלע
JOHN BOLES.

אַרעסטירט אַנטשאַק׳ס מיטהעלפער

דער האַמער מיט וועלכען גליצענשטיין איז דערהרגעט געוואָרען האָט געהאַט שפּורען פון בלוט. — מ׳האָט איהם געפונען ביי סמאָלוכ׳ן, פּאַמאַרסקאַ 125. — אַנטשאַק האָט געוויזען ווי אַזוי ער האָט דערהרגעט גליצענשטיינען. — „אַרענדאַווניק״ מאַכט זיך געפּגרט

דער פּלוטיגער מערדער יאַן אַנטשאַק, דער ליי־טער פון דער יוגענד־סעקציע פון ענדעקישען קרייז א. נ. פון מראַפּרי שטערלינגאַ 9 און קאָמענדאַנט פון דער אָרטיגער ענדעקישער אָרגאַני־זאַציע — דער דאָפּעלטער מערדער פון יעקב גלי־צענשטיין און שמעון בעלעמנער איז געכאַפּט גע־וואָרען און איינגעזעצט געוואָרען אין תפיסה.

מיר האָבען שוין גענוי איבערגעגעבען ווי אַזוי דער האָזיגער „פּלוטיגער העלד״ האָט דעם 6 סעפּ־טעמבער ערמאָרדעט יעקב גליצענשטיינ׳ען און דעם 27 יאַנואַר שמעון בעלעמנער, ביידע יודען, וועלכע האָבען נישט אַנטיילגענומען אין פּאָליטישען לעבען, נישט געגאַנגען אין קיין דעמאָנסטראַציעס, עס איז נישט קיין פּערזענליכע נקמה, אַז אַנטשאַק איז בעפאַלען פּאָליטישע געגנער, אַז די דעמאָנסטראַציע פון „בלוטיגען מיטוואָך״ האָט א. ד. ם. „פּראָוואָצירט״. גליצענשטיין איז בעפאַלען געוואָרען דורך דעם מערדער שוין נאָך דעם צוזאַמענשטויס צווישען דער ענדעקישער באַיובקע מיט דער סאָציאַליסטישער דעמאָנסטראַציע אויף עק נאַרוטאָוויטשאַ און קיליססקיעגאָ. די פינאַנציעל־אַרעמע ענדעקישע באַיובקע איז אַנטלאָפען מיט דער נאַרוטאָוויטשאַ גאַס צו דער פ. אָ. וו., אויסהאַקענדיג אויפן וועג די שויבען אין יודישע וואוינונגען.

גליצענשטיין האָט וועגען דעם אַלעמען נישט געוואוסט, ער איז אין דעם מאָמענט אַנגעקומען מיט׳ן טראַמוואַי, צוגעפאָהרען ביז נאַרוטאָוויטשאַ 47, אויסגעשטיגען פרי צו געהען צו זיך אַהיים, צו זיין פאַמיליע. דאָ איז ער בעפאַלען געוואָרען דורך אַ באַנדע, וועגען וועלכער זיך האָט נישט געקענט זיין קיין רייד. גליצענשטיין איז אָראָפּגעלאָפען אין מיטען וועג, דאָ האָט ער בעקומען מיט אַ האַמער אין קאָפּ. דער דאָזיגער קלאַפּ איז געווען אַ שרעקליכער, מען האָט איהם אַפּגעפיהרט אין שפּיטאָל וואו ער איז געשטאָרבען.

וועגען שמעון בעלעמנער קאָן אויך נישט זיין קיין רייד, וועגען עפּעס אַ „פּראָוואָקאַציע״. בעלעמנער איז געגאַנגען רוהיג אַהיים אויף שטערלינגאַ 4. אויף דער זעלבער גאַס נומער 9 האָט איהם אָנגעטראָפען אַנטשאַק און אָהן אַ וואָרט צו רעדען, איהם אַריינגעשטאָכען אין די לונגען עטליכע מאָל מיטן פינישען מעסער, וועלכעס ער האָט געהאַט ביי זיך. בעלעמנער איז פון די וואונדען געשטאָרבען.

אַנטשאַק האָט זיך אויך מודה געווען אין ווייטערדיגע פערברעכענס און נעמליך: אַז ער האָט דעם זעלבען 21 יאַנואַר, ווען ער האָט ערמאָרדעט בעלעמנער׳ן בעפאַלען אויף פּאַמאַרסקאַ נאָם פישעל גרינשטיינ׳ען, פייוועל צאַריסקי און עפּעס אַ פּרוי.

אַ דאַנק דער ענערגישער אַקציע פון דער פּאָליציי און די שנעלע אויספאָרשונג, האָט זיך דער מאַכט נאָך עהערנעכטען איינגעגעבען צו טרעפען דאָס מאָרד־געוועהר, דעם האַמער, מיט וועלכען גליצענשטיין איז ערמאָרדעט געוואָרען, אויף דער שאַרף פון העקעל האָט מען נאָך געפונען שפּורען פון בלוט. די האָר פון דער שאַרף שטימט אויך מיט דער וואונד, וועלכע גליצענשטיין האָט בשעתו בעקומען און וועלכע מ׳זעהט גענוי אויף דער פאָטאָגראַפיע

און איז געשילדערט אין פּאָליציישען פּראָטאָקאָל.

דאָס העקעל האָט אַנטשאַק בעהאַלטען ביי אַ געוויסער פאַמיליע סמאָלוך אויף פּאַמאַרסקאַ 125. די סמאָלוכ׳ס זענען נעכטען אַרעסטירט געוואָרען

און צוגעשטעלט געוואָרען צו פּראָקוראַטאָר׳ליכע פאָר אויסבעהאַלטען אַ מאָרד־געוועהר און פאַרשווייגען די אויספאָרשונג.

דאָס פינישע מעסער מיט וועלכען אַנטשאַק האָט דערהרג׳עט בעלעמנער׳ן איז שוין געפונען געוואָרען שוין מיט עטליכע טעג צוריק אויף דעם אָרט, וואו אַנטשאַק האָט דאָס אַליין אָנגעוויזען.

אין צוזאַמענהאַנג מיט די דאָזיגע טרויעריגע רעוואָלוציעס, פיהרט די מאַכט אַ ווייטערדיגע אויספאָרשונג צווישען די ענדעקישע באָיאָווקעס און אין

פערלויף פון די לעצטע 2 טעג זענען איבער אַ צעהנדליג פון זיי אַפּגעפיהרט געוואָרען אין אַרעסט ביים אויספאָרשונגסאַמט. די אויספאָרשונג וועגען די 11 פערהאַלטענע אין צוזאַמענהאַנג מיט די געשעהענישען אין 6 סעפּטעמבער ווערט ווייטער געפיהרט מיט דער מאַקסימאַלער ענערגיע.

דאָס שאָרפּסטע פינאַנס איז אויסגעפיהרט געוואָרען אַ קאָנפראָנטאַציע אויף נאַרוטאָוויטשאַ גאַס, וואו גליצענשטיין איז דערהרג׳עט געוואָרען.

אויפ׳ן אָרט איז אָנגעקומען אַ שטאַרקער וואך געבראַכט געוואָרען אַנטשאַק, וועלכע האָט פאַר די פּאָליציי־אָפיצירען, וואָס פיהרען די אויספאָרשונג געוויזען גענוי ווי אַזוי ער איז געלאָפען פון קיליסקיעגאָ איבער דער נאַרוטאָוויטשאַ ביז צום דאָמבראָווסקי פּלאַץ און ווי אַזוי ער האָט דערהרג׳עט גליצענשטיינ׳ען.

ווי מיר דערוויסען זיך האָט בעלעמנער׳ס פאַמיליע בעפולמעכטיגט די אַדוואָקאַטען לעדערמאַן און גלאַטער אַריינצוטראָגען אַ ציוויל־תביעה אויף מאַטעריעלע ענטשעדיגונג געגען דעם בלוטיגען מערדער.

אַנטשאַק האָט די לעצטע צייט וואָוינסט־... דער אָרגאַניזאַציע, צוערשט איז ער געווען ... פון דער יוגענד־סעקציע, דאַן איז ער געווען קאָמענדאַנט פון די „אָרגאַניזאַציאָנען״.

אַנטשאַק איז אַ פערהייראַטער, ער לעבט אָבער נישט מיט זיין פרוי. ער האָט איין קינד, וועלכעס ווערט ערצויגען ביי זיין מוטער, פון פאַך איז ער בוי־אַרבייטער.

„אַרענדאַווניק״ וויל אַרויסציהען קאָוואַלסקין פון דער בלאָטע

ווי בעקאַנט האָט דער פּראָקוראָר אָנגעהויבען אַן אויספאָרשונג געגען אַחוז. קאָוואַלסקי און טשער־ניס׳ן, וועלכע האָבען אויף דער זיצונג פון שטאָט־ראַט דעם 28 יאַנואַר גלאָריפיצירט פערברעכענס דורך דעם וואָס אַחוז. קאָוואַלסקי האָט אויסגעשרי־גען „בראַוואָ, מ׳האָט דערהרג׳עט אַ יוד״ און טשער־ניק האָט געזאָגט, אַז ער וואָלט „הונדערטער ערמאָר־דעט אין פערלויף פון אַ שעה״.

וועגען דעם דאָזיגען נאָכצינג ענין האָט דער

ישורנאַליסטען, די ראַטמענער, אַז קאָוואַלסקי האָט בפירוש אויסגעשריגען „בראַוואָ, מ׳האָט ערמאָרדעט אַ יוד״ און דערביי געפּאַטשט אין די הענט, האָט גע־פינגט זיך געווים אויך אין דער סטענאָגראַם און דאָ ווערט נישט העלפען קיין שום פרוב פון דער ענדעקי־שען העלדבלעטעל אַרויסצוציהען קאָוואַלסקי׳ן פון דער בלאָטע.

דאָס שענסטע איז אָבער, וואָס דער „אַרענדאַוואָ־ניק״ קען נאַטירליך פערשטעהן ווי אַזוי מ׳קען אפילו

וועגען אַ ריקציכטסלאָזען באַיקאָט, אַהן אַנגווּע כיודישען טעראָר, ווייל די יודען נוצען דאָס אויס מאַכען אַ טומעל און פיהרען גרויל־פּראָפּאַגאַנדע געגען פּוילען״.

ס׳איז באמת נישטאָ וואָס ס׳זאָל לאַכען, ווי אַ דער „אַרענדאַוואָניק״ וויל אַרויסציהען קאָוואַלסקי פון דער בלאָטע, אין וועלכען דער טפש איז אַר

זיי מאַכען זיך גע׳פּגר׳ט...

... אַנטשאַק, קאָסטושעווסקי, מאַגרושאַוויש, שניי... א. אַ.״

דאָס איז אַלץ...

א קאַלעגא פון אַנטשאַק׳ן

איז דער פערשויז, וואָס האָט שווער־פערוואונדעט א. שראַנק

(אַ) פריטאָג האָבען מיר געבראַכט די ידיעה וועגען דעם, אַז דעם 3 ד. ח. איז אויף דער פּאַמאַר־סקאַ 132 שווער פערוואונדעט געוואָרען אַ געוויסער אַבּרהם שראַנק (פון זמענהאָפא 74).

ווי עס ווייזט זיך אַרויס איז דער דאָזיגער אַבּרהם שראַנק דעם 3 ד. ח. געקומען צו זיין ברו־דער דעם שוסטער זלמן שראַנק (אויף פּאַמאַרסקאַ 132) זיך זעצען שבעה נאָך זיין אַ שוועסטער, וועל־כע איז געשטאָרבען מיט אַ טאָג פריהער.

7 אין אָוונט זענען צו זלמן שראַנק׳ן געקומען

רינג ר קראַפט אַ זעץ געטאָן איבער אַבּרהם שראַנק שטערען, אַזוי אַז אָנ׳איינ איז איהם מאַמענט אייסגעשלאָגען...

די בעסטיאַלישע פאַרשוינען האָבען אויך ... לאַגנט עטליכע קלעפּ זלמן שראַנק׳ן און — זיך אַנטלאָפען.

אויפ׳ן אָרט איז תיכף אָנגעקומען פּאָליציי, וועלכע האָט ביידע ברידער ערטיילט ערשטע הילף און אַבּרהם׳ען אין אַ שווערען צושטאַנד אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

...

ר. איזראַעל

אויף נאָוואָמיעיסקאַ

שפּאַנענדער ראָמאַן פון לאָדזער לעבען

28

...

די שטרייק-בעוועגונג אין לאדז

אקופאציע-שטרייק אין ראזען-פעלדס פאבריק — דויערט

(א) אין דער זאקען-פאבריק ראזענפעלד און [...]הן (פאמארסקא 72) האט אויסגעבראכען אן אקופאציע-שטרייק. 130 ארבייטער האבן אקופירט [ד]עם בנין פון דער פאבריק. די קאנפערענץ, וועלכע איז נעכטען פארגעקומען ביים ארבייטס-אינספעקטאר האט צו קיין הסכם נישט געבראכט, [ד]י אקופאציע דויערט.

שטרייק אין דער זיידען-פאבריק פון ריינגאלד

צוליב אן'אנגעקינדיגטער רעדוקציע האבן [...]שטרייקט די ארבייטער אין דער זיידען-פאבריק [פ]ון ה' ריינגאלד, זאכאדניא 57.

[ד]ער סכסוך אין דער קאטאן-אינדוסטריע דויערט

מאנטאג דעם 8 ד.ח. זאל אין ארבייטס-אינ[ס]פעקטאראט פארקומען א קאנפערענץ וועגן אונטער[ש]רייבן דעם נייעם קאלעקטיוון אפמאך אין דער [ז]אקען-אינדוסטריע. אויב די דאזיגע קאנפערענץ זאל [ק]יין פאזיטיווע רעזולטאטען נישט ברענגען, זאל, [ווי] עס האבן בעשלאסען די פאבריקס-דעלעגאטען [פ]ראקלאמירט ווערן אן'אלגעמיינער שטרייק אין [ד]ער קאטאן-אינדוסטריע אויף מיטוואך דעם 10 ד.ח.

די קאנפערענץ וועגן א קאלעקטיוון אפמאך [פ]אר די ארבייטער אין דער קליין-זאקען-אינדוסטריע ([ה]ונד-מאשינען), איז בעשטימט אין ארבייטס-אינ[ס]פעקטאראט אויף דינסטאג דעם 9 ד.ח.

[ע]נדגילטיג בעשלאסן דער קאלעקטיווער אפמאך

אין די פראווינץ-שטעט פון לאדזער וואיעוואדשאפט

אויף דער קאנפערענץ מיט די אזארקאווער [א]נדוסטריעלער, וועלכע האבן בשום אופן נישט [ג]עוואלט אנטיילנעמען אין אונטערשרייבן א קא[ל]עקטיוון אפמאך וועגן די ארבייטס-בעדינגונגען [או]ן לוינען פאר די ארבייטער אין די פראווינץ-[ש]טעט — איז ענדליך געקומען צו א הסכם, דער [אפ]מאך זאל ענדגילטיג אונטערגעשריבען ווערן [ד]אנערשטאג, ד. 11 ד. ח. אין זגערזש און זאל [גי]לטיג זיין פאר די שטעט: זגערזש, קאנסטאנטין, [א]לעקסאנדער און אזארקאוו.

ליקווידירט דעם סכסוך אין ליפשיץ'ס פאבריק

אין דער זיידען-פאבריק פון י. ליפשיץ [ס]קאפערניק 35) האט אויסגעבראכען א סכסוך צו[ל]יב... דעם פראסט.:.

בעת די גרויסע פרעסט האט מען נישט גע[ה]אנט דערהייצען די ווארשטאטען, אזוי אז עס [א]יז געווען די טעמפעראטור אין פאבריק אונטער [נו]ל גראדוס. די ארבייטער האבן ביי אזעלכע [ב]עדינגונגען נישט געקענט ארבייטען. ביים אויס[ב]אהלען האט די דירעקציע געוואלט אפרעכענען [פ]אר דער צייט, וואס די ארבייטער האבן נישט [ג]עקענט ארבייטען. די ארבייטער האבן אבער [גע]פאדערט מען זאל זיי פאר דער צייט בעצאהלען, [ו]וייל זיי האבן נישט געקענט אויספיהרען זייער [א]רבייט נישט צוליב זייער שולד. אויף דעם גרונד האט אויסגעבראכען א קריגעריי צווישען די פאב[ר]יק-דעלעגאטען און דעם לייטער. דער לייטער [ה]אט געדראהט די ארבייטער-דעלעגאטען, אז ער [ו]ועט זיי ארויסווארפען פון פאבריק. די ארבייטער [ה]אבען אין אויפרעגונג ארויסגעווארפען דעם [ל]ייטער פון דער פאבריק. דער לייטער האט אפ[גע]שטעלט דעם מאטאר און די פאבריק איז גע[ב]ליבען שטיין. דאן האבן די ארבייטער דעם

ZACHĘTA
זגערזשער 26
היינט און פאלג. טעג
גרויסער דאפעלטער פראגראם!
1) „עזרא"
II
דיגאנצע שטאט רעדט פון דעם
אנהויב 4 נ"מ, שבת און זונטאג—12 ביים.

פאבריקס-בנין אקופירט.

אויף א קאנפערענץ איז דאך געקומען צו א הסכם: די ארבייטער האבן איבערגעבעטען דעם מייסטער; די דירעקציע האט פארארדענט, אז די ארבייטער זאל אויסגעצאהלט ווערן פאר דער צייט וואס די פאבריק איז געשטאנען נישט צוליב זייער שולד און דער סכסוך איז אזוי ארום ליקווידירט געווארען.

פערשארפט דער שטרייק אין דער „ווידזעווער מאנופאקטור"

די קאנפערענץ אין ארבייטס-אינספעקטאראט וועגן ליקווידירען דעם סכסוך אין ווידזעווער מאנופאקטור האט צו קיין הסכם נישט געבראכט. די פארשטייער פון די ארבייטער האבן געפאדערט 10 פראצענט הוספה פאר די ארבייטער, וועלכע ארבייטען אין די אפטיילונגען פון קאטאניזירטען פלאקס ווי אויך צו פערגרעסערן דעם פערסאנאל, וועלכע בעדינען די מאשינען פון קאטאניזירטען פלאקס.

די פארשטייער פון דער פירמע האבן ערקלערט, אז די ביידע פאדערונגען צוזאמען קענען זיי ערלעדיגען נאר אין פערשטענדיגונג מיט דער אויפזיכטס-מאכט.

די קאנפערענץ איז אזוי ארום איבערגעריסען געווארען.

דער שטרייק פון די 220 ארבייטער אין דער אפטיילונג פון קאטאניזירטען פלאקס דויערט, א חוץ דעם דויערט דער סאלידאריטעט-שטרייק פון 1100 ארבייטער אין אלע אפטיילונגען פון דער אמעריקאנער שפינערייי.

נעכטען אינדערפריה האבן א טייל ארבייטער פון דער פלאקס-אפטיילונג, וועלכע אקופירען די פאבריק, פערשארפט די אקציע און אנגעהויבען א הונגער-שטרייק.

איבערגעריסען דעם שטרייק אין קאכאנובקע ביז מאנטאג

הונגער-שטרייק אין די לאדזער שפיטאלען אלס אויסדרוק פון סאלידאריטעט מיט'ן שטרייקענדען פערזאנאל אין קאכאנובקע

אזוי ווי די פערוואלטונג פון שפיטאל אין קאכאנובקע האט אויף א קאנפערענץ אין ארבייטס-אינספעקטאראט נישט מסכים געווען צוצוקומען די פאדערונגען פון דעם שטרייקענדען פערסאנאל, וועגן 8-שעה'דיגען ארבייטסטאג און נישט צווינגען די אנגעשטעלטע צו עסען די שפיטאל-מאכלים, דויערט דער הונגער און אקופאציע-שטרייק אין דעם שפיטאל ווייטער.

עס שטרייקען 185 פערזאן, איינע פונם פערסאנאל, וועלכע זענען קראנק אויף גריפע, האט די שטרייקקאמיסיע בעפרייט פון דער אקופאציע פונם בנין און פונם הונגער-שטרייק.

אויף א פערזאמלונג פון די ארבייטער-דעלעגאטען פון אלע לאדזער שפיטאלען, איז בעשלאסען געווארען אלס צייכען פון סאלידאריטעט מיט די שטרייקענדע אונטערצונעהמען, א פראטעסט-שטרייק אין אלע לאדזער שפיטאלען.

עס האבן אזוי ארום פערשטרייקט דער פערזאנאל פון פרעזי. מאשטשיצקי'ס שפיטאל, אין אלטשטאנדער שפיטאל, שפיטאל יודזעפא, מאריא מאטראלעגא, אין הארזאנאשטש, און פאזנאנסקי'ס א. ד. ג.

די אנגעשטעלטע אין קאכאנובקע האט מען מודיע געווען וועגן דעם סאלידאריטעט-שטרייק.

* * *

(א) נעכטען ביי טאג האט דער ארבייטס-אינספעקטאר שווסקי זיך געוועדעט צו די אנגעשטעלטע אין שפיטאל פון קאכאנובקע און זיי פארגעלעגט איבערצורייסען דעם אקופאציע - שטרייק און דעם 100-פראצענטיגען הונגער-שטרייק צוליב דעם, וואס די שטרייקענדע האבן נישט געגעסען שוין 3 טעג, זענען איינע שטארק אפגעשוואכט געווארען און עס זענען געווען פאלען פון חלשות.

צוליב דעם אפעל פון ארבייטס-אינספעקטאר האבען די אנגעשטעלטע, כדי צו בעווייזען דעם מאקסימום פון גוטען ווילען — בעשלאסען איבערצורייסען דעם שטרייק ביז מאנטאג. מאנטאג זאל פארקומען א קאנפערענץ פון ביידע צדדים מיט'ן אנטייל פון לאדזער סטאראסטע מאקאווסקי.

וואו זענען די 1500 טיכער?

סכסוך אין דער פירמע גוראלסקי

(א) אין דער פירמע גוראלסקי (פאמארסקא 38) האט אויסגעבראכען פאלגענדער אונגעוועהנליכער סכסוך. די ארבייטער האבן אויסגעארביים אנשטאט 6 טיכער א טאג, צו וועלכע זיי זענען געווען פערפליכטעט — 7 טיכער, און האבן געפאדערט מען זאל זיי בעצאהלען פאר דער איבער-פראדוקציע. די לייטונג פון דער פירמע האט ערקלערט, אז צום סוף פונ'ם סעזאן וועט דער אונטערשיד אויסגעגליכען ווערן.

צום סוף פונ'ם סעזאן האט אבער די פירמע נישט געוואלט בעצאהלען און די ארבייטער האבן זיך געווענדעט צום ארבייטס-אינספעקטאראט. אויף א קאנפערענץ האט די פירמע ערקלערט, אז זי ווייסט גארנישט וועגן עפיס אן'איבערפראדוקציע, ווייל אויב עס וואלט אזוי געווען פעהלט דער פירמע 1500 טיכער. צוליב דער ערקלערונג האט מען דעם ענין איבערגעגעבען דער פאליציי. די אויספארשונג האט אבער פעסטגעשטעלט, אז די פירמע האט געוואוסט וועגן דער איבערפראדוקציע, ווייל די ארבייטער האבען יעדעס מאל וועגן דעם געמאלדען דער פירמע.

דער ענין איז איצט איבערגעגעבען אין שטראף-רעפעראט און אין ארבייטס-געריכט. די פירמע דארף איצט ענטפערן פאר נישט בעצאהלען די ארבייטער זייערע לויגען.

זיצונג פון וואיעוואדישען ראט פון ארבייטס-פאנד

אונטערן פארזיץ פון וואיעוואדע אלעקסאנדער האוקע-נאוואק איז פארגעקומען א זיצונג פון ראט פון ארבייטס פאנד פון לאדזער וואיעוואדשאפט.

אין א לענגערער רעדע האט דער וואיעוואדע בעקענט די פערזאמעלטע מיט דער ענטשטעהונג, ענטוויקלונג און טעטיגקייט פון ארבייטס-פאנד.

נאך דער רעדע פונם וואיעוואדע האט א געניועם בעריכט וועגן דער טעטיגקייט פון ארבייטס-פאנד רייך אילוסטרירט מיט פערשידענע סטאטיסטישע טאבעלען איבערגעגעבען דער דירעקטאר פון דער ביורא פון וואיעוואדישען ארבייטס-פאנד ה' ק. יאנעלא. איבער דעם בעריכט האט זיך ענטוויקעלט א דיסקוסיע און וועלכער עס האבן אנטיילגענומען כמעט אלע אנוועזענדע.

ווייטער זענען בעהאנדעלט געווארען א רייהע אינוועסטיציע פלענער פאר לאדז און אין פערשידענע שטעט פון לאדזער וואיעוואדשאפט.

אלגעמיינע ערקלערונגען וועגן די ארבייטען, וואס זענען פינאנסירט דורך דעם ארבייטס-פאנד ערטיילט דער וואיעוואדע האוקע-נאוואק און קלאסיפיצירט די בעזונדערע אפטיילונגען פון די אינוועסטיציע-ארבייטען, זייער צוועקמעסיגקייט און נוצליכקייט.

וועגן דער טעטיגקייט פון ווינטער-הילף האט בעריכטעט דירעקטאר יאנעלא.

עס זענען דאן געוועהלט געווארען קאמיסיעס:

1) בעשעפטיגונג פאר ארבייטסלאזע (אין פראגראם געהט אריין ארבייטס-פלאן, לוין-טאריף א. ד. גל.)

2) הילף פאר ארבייטסלאזע (גיכע הילף, קוואליפיקאציע א. ד. גל.)

3) ארבייטס-פערמיטלונג.

אלס פארזיצער פון די דאזיגע קאמיסיעס זענען געוועהלט געווארען אינזש. וואיעוואדזקי, דירעקטאר וואלטשינסקי און דירעקטאר רייכער.

Tysiącom dzieci w Polsce grozi głód.
Pomyślcie o tem i złóżcie o f i a r ę
na Pomoc Zimową dla bezrobotnych.

ישראל משה שלאמאוויטש ז"ל

אין עלטער פון 73 יאהר, איז געשטארבען פון א הארץ-שלאג דער אין לאדז בעקאנטער עסקן ישראל משה שליאמאוויטש ז"ל.

דער פערשטארבענער איז אן'אינטערעסאנטע געשטאלט אין לאדזער יודישען לעבען. זיין פאטער איז געווען איינער פון די פיאנערן פון דער לאדזער טעקסטיל-אינדוסטריע, אליין איז ער אויך פאר דער מלחמה געווען אן'אנגעזעהענער פאבריקאנט און ארויסגעוויזען א שטארקען אינטערעס פאר אלע יודישע פראגען.

א געוויסע צייט איז ער געווען טעטיג אין טעריטאריאליסטישער בעוועגונג, און שפעטער אין ציוניזם. דער פערשטארבענער האט אויך בעזוכט איינינע ציוניסטישע קאנגרעסען, און וואו ער האט געגעבען אינטערעסאנטע בעריכטען פאר דער יודישער פרעסע אין לאדז. בכלל האט ער ארויסגעוויזען אן'אונגעהויערען אינטערעס פאר אלע יודישע ענינים. פאר אלץ וואס קומט פאר אין יודישען לעבען אהן אונטערשייד פון וועלכער ס'איז פאליטישע זייט. ער האט געהאט א חוש פאר פאליטישע ענינים און זיך אריענטירט אין געזעלשאפטליכע אוןווירטשאפטליכע פראגען. ער האט אייביג געפאדערט הונדערט פראצענטיגע ערליכקייט, דערפאר האט ער געהאט געגנער, וואס זענען מיט איהם נישט געווען איינשטימיג, נישט קוקענדיג דערויף, האט ער פערשטאנען ווי צו שטיצען זיינע אבסאלוטע ערליכקייט.

ער האט זיך אקטיוו בעטייליגט אין א רייהע לאדזער אינסטיטוציעס, דערונטער אין רעטונגס-קאמיטעט. נאך דער קריג, האט ער בעקומען א הארץ-פעהלער, צוליב וואס ער איז געצוואונגען געווען זיך צוריק צו ציהען פון דער געזעלשאפטליכע ארבייט.

די לעצטע צייט, נאך דעם ווי ס'איז אריין אין קראפט די שחיטה-גזרה, האט ער דער ערשטער זיך גענומען פאראינטערעסירען אין דער פראגע וועגן ניקור און בעזאמעלט סטאטיסטישע מאטעריאלען. ליידער האט ער די מאטעריאלען נישט געקענט פערעפענטליכען, דער אומברחמנות'דיגער טויט, האט א סוף געמאכט צום לעבען פון דעם ערליכען, אויפריכטיגען יודישען כלל-טוער.

ת.נ.צ.ב.ה.

פלוצים ליקווידירט די פאבריק „פאוו"

דער אינהאבער פון דער פירמע „פאוו" ה' מ. זעלוווער האט עהרענעכטען איבערגעלאזען ביי'ם סטרוזש די שליסלען פון זיין דירה און איז אוועקגעפאהרען קיין אויסלאנד, דער פינאנץ-אמט האט געצטענס געהאט געלעגט אן'ארעסט אויף זעלווער'ס לוקסוס איינגעארדענטער דירה פאר א חוב פון 70,000 זל.

א ביישפיל פון אפפערוויליקייט

די ארבייטער און אנגעשטעלטע פון דער פירמע אלארט, רוסא און שותפים (קאנטנא 19) האבן אויף דער ווינטער-הילף בייגעלייגט 149.40 זלאטים.

אין דער סומע געהט נישט אריין די ביי-טראגען, וועלכע זענען איינגעצאהלט געווארען דורך די ארבייטער און אנגעשטעלטע פון דער פירמע אויף דער ווינטער-הילף לויט די נארמעס פון אלפוילישען קאמיטעט.

אפטייקען.
היינטיגע נאכט - דיזשורען
(א) היינט בייינאכט דיזשורירען: ת. דוסקיע-וויטש (זגערזשער 87). י. הארטמאן (פזשעזשינער 24), י. ה. שפאנסקי (פייערווערקס-פלאץ 2), א. פערל-מאן (ציגעל-נאס 32). י. צימער (וואלטשאנסקא 37). וו. דאנילעצקי (פעטריקאווער 127), פ. וואיטשיצקי (נאפיורקאווסקיעגא 27).

Dr. med. Trepman
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפיליס און הויט-קראנקהייטען.
בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע
אויף אלע ארט אנצליזען.
זאוואדזקא 6, טעל. 12-234
נעמט אן פון 8—11 נאכמ. און פון 6—9 אווענד

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאנא 15 טעל. 149-07
ספעציעל-ארצט פאר מענער - שוועכע-בע-הא[נ]דלונג אין סעקסועלע בעראטונג
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אווענד.
זונטאג פון 9—1 פארמיטאג
פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען

פון ל. א. פ. פ.

קומענדיגען פריהלינג וועלען בעגיינען די אינסטרוקטאָרען-קורסען פון ל. א. פ. פ. (2 און 3-טע קאַטעגאָריע) די לאָדזער אָפּטיילונג ווענדעט זיך דערום מיט אַן אַפּעל צו די בירגער, זיך צו פאַרשרייבען אויף די קורסען, די קאַנדידאַטען דאַרפען האָבען געענדיגט אַ 6 קל. מיטעל-שול.

אינפאָרמאַציעס גיט די לאָדזער אָפּטיילונג פון ל. א. פ. פ. (פעטריק. 149, טעל. 106,20) איינשרייבען קאָן מען זיך ביז סוף מערץ ד. י.

* * *

אין משך פון דער וואָך, וואָס געדויערט וועלען אַ ג רייע פאַרטיע איינוואוינער צו די ל. א. פ. פ.-קורסען, וועלכע ס'איז ספּעציעל מיטגעטיילט געוואָרען הורך בעקאַנטמאַכונגען אין די טויערען, די וואָס האָבען זיך נישט געמאָלדען די פאַרגאַנגענע וואָך, קענען זיך מעלדען די היינטיגע וואָך, די קורסען זענען אומזיסטע.

* * *

דעם 22-טען ד. ח. 7 אָוו. קומט פאָר אין לאָקאַל פון ל. א. פ. פ. (פעטריק. 149) די אַלגעמיינע פאַרזאַמלונג פון די מיטגלידער פון דער היגער אָפּטיילונג.

אַ בלוטיג געשלעג

(א) בעת אַ געשלעג צווישען שכנים האָט בעקומען אַ צעשפּאָלטענעם קאָפּ און צעבראָכענע ריפּען דער לאַקטאָר מיכאל קאָנטשאַק (לאָנטשנאַ 32). פאַגאָטאָוויץ האָט איהם ערטיילט ערשטע הילף און אָפּגעפיהרט אין אַ לעטשניצע.

אַנ'אַנפאַל

(א) אויף דער קאַוויענסקאַ גאַס זענען 2 פערזאָן בעפאַלען און מערדערליך צושלאָגען די 47-יאָהריגע העלענע קאָלאָווטשיק (פון גראָדזשיענסקאַ 16), פאַגאָטאָוויץ האָט איהר ערטיילט ערשטע הילף און אָפּגעפיהרט אַהיים.

געגנב'עט קישענס

(א) משה שילי האָט געמאָלדען אין דער פּאָליציי, אַז די בעטלערקע צית־ציטרינבוים האָט פון זיין וואוינונג (פּלאַץ קאָשטשעלני 6) אַרויסגעגנב'עט עטליכע קישענס. פּאָליציי האָט די גנב'טע אַרעסטירט.

פאַרמשפּטע מנוולים

(א) דער 22-יאָהריגער סטעפאַן יאַקובאָווסקי אַ שוסטער פון דאַנילאָווסקיעגאָ 3 איז דורכ'ן קרייז-געריכט פאַרמשפּט געוואָרען אויף אַ יאָהר טורמע פאַר'ן פאַרגוואַלטיגען אַ מינדעריעהריג מיידעל.

דעם זעלבען פּסק און צו בעצאָהלען 40 זלאָטעס שטראָף האָט בעקומען דער 24-יאָהריגער וואָלף-בנימין אַרבאַך (שרודמיעיסקאַ 55) פאַר אָפּטוּן מיאוסע מעשים מיט אַ מינדעריעהריגע.

געשמוגעלטע שלעסלעך

(ז) די צאָל-מאַכט האָט נעכטען אַדורכגעפיהרט אַ קאָנטראָלע אין אַלע אייזען-געשעפטען און געוועלבער פון קוך-אויסאַרבייטונגען, אין אייניגע פון זיי האָט מען געפונען שלעסלעך וואָס זענען אויסגעאַרבייט געוואָרען אין אויסלאַנד און וואָס שטאַמען פון שמוגעל, די שלעסלעך זענען קאָנפיסקירט געוואָרען און די געוועלבער וועלען צוגעצויגען צו שטראָף-פאַראַנטוואָרטליכקייט.

פאַרמשפּט אַ גנב-איינברעכער — אַ מאַטוריסט

(ז) דאָס לאָדזער קרייז-געריכט האָט נעכטען פאַרמשפּט אויף 3 יאָהר טורמע דעם 24-יאָהריגען זלמן אייזנער (פון בזשעזנאַ 1) וועלכער האָט דעם 28 דעצעמבער פ. י. אַדורכגעפיהרט אַנ'איינברוכס-גנבה ביי אַ געוויסער רבקה וויינגאַרטען (אין פּאַביאַניק. זשעראָמסקיעגאָ 1).

אינטערעסאַנט איז דער פּרט, וואָס דער פאַרמשפּטער האָט געענדיגט אַ מיטעל-שולע.

זעלבסטמאָרדען

(א) אויף קאָנטנע 60 האָט זיך „צוליב ליבע“ געסם'ט מיט יאָדינע די 18-יאָהריגע לעאָקאַדיאַ בעדנאַרעק (קאָנטנע 60) אין אַ שווערען צושטאַנד האָט מען זי אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

* * *

(ז) אויף לומאָמיערסקאַ 31 האָט זיך געסם'ט דער 21-יאָהריגער הערש מעלאַמעד, פאַגאָטאָוויץ האָט איהם אָפּגעפיהרט אין ראַדאָגאָשטשער שפּיטאָל.

* * *

(ז) די 31-יאָהריגע העלענאַ מאַטשעיעווסקאַ (אָהן אַ שטענדיגען וואוין-אָרט) האָט זיך געסם'ט מיט יאָדינע, פאַגאָטאָוויץ האָט איהר ערטיילט ערשטע הילף.

Dr. med.

P. Braun

ספעצ. : ז"ר ־יפער, סיפילים און הויט - קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע

צעגעלניאַנאַ 4, טעל. 100-57

נעמט אָן פון 8—2 מיטאָג און פון 4—9 אָוו.

ספּעציעלער ווארטע-זאַל פאַר פרויען.

פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פּרייזען.

לאַזאַר פוקס

היינט זיין 2-טע יאָהרצייט

היינט, דעם 7 פעברואַר פאַלט אויס די צווייטע יאָהרצייט פון יונג פאַרשטאָרבענעם קולטור-טוער און פּובליציסט, רעדאַקטאָר לאַזאַר פוקס.

דער שמערצליכער יאָהרצייט פון חשוב'ען קולטור-טוער און זשורנאַליסט איז אַ וועהטאָגליכע דערמאָהנונג פאַר די אַלע, מיט וועלכע לאַזאַר פוקס איז אין משך פון לאַנגע יאָהרען געשטאַנען אין אומיטעלבאַרען קאָנטאַקט, סיי אין זיין זשורנאַליסטישער טעטיגקייט און סיי אין זיין אַרבייט אויפ'ן געביט פון דער יודישער קולטור און געזעלשאַפט.

צו דער יאָהרצייט פון דעם האַרציגען מענש און חבר וועלען זיינע נאָהענטע פריינד און בעקאַנטע היינט זיך פאַרזאַמלען ביי זיין קבר, כדי אָפּצוגעבען כבוד דעם מאַן פון גרויסען יאַרימען האַרץ און פּריי צייטיג פאַרשניטענעם שאַפונגס-גייסט, וואָס האָט געלויכטען און בעפרוכפּערט.

אדוו. קאָוואַלסקי וועט פערטיידיגן דעם מערדער שאַניאַווסקי

פון יודישען צד וועלען קיין אדוואָקאַטען נישט ארויסטרעטען

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, וועט דעם קומענדיגען דאָנערשטאַג פאָרקומען אין לאָדזער קרייז-געריכט דער פּראָצעס געגען דעם מערדער שאַניאַווסקי, וועלכער האָט דערשאָסען די יודען זאַנדעל און בערקאָוויטש.

ווי מיר דערוויסען זיך, וועט דעם מערדער שאַניאַווסקי פערטיידיגען דער ענדעקישער פיהרער אדוו. קאָוואַלסקי. דאַגעגען וועלען מצד די יודען נישט אַרויסטרעטען קיין אַדוואָקאַטען.

דער יודישער „גראַף“ באַסטאַוו...

(ענדע פון דער 5־טער זייט)

און האָט ליב געהאַט אַרומריגלען זיך און פאַרברענגען מיט יונגע שיינע לעגיאָנערען... ער פלעגט עס רופען „גראַף“ באַסטאַוו געבען געלט.

אַ צייט איז אַזוי דורך. אַלע מאָל האָט מען זיי געזעהען צוזאַמען, דעם „באַראָן סימאָן“ מיטן „גראַף באַסטאַוו“. מען האָט זיי ביידע נישט ליב געהאַט, אָבער דאָך פלעגט מען נעהמען מיט זיי. „באַראָן סימאָן“ האָט געצאָהלט... ער פלעגט זיך זעצען אויף אַ הויך טאַבורעטעל ביים באַר, פלעגט זופּען פון גלעזעל און פלעגט קוקען מיט שיכור'ע פאַרגלאָצטע אויגען, פאַרליבטע,... אויפ'ן יונגען „גראַף“ באַסטאַוו. אַלע האָבען געלאַכט, גע'חוזק'ט און געמורמלט. דער יודישער „גראַף“ באַסטאַוו פלעגט דערצעהלען אויסגעטראַכטע געשיכטעס פון זיין „גראַפישער“ פאַמיליע.... די גרויסע פאַראַדען, דעם ריזיגען גוט, דאָס ריכטום, די אַלטע פאַמיליע-העררען, דאָס אַלטע געווער.... אַלע האָבען געהערט, אַלע האָבען געוואוסט, אַז דאָס איז נישט מעהר ווי פאַנטאַזיע און אַלע האָבען געלאַכט. בלויז אַ צופעליגער רוסישער לעגיאָנער פלעגט אַ ברום טאָן צווישען די ציין: — „זשידאָווסקי גראַף“, פלעגען די אַנדערע איהם איינהאַלטען. —

— שוויג, ער וועט נישט בעצאָהלען....

* * *

שפּעטער זענען ביידע אַנטלאָפען. דער „באַראָן“ סימאָן האָט צוגענומען אַ גרויסע סומע פון זיין פירמע און דער „גראַף“ באַסטאַוו האָט דעזערטירט. אַ צייט האָט מען נאָך גערעדט, שפּעטער איז שטיל געוואָרען. נאָכהער האָט אַ צופאַל פון אַ פאַטאָגראַפיע אין אַנ'ענגלישער צייטונג אויפגעקלערט די לעגיאָנערען: דעם „גראַף“ באַסטאַוו'ס אמת'ע געשיכטע. אין אַ דראַמע פון אַ לאָנדאָנער אונטערוועלט. די „סאָהאָ“ איז באַסטאַוו געווען פערמישט. זיין גאַנץ יונג לעבען האָט די פּאָליציי אויסגעפאָרשט. איינס איז געווען אַ פאַקט. ער האָט טאַקע געשטאַמט פון אַ רוסיש-יודישער פאַמיליע אין פאַריז. אָבער ער איז אוועק אויפן שלעכטען וועג. האָט געהאַט געשיכטעס מיט פאַלשע וועקסלען אויף דעם פאָטערס נאָמען, משעקען אָהן פּראָוויזיע, מיט אַ פילם-הענדלער, ספּעציעלע זיטען.... איז אוועק אונטער אַ פרעמדען נאָמען אין לעגיאָן, איז אַנטלאָפען, האָט אין לאָנדאָן פאַרטגעזעצט זיין „קאַריערע“ האָט ערגעץ „פאַרלוירען“ דעם באַראָן סימאָן.... דאָס געלט איז ביי איהם געבליבען און ער האָט אין דער לאָנדאָנער אונטערוועלט אָנגעהויבען פּאַרטיזיען אַ קאַריערע, וועלכע ער האָט איבערגעריסען אינם מאָנמאַרטער נאַכט-לעבען, זיין נאָהענטסט קאַפּיטעל איז אָבער געווען ענגלישע קאַטאָרגע...

דער יודישער „גראַף“ באַסטאַוו האָט ענדליך געפונען זיין אמת אָרט — די קאַזאַרמע. אַנדערש האָט נישט געקענט זיין. זיין לעבענס-וועג איז געווען אַזאַ...

יוסף און פּוטיפר'ס ווייב

(ענדע פון דער 6־טער זייט)

זענען שוין פאַרשמאָלצען... קיינמאָל האָב איך נישט געליבט און קיינמאָל האָב איך נישט אויפגענומען דעם מאַן אין מיין שויס, כ'האָב קיינמאָל נישט אויסגעגעבען דאָס קלענסטע פון דעם אוצר פון מיין ליבע און נחת, נאָר בלויז פאַר דיר איז אויפגעהיט דער גאַנצער אוצר און וועסט פון איהם אַוויפיל געניסען ווי נאָר דו קענסט זיך חלום'ען. האָרך, וואָס איך פליסטער: פאַר דיר, יוסף, האָט זיך מיין קערפּער פאַרענדערט און פאַרוואַנדעלט און איז געוואָרען ליבע-ווייב פון רוקען ביז'ן שפּיקפינגער; ווען די וועסט מיר בייוואוינען און מיר שענקען דיין יוגענט און הערליכקייט, וועסטו נישט גלויבען, אַז די ביזט נאָהענט צו אַן ערדישער ווייב, וועסט טיילען דעם לוסט פון די געטער... איך בין דער ...יל, וואָס פאַרלאַנגט פון דיין זאַלץ, כדי דער לאַמפּ זאָל אויפשטראַלען אין נאַכטיגען יום-טוב! איך בין דער גאָרטען, וואָס רופט נאָך ...י און דאָרשט“.

„יוסף ענטפערט: — אַלץ האָט מיין האַר מיר אָנפאַרטרויט און האָט נישט די גרעסטע זאַך אין הויז, וואָס ער זאָל בעהאַלטען פון מיר. ווי זאָל איך טאָן אַזאַ גרויסען איבעל און זינדיגען געגען גאָט'ס ווילען? דאָס זענען די ווערטער, וואָס איך זאָג דיר אויף שטענדיג קעגען דעם לוסט וואָס מיר האָבען איינער צום אַנדערען, ווייל מיר זענען נישט אַליין אויף דער וועלט. אַז מיר זאָלען איינפאַך געניסען איינער פון אַנדערען'ס פלייש און בלוט“...

יוסף רייסט זיך אַרויס פון איהר און איהרע ...עבעטען, אַזוי ווי עס שטעהט אין תנ"ך, אָבער פּוטיפר'עס ווייב שרייט איהם נאָך, ווי עס שטעהט אין מאַנ'ס ראָמאַן:

„מיינסטו, אַז דו וועסט פון מיר אַנטרינען? איך ווייס, איך ווייס שוין פון דיין אייזערנעם גאָט, אין וועלכען דו ביזט פאַרליבט און וועמענס קראַנק די טראָגסט! אָבער איך האָב קיין מורא נישט פאַר'ן פרעמדען און איך וועל שוין צערייסען דיין קראַנק... ב ווייב ליבלינג! בלייב, שענסטער פון די שעהנע, ב... יוסף, בלייב!“ און זי איז אַנידערגעפאַלען אין ווילדע.

מאַן געהט נאָך טריט ביי טריט די ביבעל און דערצעהלט ווי עס איז געוועבט געוואָרען די אינטריגע געגען יוסף'ן און ווי ער איז איינגעשפּאַרט געוואָרען אין געפענגעניש. אָבער ער דערצעהלט נישט איבער, ער פאַרטיפט זיך. ער שעפּט אַרויס פון יעדען וואָרט אַלץ וואָס ליגט הינטער איהם פאַרבאָרגען, אַלץ וואָס זיין דיכטעריש אויג האָט דערזעהען אין דער גרויסער דראַמע.

טאָמאַס מאַן האָט געוואָלט דורך דער געשיכטע פון יוסף'ן און זיינע ברידער אויפכאַפּען אין דעם פאַרצייטיגען מענשען און אין דאָס פאַרצייטיגע, דאָס רויע און פּרימיטיווע, וואָס שוועבט אַרום אין מענשען פון אַלע צייטען. און דערפאַר איז עס אַ גרויס ווערק.

דאָס וואָס טאָמאַס מאַן איז איצט אַ פּאַרטייגענער פון היטלער'ס דייטשלאַנד און וואָס ער איז אין עכטער יודען-פיינט, בעווייזט, אַז דאָס אמת־גרויסע פון דער דייטשער קולטור איז ווייט פון איצטיגען רעזשים. עס דערמאָהנט אונז, אַז עס איז אַמאָל געווען — און עס וועט נאָך אַמאָל ווידער אויפלעבען — די טיפערע דייטשע קולטור, וואָס איז איצט פאַרוואַקסען מיט אַזויפיל ווילד-גראָז.

זכריה שוסטער

Dr. med.

HALTRECHT

ספעציעל-אַרצט פאַר הויט-, געשלעכטס קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע

האָט זיך איבערגעצויגען פון פּעטריקאָווער 10 אויף

161 פּיעטריקאָווער 161

טעל. 245-21.

נעהמט אָן פון 8 ביז 2 בייטאָג און פון 7 ביז 9 אָוו. זונטאָג און חגאות פון 9 ביז 1 בייטאָג.

פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פּרייזען

1-טע לעטשניצע

מיט שטענדיגע בעטען

פאַר כירורגיע פון ציינער, קיהן-באַקען און יאַסלעס

Dr. med. פון

Sadokierski

פּיעטריקאָווער 56, טעל. 129-77

עמפּפאַנגס-שעה'ן פון 9 פריה ביז 12 בייטאָג.

אַלע פרויען דאַרפען זיך שטעלען אין קאַמף מיט'ן קריזיס

דער קריזיס האַלט אונז ווייטער שטאַרק אין ...לעם. די ביז-איצטיגע האַנדלונגען זענען פאַרשוואונדען. דעריבער איז די פליכט נישט בלויז פון אַלע מענער, ... אין דער ערשטער רייהע פון די בעל-הבית'טעס, וואָס ... פען מאַכען אַלע איינקויפען און איינציגען און אויך ... שטאָט וואַרען-הויז „קאָנסום“ ביי דער ווידזעווער ... נופאַקטור.

די דירעקציע, פאַרשטעהענדיג די איצטיגע שווערע ... סיטואַציע, האָט פאַרקלענערט די פּרייזען פון אַלע ... סחורות.

אַלע בעל-הבית'טעס דאַרפען זיך שטעלען אין ... מיט'ן קריזיס, קויפענדיג אַלעס אין „קאָנסום“.

פּאָפּולערער צוג קיין וואַרשע

די ליגע צו אונטערשטיצען טוריסטיק אָרדענט ... אין די טעג פונם 10 ביז'ן 15 ד. ח. אַנ'אויספלוג ... וואַרשע ביז וואָראָכטע.

די אָנטיילנעמער פון לאָדז פאָהרען צו מיט אַ ... ציעלען צוג קיין וואַרשא און צאָהלען 50 פּראָצענט ... בילעט.

בילעטען צום פּרייז פון 32.20 פאַרן 2-טען ... און 24.40 פאַרן דריטען, ווי אויך אינפאָרמאַציעס ... טיילען „אָרביס“ און „וואַגאָן לי קוק“.

בילדער - אויסשטעלונג פון הענ... באַרטשינסקי אין לאָקאַל פון בני ב...

(פּעטריקאָווער 90)

איינער פון די בעריהמטסטע יודישע קינסטלער ... נער באַרטשינסקי, אונזער בן-עיר, עפענט זונטאָג ... 7-טען ד. ח. אין לאָקאַל פון בני-ברית (פּעטריקאָווער ...) זיין קונסט-אויסשטעלונג.

די אויסשטעלונג נעהמט אַרום די סאַמע ל... אַרבייטען פון קינסטלער מיט פּאָרטרעטען פון ... שידענע פּערזענליכקייטען פון אונזער שטאָט, אויך ... נייע בילדער בלומען — שטיל-לעבענס א. אַז. וו.

הענעך באַרטשינסקי'ס אויסשטעלונגען — דאָס ... אַ געשעהעניש אין דער קינסטלערישער וועלט. אויך ... דער לאָדזער קינסטלערישער וועלט איז עס אַ געשעהעניש ... זיינע אויסשטעלונגען האָבען שטענדיג דעם פּערדיג ... און גרויסען ערפאָלג. עס איז דעריבער קיין וואונ... נישט, וואָס אויך איצט ווערט די אויסשטעלונג ... הענעך באַרטשינסקי ערוואַרט מיט גרויס פּראַגנ... סירונג מצד די אינטעלעקטועלע און קינסטלער ... קרייזען פון אונזער שטאָט.

טעאַטער, מוזיק און פאַרוויילונג...

(קאָמוניקאַטען)

דעלאַ ליפּינסקאַיאַ אין פילהאַרמאָני...

אין זאַל פון פילהאַרמאָניע וועט פאָרקומען דע... ד. ח. 8.30 דער איינציגער אָוונט פון דער בעריהמ... אויסגעצייכענטער דעלאַ ליפּינסקאַיאַ. דעלאַ ליפּינסקאַ... זינגט אין 5 שפּראַכען. אין פּראָגראַם זענען פּויל... דייטשע, רוסישע, פראַנצויזישע און ענגלישע לידער, ... שידענע פּאַראָדיעס, פיגורינקעס א. ד. ג.

רוט-סאַרעל און געאָרג גראַקע אין ל...

דער דירעקציע פון פילהאַרמאָניע האָט זיך ... געגעבען נאָך אויף איין אָוונט אויסצולאַדען די ... רעאַטין פון אינטערנאַציאָנאַלען קאָנקורס פון ... רוט-סאַרעל, און געאָרג גראַקע. זייער אָוונט קומט ... זונטאָג דעם 14 ד. ח. 8.30 אָוונט.

פון די פּוילישע טעאַטערס

אין שטאָטישען טעאַטער ווערט היינט 12 בייטאָג ... שפּילט „רזשעטשי פּאַנאַ מאַיסטראַ“, 4 נאָכמיטאָג ... געשפּילט „לודזשע נאַ האָשין“, 8.30 אָוונט „פּענ...

— אין טעאַטער פּאָלסקי ווערט היינט 4.15 און ... אָוונט געשפּילט „בונט וו' דאָמו פּאַראַוווי“.

— אין פּאָפּולאַרני טעאַטער ווערט היינט 4.30 ... 8.30 אָוונט געשפּילט „ראָקסי“.

ראַדיאָ - פּראָגראַם

זונטאָג, דעם 7־טען פעברואַר

8 צייט-סיגנאַל, 8.18 פריהמאָרגען-קאָנצערט (... מען), 8.50 ידיעות, 9 גאָטעסדינסט. פליטען 11.57 ... סיגנאַל, 12.03 פערוויילונגס-קאָנצערט, 2.25 רעפאָר... (פון לעמבערג), 2.50 אָ...ציע, 3.30 אוידיציע ... דערפער, 4 רעקלאַמע קאָנצערט 4.15 ראַטגעבער ... אַרבייטער - ספּאָרטלער. 4.30 הערשפּיל, 5 סימפאָני... קאָנצערט, 7 ליטעראַרישע סקיצע 7.15 „צעהן ... פאַר פּעס:מיסטען“, 7.25 טאַנץ-מוזיק, 7.45 קאָנצ... 8.20 ספּאָרט - ידיעות, 8.40 פּאָליטישער איבערזיכט ... אָוונט- ידיעות, 9 „אויף די לעמבערגער פריה... בוואַליעס“, 9.30 פאָרטעפּיאַן - קאָנצערט, 10.10 ... צו טענץ (פון לעמבערג)

Dr.

Wołkowyski

ציגעל-גאַס 11, טעל. 38-02

ספּעצ. פאַר טריפּער. סיפילים און הויט-קראַנ... בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע

נעמט אָן פון 8—11 בייטאָג און 4—9 אָוו.

Dr. med. H. LUBICZ

ספּעצ. פאַר הויט ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע

האָט זיך איבערגעצויגען פון ציגעל-גאַס 7

69 פּיל-וודסקיעגאַ 69

(רוג נאַרוטאָוויטשאַ) טעל. 141-32

נעהמט אָן פון 8—10 פריה, 12—2 און 5—8

זונטאָג און חגאות פון 9—11 פריה.

Dr. REICHER

פּאָלודניאָווע 28, טעל. 93-01

ספּעציאַליסט

פאַר מענער - שוואַכע - בעהאַנדלונג

סעקסועלע שטאָרונגען פון פּסיכאָ - אַנאַליז

נעמט אָן פון 8—11 פון 5—8 אָוונט.

Dr. med.

Z. DATYNER

אוראָלאָג

ספּעצ. פאַר נירען בלאָז און אורין-טראַקט

ZACHODNIA 59a, tel. 148-95.

דער „טאָג אָהן יודען" אויף דער ווילנער אוניווערזיטעט

„ווילנער טאָג" שרייבט: מיטוואָך איז אין ילנער אוניווערסיטעט פאָרגעקומען דער „טאָג אָן ודען", אַז עס גרייט זיך עפּעס אויף מיטוואָך האָט ן שוין געוואוסט פריד־הער, איבער'ן שטאָט האָ ן קורסירט קלאַנגען אַז די ענדעקעס און די ויסמאַכטלער (מאַצקיעוויטשעס לייט) גרייטען זיך ינצואָרדנען לויט'ן בעקאַנטען מוסטער פון די נדערע פוילישע אוניווערסיטעטען אוואַנטורעס גע־ן יודען.

אַז דאָס איז טאַקע אַלץ געווען געגרייט פון יהער ווייזט די טאַקטיק אין דער מיטוואָכדיגער אָווא" וואו מיר לייענען:

„ווי מיר דערוויסען זיך האָט די פוילישע נגס פון ווילנער אוניווערזיטעט אָנגעזאָגט איהר סענדיגען אָנקום אויף די מיטוואָכדיגע לימודים ר היינטיגער טאָג וועט האָבען אַ דעצידירענדיגע דייטונג.

„מען דאַרף רעכענען, אַז אויב די סטודענ־ן יודען וועלען אָפּשאַצען די ערנסטקייט פון מאָ־נס און וועלען נישט פּרובען זיך אַריינשפּאַרען ישען דער פוילישער יוגענד — וועט דער טאָג יבער אָהן שום געשעהענישען און די לימודים לען פאָרקומען רוהיג אין אידעאַלע בעדינגונגען ר ביידע צדדים".

שוין באַלד אין דער פריה איז די פּאָליציי וען אין פולער גרייטקייט, פאַר יעדען אוני־רזיטעט־בנין — אויף זאַקרעט־גאַס, נאָוואָגראָדער, אָסגאַס, יאַנגאַס און אַנדערע איז געשטאַנען אַ ר, פּאָליציאַנטען זענען אויך אַרומגעגאַנגען נפר קליין־פּאָהילאַנקע נעבען „אַלקאַזאַר".

די קאָנטראָלע ביים אַריינגאַנג אויף די לעק־ס איז געווען זעהר אַ שטרענגע, אַזוי ווי אַ סך ודענטען האָבען נאָך נישט אָפּגענומען זייערע יטימאַציעס נאָך דער נייער איבערעגיסטראַציע— ם מען זיי אין אוניווערזיטעט נישט אַריינגע־ס, צוליב דער קליינער צאָהל סטודענטען זענען גערופען געוואָרען די לעקציעס אויפען ערשטען ר רעכט, אויפען 1־טען קורס מעדיצין זענען די קציעס נישט פאָרגעקומען, ווייל איינינגע פּראָפע־ען זענען קראַנק אויף גריפּע.

אויף הומאַניסטיק, כעמיע, אַנאַטאָמיע (חוץ ם ערשטען קורס) האָבען בכלל קיין לעקציעס בעדאַרפט פאָרקומען.

אויפען 2־טען קורס מעדיצין

ן געווען 3 יודישע סטודענטען. זיי האָבען נומען ערטער אויף רעכטס פאַרן אָנהויבען לעקציעס האָט פּראָפ. מאַזאַלעווסקי זיי גערו־ צו זיך און פאַרגעלייגט איבערצוזעצען זיך לינקס. זיי האָבען זיך נאַטירליך אָפּגעזאָגט. ר אינצווישען האָבען פוילישע סטודענטען גומען די ערטער פון די יודישע און אַלע 3 ן דעריבער בעת דער לעקציע דעמאָנסטראַ־ געשטאַנען.

אויף דער לעקציע פון פּראָפ. יאַנישקעוויטש ן די יודען געזעסען סיי אויף רעכטס און סיי לינקס. אויף דער לעקציע פון פּאַטאָלאָגישער טאָמיע האָבען די אַנטיסעמיטען פאַרכאַפּט ם אַלע ערטער אויף רעכטס.

די יודען זענען נישט נתפעל געוואָרען און האָבען פאַרנומען די פריגעבליבענע פּלעצער רעכטס. דאָ איז איינער פון די ענדעקעס (פּראָ־פּיאַנאָוויטש) אויפגעשפּרונגען מיט אַ געשריי, אַז דאָס איז אַ פּראָוואָקאַציע מצד די יודען! ער האָט פאַרשריבען די נעמען פון די יודען, וואָס האָבען זיך געזעצט רעכטס און געדראָהט, אַז ער וועט דאָס איבערגעבען, וואו מען דאַרף. דער ענ־דעק לאַרענץ האָט געדראָהט מיט שלאָגען ממש.

אויפען 4־טען און 5־טען קורס מעדיצין

זענען פאָרגעקומען לעקציעס פון כירורגיע און פּעדיאַטריע.

אויף כירורגיע האָבען די ענדעקעס און זייערע סאַנאַטאָרישע שותפים פאַרנומען די זייטיגע פּלעצער ביי יעדער באַנק אויף רעכטס און נישט אַריינגעלאָזען קיין יודען. די יודען זענען דערי־בער דעמאָנסטראַטיוו געשטאַנען.

אויף פּעדיאַטרא האָט מען די יודען אַרויס־געשטופּט פון די בענק אויף רעכטס און זיי זענען געשטאַנען. דער ענדעקישער סטודענט יוריק האָט צו די יודען געהאַלטען אַזאַ רעדע:

מיר פאַרטראָגען אייך נישט. איר זייט אונ־זערע שונאים און מיר וועלען מיט אייך נישט זיצען. דער סטודענט סיוויאַר האָט געדראָהט, אַז אויב אויף דער קומענדיגער לעקציע וועלען די יודען ווידער קריכען צו די רעכטע בענק — וועט מען צו זיי דאַרפען אַרויסרופען די קאַרעטקע פון דער „ניכער הילף".

אויף דער לעקציע פון אַקוליסטיק זענען די יודען געזעסען פאַרשידען — סיי רעכטס סיי לינקס.

אויף אַנאַטאָמיע

זענען געווען בלויז 2 יודען: אַ סטודענט און אַ סטודענטין. דער סטודענט איז געזעסען לינקס; די סטודענטין — רעכטס. ווען די יודישע סטודענטין האָט בעת דער הפסקה פאַרלאָזען דעם זאַל, האָבען די ענדעקעס פאַרנומען איהר פּלאַץ און זי איז דע־ריבער געשטאַנען.

אויף כעמיע זענען די יודען געזעסען וואו זיי האָבען געוואָלט און עס זענען קיין שום אינ־צידענטען נישט פאָרגעקומען.

אויף נאַטור־וויסענשאַפט האָט די אַסיסטענ־טין ראַיעצקאַ אַליין צוטיילט די ערטער און אַזוי אויסגעמאַרקירט, אַז אַלע יודען זאָלען זיצען ביי איין טיש.

אויף מאַטעמאַטיק (פּראָפ. רודניצקי) האָבען די אַנטיסעמיטישע סטודענטען פאַרלאָזט דעם זאַל, ווייל די יודען זענען געזעסען רעכטס.

* * *

די קליינע צאָהל יודישע סטודענטען אויף געוויסע קורסען דערקלערט זיך טיילווייז דערמיט. וואָס אַן אַנטיסעמיטישע באַיובקע האָט פאַרנומען דעם הויפּט־אַריינגאַנג אין אוניווערזיטעט (אין הויפּט־בנין) און נישט אַריינגעלאָזט קיין יודען.

אין בנין גופא איז איין יודישער סטודענט (פון רעכטס) צעבלוטיגט געוואָרען.

אין די אוניווערזיטעט־זאַלען איז אויך פאַר־שפּרייט געוואָרען אַזאַ העקטאָגראַפירטער דורך קיינעם נישט אונטערגעשריבענער

אויפרוף

(פון וועלכע מיר בעזייטיגען די שאַרפע אויס־דרוקען).

„איבער גאַנץ פּוילען טראָגט זיך איין מעכ־טיגער פאַרלאַנג. מיניסטער און רעקטאָר! איר מוזט איינפיהרען אַ געטאָ פאַר יודען. דער ווילען פון אונזער פאָלק איז ענטשלאָסען און נישט איינ־צובויגען.

„...און רעקטאָר! אייער גורל איז היינט 'חתמ'עט. די פוילישע אַקאַדעמישע יוגנט טרעט צו נאָך אַזוי פיל אָנשטרענגונגען און קרבנות צום ענטשיידענדיגען קאַמף. איר האָט ביי אונז צוגע־נומען די אויסנאַמען, איר האָט פאַרגרעסערט די אָפּצאָלונגען, אָבער איהר אַליין נעמט גרויסע פּענסיעס און דיעטעס.

„כאָטש מיר האָבען געדולדיג געוואַרט, האָבען מיר הייסע הערצער. די חוצפּהדיגע יודען זענען געזעסען אויף די בענק פון פּוילישען אוני־ווערזיטעט און מיר זענען געשטאַנען, ווייל איהר האָט מיט אייער ערנוואָרט גאַראַנטירט אונזערע פּאָסטולאַטען. דאָס חוצפּהדיגע יודענטום האָט אייך בעצוואונגען צו שליסען דעם פּוילישען אוניווער־זיטעט.

„און וואָס איז היינט? היינט געהען די יודען צום נצחון, טרעטענדיג אייער עהרע. צום גליק געהערט אונז דאָס לעצטע וואָרט. מיר שטעלען זיך צום דעצידירענדיגען קאַמף רוהיג און מיט קאַלטער פאַרביסענקייט. ס'וועט אונז קיין זאַך נישט אָפּשרעקען, ווייל דער ווילען פון דער פּוי־לישער אַקאַדעמישער יוגנד מוז דערפילט ווערען פאַר דער זשידאָ־קאָמונע האָבען מיר איין ענטפער איר האָט נישט געוואָלט זיצען אין געטאָ, וועט איהר בכלל אין אונזער אוניווערזיטעט נישט אַריין!!! אַוועק פון אונז! אַוועק פון אונזער וויסענשאַפט און קולטור! אַוועק פון אונזער פעדער און אַרביי־טער! אַוועק פון גאַנצען נאַציאָנאַלען לעבען.

„מיר האָבען ערקלערט אַן'אומברחמנותדיגען קאַמף אויף לעבען און טויט און מיר וועלען זיין סאָלידאַר. זאָל לעבען דער פּוילישער אוניווערזי־טעט אָן יודען און אָן יודאָפילען"!

* * *

דער נעכטיגער „טאָג אָן יודען" האָט זיך די ענדעקעס נישט איינגעגעבען. פון זייער האַל־טונג און בפרט פון אויפרוף איז אָבער קלאָר, אַז דער נעכטיגער טאָג איז בלויז אַן'אָנהויב. דער קאַמף שטייט נאָך פאָראויס.

„ווען קריסטוס וואָלט געלעבט וואָלט ער זיך געזעצט מיט די יודען" — ערקלערט פּראָפ. רודניצקי

אויף דער לעקציע פון פּראָפ. רודניצקי האָ־בען די ענדעקעס מיט כח בעזייטיגט די יודען פון די רעכטע בענק. די ענדעקעס האָבען געפאָ־דערט פון פּראָפעסאָר, ער זאָל אָנערקענען די פאַקטישע לאַגע, אַז יודען זיצען אויף לינקס. דער ערנווירדיגער פּראָפעסאָר האָט אָבער שאַרף געטאַדעלט די ענדעקעס, אַנווייזענדיג, אַז זיי טוען די יודען אַן'אומזיסטע עוולה און דעמאָנס־טראַטיוו זיך געזעצט מיט די יודען אויף לינקס. די ענדעקעס האָבען דאַן פאַרלאָזען דעם זאַל און פּראָפ. רודניצקי האָט געענדעט זיין לעקציע בלויז פאַר די יודען מיט די פּראָגרעסיווע סטודענטען, וועלכע זענען פאַרבליבען אין זאַל.

בעת דער הפסקה האָט זיך אַריינגעריסען אין זאַל אַן'ענדעקישע באַיובקע מיט איי'ניגע פּראַוואָניקעס און בעזייטיגט די יודען פון די רעכטע בענק. פון די באַיובקאַזשעס זענען דער עיקר אַק־טיוו געווען די סטוד. דימאַנאָווסקי (4־טער קורס יורי) און דראַשקעוויטש. ווען דער פּראָפעסאָר איז אַריינגעקומען; האָבען די פּראָוויקעס פאַרלאָזט דעם זאַל (אַלזאָ, די פעראָרדנונג נישט אַריינצולאָ־זען סטודענטען פון אַנדערע פאַקולטעטען אויף די לעקציעס איז אויף די באַיובקאַזשעס נישט חל).

פּראָפ. רודניצקי האָט ווידער געמוסרט די ענדעקעס, הלמאי זיי האַנדלען אַזוי ברוטאַל געגען זייערע יודישע קאָלעגען.

— ווייל זיי זענען יודען און מיר קריסטען — האָבען געענטפערט די ענדעקעס.

— ווען קריסטוס וואָלט איצט געלעבט — האָט ערקלערט דאַן דער פּראָפעסאָר — וואָלט ער זיך געזעצט מיט די יודען...

פּראָפ. פריפער רייסט איבער די לעקציע. ווייל יודען ווילען זיך נישט זעצען לינקס

אויף דער לעקציע פון פּראָפ. פריפער (נאַ־טורוויסענשאַפט) האָבען די יודישע סטודענטען פאַרנומען פּלעצער אויך אויף רעכטס. פּראָפ. פריי־פער האָט דאַן פאַרלאַנגט צו זיך אַ יודישע דע־לעגאַציע. 2 יודישע סטודענטען זענען אַוועק צום פּראָפעסאָר, וועלכער האָט זיי דערקלערט. אַז דאָס פאַרנעמען דורך יודען פּלעצער אויף רעכטס איז אַ פּראָוואָקאַציע און האָט געגעבען זיי 5 מינוט אויף דורכצוקומען מיט די קריסטען. צו קיין הסכם איז נישט געקומען. די ענדעקעס האָבען דאַן פאַרלאָזען דעם זאַל און דער פּראָפעסאָר האָט די לעקציע איבערגעריסען.

די פּשיטיקער טראַגעדיע

אין ליכט פון די מאָטיוון פון לובלינער אַפּעלאַציע־געריכט

מיטוואָך האָבען די פערטיי־יגער אין פּשיטיקער צעס בעקומען די מאָטיוון פון אורטייל פון אַציע געריכט אין לובלין.

די מאָטיוון זענען אַרויסגעגעבען געוואָרען אין פאָרם פון אַ ביכעל, וואָס ענטהאַלט 46 זייטען גרויסען פאָרמאַט.

די פערטיידיגונג קען איצט אין משך פון 7 טעג טראָגען אַ קאַסאַציע אין העכסטען געריכט.

פרייטאָג זענען די אַדוואָקאַטען בערענסאָן, מאַ־ס און שומאַנסקי אַרויסגעפאָהרען קיין ראַדאָם, ן זיי האָבען געהאַט אַ זעהונג מיט די פאַרמשפּטע.

מיר ברענגען דאָ דעם אינהאַלט פון די מאָטי־ פון לובלינער געריכט.

וי אַזוי זענען די געשע־העענישען ענטשטאַנען

אין אָנהויב פון דער בעגרינדונג פון אורטייל לט זיך דאָס אַפּעלאַציע־געריכט אָפּ אויף דער שטעהונג פון די טראַגישע געשעהענישען אין טיק דעם 9 מערץ 1936.

דאָס געריכט שטעלט פעסט, אַז דאָס קרייז־געריכט אין ראַדאָם האָט אויסגעטייטשט די ענטשטע־ פון די געשעהענישען אין הסכם מיט'ן רעזול־ פון דער אויספאָרשונג. דאָס אַפּעלאַציע־גע־ טיילט די בעגרינדונג פון אורטייל פון דער טער אינסטאַנץ, בעריכטיגענדיג גלייכצייטיג דעם ניט אין וועלכען עס איז בעטאָנט געוואָרען, אַז יאַנואַר און פעברואַר 1936 האָט זיך געלאָזט ען אַ קלענערע שפּאַנונג פון באָיקאָט, ווי צום פון פאַרגאַנגענעם יאָהר, ווייל די געריכטס־ האַנדלונגען האָבען צוגעשטעלט מאַטעריאַל, וואָס יבט פעסטצושטעלען די עקזיסטענץ פון אַ גע־ ענערגיש געפיהרטער באָיקאָט־אַקציע, גיט אָבער די מעגליכקייט פעסטצושטעלען דעם גראַד פון דער שפּאַנונג צום אָנהויב פון לויפענדען יאָהר אין פאַרגלייך מיט דער צייט פון די לעצטע חדשים פון פאַרגאַנגענעם יאָהר.

דער עדות אַפּאַנאַס — שטעלען פעסט די מאָ־טיוון — האָט ערקלערט אַז „ער האָט בעמערקט, דאָס די שפּאַנונג פון דער באָיקאָט־אַקציע איז אין מערץ געווען אַ קלענערע ווי אין יאַנואַר 1936". און דער עדות מאַצקע האָט פעסטגעשטעלט, אַז „אורטיילענדיג פון אינהאַלט פון די מעלדונגען פון קאָמענדאַנט פון פּאָליציי־פּאָסטערונעק אין פּשי־טיק, איז דער באָיקאָט דאָרט געפיהרט געוואָרען אויף אַ זעהר אַגרעסיווען אופן, עווענטועל געוואָלט־זאַמען. אין פעברואַר 1936 איז אין פּשיטיק גע־מאַכט געוואָרען אַן'ערך 30 שטראָף־מעלדונגען פאַר איבערשרייטונגען אין שייכות מיט דער באָיקאָט־אַקציע", ווי אויך, אַז „נאָך די אָרזשיוואָלער גע־שעהענישען זענען די שטימונגען ביי ביידע צדדים פאַרשאַרפט געוואָרען, מען האָט געהאַלטען, אַז די פאַראַנטוואָרטליכקייט פאַר די אַ זשיוואָלער געשע־הענישען פאַלט אויף די יודען און דאָס האָט פאַר־טיפט די שנאה צו די יודען".

אַלס רעזולטאַט פון דער באָיקאָט־אַקציע — שטעלט פעסט דאָס געריכט — האָבען די פּויערים פון דער אומגעגענד פון פּשיטיק אין אַ אַלץ גרעסערער צאָהל אָנגעהויבען צו שטרעבען צום האַנ־דעל, אויסשטעלענדיג סטראַגאַנעס מיט סחורות אויף די יאָהרמערק אין פּשיטיק. אָהן שום ספק האָט די באָיקאָט־אַקציע אין פּשיטיק אין אַ שנעלען טעמ־פּאָ גורם געווען, אַז עס זאָלען פאַרקלענערט ווע־רען די הכנסות פון די יודישע הענדלער, פאַר וועל־כע עס איז שווער געווען מסכים צו זיין מיט דעם צושטאַנד, וואָס האָט זיך געשאַפען אין שייכות דערמיט, וואָס די פּויערים האָבען זיך גענומען צום האַנדעל.

די בעפעלקערונג אין דער פּשיטיקער אומגע־געגנד האָט אין זייער גרעסטען רוב איבערגעריסען די האַנדעלס־בעציהונגען מיט די יודען. דערפון איז ענטשטאַנען אַ בעאונרוהיגונג צווישען די יודען אין פּשיטיק, וועלכע, מיט'ן ציל צוריקצושטעלען דעם צושטאַנד, בעת אַ פּוילישער סטראַגאַן אויפ'ן פּשיטיקער מאַרק, אָדער אַ פּויליש געשעפט, איז געווען אַן'אויסנאַהם, האָבען זיי אָנגעהויבען אַרויס צושיקען דעלעגאַציעס צו דער מאַכט, זוכענדיג דאָרט הילף.. דער ראַדאָמער סטאַראָסטע טראַמערקורט האָט אין דעם ענין פעסטגעשטעלט, אַז „די יודישע דע־לעגאַציע האָט אָנגעוויזען אויף אַ געוויסער צאָהל פאַרזאָנען, וואָס ווען מען וואָלט זיי בעזייטיגט פון שטעטעל וואָלט געוואָרן רוהיג, האָט זי אָנגעווי־זען אויף די אָרגאַנ'זאַטאָרען פון באָיקאָט".

אַזוי אַרום אָפּשאַצענדיג די ענטשטעהונג פון די געשעהענישען, טרעט דאָס אַפּעלאַציע־געריכט צו אַרומצורעדען די טראַגישע פאַקטען פון 9 מערץ.

ביז 2 אַ זייגער איז דער מאַרק אַדורך רוהיג. אין דער שעה האָט דער לעהרער פון דער אָרטיגער פאָלקס־שול זאַביצקי, שטעהענדיג ביים פענסטער פון דער שול־קאַנצעלאַריע און אָבסערווירענדיג די בעוועגונג אויפ'ן מאַרק, בעמערקט, ווי אַ יונגער יוד אַ קאָפּע געטון אַ דאָרפיש יונגעל אין דעם שטעקען, אויף וועלכען ער איז געשטאַנען אָנגע־שפּאַרט נעבען אַ יודישען סטראַגאַן מיט געבעקס. דאַן האָט דאָס יונגעל אַ קלאַפּ געגעבען דעם יוד מיט'ן שטעקען אין דער האַנד און דער יוד איז געלאָפען אויפ'ן פּאָליציי־פּאָסטערונעק. אין אַ פּאָר מינוט אַרום איז אָנגעקומען פּאָליציי און געוואָלט פאַרהאַלטען דאָס דאָרפישע יונגעל, אָבער אַרום איהם איז געוואָרען אַן'אָנגעלויף מיט וועלכען ער האָט זיך בענוצט און איז אַנטלאָפען פון דער פּאָליציי.

ווייטער פאַרנעהמט זיך דאָס אַפּעלאַציע־געריכט מיט דעם סדר פון די געשעהענישען, אָפּשאַצענדיג זיי אויפ'ן יסוד פון די ערקלערונגען פון די עדות.

ביים אָפּשאַצען די ערקלערונגען פון די עדות האָט דאָס קרייז־געריכט בעטאָנט, אַז בעת די גע־ריכטס־פאַרהאַנדלונגען האָבען זיך געלאָזט בעמערקען אַ הויפּטזעכליך גרעסערע סוביעקטיוויזמען מצד די יודישע עדות אין פאַרגלייך מיט די ערקלערונגען פון די עדות פּאָליאַקען, ווי אויך, אַז „דאָס געריכט איז געווען געצוואונגען אָפּצוהיטען אַ בעזונדערע פאָרזיכט ביים אָפּשאַצען די ערקלערונגען פון די יודישע עדות".

פון געוויסע בעוואָרענישען פון קרייז־געריכט וואָלט אַרויסגעפלאָסען, אַז דאָס געריכט האָט בע־האַנדעלט דעם בעווייז־מאַטעריאַל, וואָס בעשטעהט פון די ערקלערונגען פון די יודישע עדות, אַלס ווע־ניגער ווערטפול, ווי די ערקלערונגען פון די עדות פּאָליאַקען. דאָך איז דאָס געריכט פון דער ערשטער אינסטאַנץ נישט געגאַנגען אויף דער ליניע פון זיין אַנשויאונג, ווייל דער גרעסטער טייל פון די בעשולדיגטע פּאָליאַקען איז פאַרמשפּט געוואָרען ענטוועדער נאָך אויפ'ן סמך פון די ערקלערונגען פון די יודישע עדות, אָדער אויפ'ן סמך פון די ערקלערונגען פון די פּאָליאַקען און יודען, און דערי־בער האָט דאָס קרייז־געריכט דעם גרעסטען טייל יודישע עדות יאָ געגלויבט, און דערפון איז דער אויספיהר, אַז אין רעזולטאַט האָט דאָס קרייז־גע־ריכט ,להיפוך צו זיין פאַרזיכערונג, אין פּרינציפּ אָנגעווענדעט אַ גלייכע מאָס ביים אָפּשאַצען די ער־קלערונגען פון די עדות.

(סוף מאָרגען)

KONSUM
ראקיטשינער 54. צוזאמען מיט טראמוואיע 16,10.

די טויזענדער מאסען-קליענטען בעוואונדערן די נידריגע פרייזע

נוץ אויס די געלעגענהייט און איבערצייג דיך פערזענליך וועגען דער גוטסקייט, גרויסער אויסוואהל און אונגעהויערע נידריגע פרייזען פון אלע ארטיקלען, וואס ווערן פערקויפט אין „קאנסום"

מיר שיקען איבער פאסט-פאקעטן קיין סאוויעט רוסלאנד אויפ'ן גרונד פון א ספעציעלן אפמאך מיט דער פארשטעהערשאפט פון ז.ס.ר.ר. אינפארמאציעס אויפ'ן

Dr. Jungh — NOWOCZESNE — wieczne pióro — poleca — JERZY MILL — Łódź, Piotrkowska 73
Wielki wybór wiecznych piór wszystkich firm.

קלאנג-קינא
CAPITOL
זאוואדזקא 16

היינט און פאלג. טעג
„זייער"
מעכטיגער פילם, וואס האט גענומען דעם גרעסטן ערפאלג אויפ'ן אויס-לענדישן עקראן. א. ג.
MIRJAM HOPKINS
אין דער הויפט-ראלע

(...ICH TROJE)
אויסערן פראגראם: קלאנג-צוגאבן און אקטואליטעטן פון פ.א.ט.
פרייזן פון די פלעצער אויף אלע סעאנסען פון 54...

קליינע אנאנסן
1 זלאטי — אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער — 1 זלאטי

איך פיהר אויס עלעגאנטע דאמ... פולאווערס רעגנשנע פון איינענע אנפערטרויטע וואל, לויט די לעצטע ... דעלען. פירמאמאוויטשא 5, וו. 16. ס'... איך נויטיג פריילייגס. וואס קענען ... בייטען אויף דראטען אויפ'ן ארט.

איך זוך א שותף מיט 3-2 טויזנט זלאטעס צו א גוט איינגעפיהרט געשעפט אין צענטרום שטאט. אפערטען אונטער „L. G." אין אדמ.

שטיקערייען און צייכנונגען ... הענטשקעס צו בעקומען ביי גאלדקל... פיעטריקאווער 64, וו. 52.

צו די ג' ה"ה גנבים! פריי... ר. 5 לוטי האט מען מיר ארויסגענומען א גראנאט-פאלטאן פון שטיבעל ... נאצנא 11. איך בעט אפצוגעבן ... בעלוינונג. צו פערשטענדיג'ן זיך ... .257-87 דיסקרעציע געזיכערט.

א נישט-מעבלירט צימער
אין צענטרום שטאט מיט בעקוועמ... קייטן און א בעזונדער איינגאנג ... בא'אינטעליגענטער פאמיליע פאר ... פערזאן ווערט פון זאפארט גע... אפערטען אין אדמיניסטראציע פון ... צייטונג אונטער „צימער".

MOTORY
elektr.
...ZYJNE używane i nowe po ce... najniższych Przełączniki gwiazda ... i rozruszniki własnego wyrobu WARSZTATY REPERACYJNE, ...wijanie maszyn. Instalacje elektr. Reklamy neonowe.
...Ł. J. Reicher i S-ka, Łódź ...udniowa 28, tel. 21-000.

זעהר וויכטיג! פיהרען האנדל ביכער לערנען מיר אויס פראקטיש גרינדליך אין פערלויף פון 6 וואכן. בלויז-מאשין-קורס 10 זל. — אי... מאציעס און איינשרייבונגען צעגעלע... 25 וו. 35. עס ווערט געפיהרט דעלס-ביכער פון פערשידענע בראנזשן.

א בשורה טובה פאר מחותנים
דער ניי-רעמאנטירטער ענגלישער ... (וואילטשאנסקא 5) מיט א שענעם גר... מענצער-זאל. מיט א גרויסער היגיענ... כשר'ער קיך. הערליכע בעלייכטונג ... די נייעסטע געשירען און טיש-בעט... און שעהנע דעקאראציעס, איז צו ... דינגען אויף חתונות נור פאר 10 ... אלעע 1-טער מאי 2.

שרייבען שעהן און שנעל
לערנט אויס דער בעוואוסטער קאליגראף ... ל. בערמאן אין 15 לעקציעס. אויך ... אויסגעלערנט שרייבען א גוטען יודיש בריף אין 15 לעקציעס אפילו דעם, ... קאן גארנישט שרייבען. די עלטער ... נישט קיין ראלע. די פרייזן—צוגע... אלעע 1-טער מאי 4, ביי ליפשיץ.

פרייע פאסטענס
ס'ווערן געזוכט ציהערינס און מא-שין-שטיקערינס צו דאמען-וועש ביי פרענ-קעל, נאלאמיעסקא 12.

עס ווערט פון זאפארט געברויכט א אויבער-מאשינער, א אונטער-מאשינער צו בעסערע הויזען ווי אויך א יונגעל געגען באלדיגע צאהלונג. פילסודסקיגא 8647 גאס 49, וו. 38.

ראקאלעז
א געוועלב (בלומען-געשעפט) אויף דער פיעטריקאווער גאס אין א גוטען פונקט, צוליב אפר ייזע איז אפצוגעבען. אפערטען אונטער „Kwiaciarnia".

כ'זוך א שטוב מיט א בעזונדערן איינגאנג אלס סובלאקאטאר, געאייגנעט צו ארבייט פאר 2 יונגעלייט. אפערטען אין אדמ. אונטער „סובלאקאטאר".

זאפארט איבערצוגעבען א גוטען קיאסק פון פאפיראסען. זיך צו ווענדען פיעטריקאווער 59, וו. 26.

צו פערמיטען א זוניג, ליכטיג צימער מיט אלע בעקוועמליכקייטען, נישט-קרעמ-פירענדער דורכגאנג. זילבערבערג, זשע-לאגא 9 (לעגיאנוב).

א גרויס צימער מיט אלע בעוועמ-ליכקייטען צו פערדינגען פאלודניאווא 31. צו ערפאהרען ביים וועכטער.

א מעבלירט צימער מיט אלע בע-קוועהמליכקייטען ביי אנ'אנשטענדיגער פאמיליע איז איבערציגעבען. 11. ליס-טאפאדא 47, וו. 47.

פערשידענעס
איך זוך א פערטרעטונג. אזוי ווי איך בעזיץ א פראנט-געשעפט אין לאדז אויף פיעטריקאווער גאס אין בעסטען צענטער, זוך איך א פערטרעטונג, ווען עס וועט נויטיג זיין קאן איך אליינגען א קויציע ווי אויך די בעסטע רעפערענצען. אפערטען אפצוגעבען אין רעדאקציע אונ-טער'ן נאמען „P. L."

איך זוך א שותף צו א גוט איינ-געפיהרט פרנסה-געשעפט מיט עטליכע טויזענד זל. פרנסה געזיכערט. אפערטען אין אדמיניסטראציע אונטער „פרנסה".

איך פערקויף נייע עץ החיים'ס און פעררירכט אלטע. צו ערפאהרען מלינאר-סקא 3. אברהם זילבערמאן.

בעקומען אויסצייכנונגען און א גאלדענעם מעדאל אויף די אויסשטעלונגען אין די גרעסטע שטעדט פון אייראפא און אין תל-אביב (ארץ-ישראל)

סטעקב... אין אלע שפייקן, עסטיק-סקלאדן און פערפומעריעס.
Fabr. Chem. - Kosm. „Pharmachemja", Bydgoszcz.

לערנט אייך טאנצען
אין דער בעוואוסטער
טאנץ-שולע
פון ש.
קאזאנאווסקי
וואלטשאנסקא 35 טעל. 241-45
פרייטאג פון 7—10 אווענד
שבת פון 3,30—7 נאכמ. ספעציעלע געשעל. קורסן פאר לאנג-געקליידעטע.
שבת און זונטאג פון 6,30—10 אוו.
אלגעמיינע פראקטישע טענץ.
מעסיגע פרייזען.
פיינע געזעלשאפט.

בחנם ווערט צוגעפאסט
אלערליי גלעזער!

„OPTICUM"
פיעטריקאווער 28 28
בעזיצט אויף לאגער א גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע ברילען, בינאקלען, אלערליי צילינדער-גלעזער, קאמ-בינירטע גלעזער, טערמאמעטערס, אלעס צו די ביליגסטע פרייזען.
ס'ווערן אויך אויסגעפיהרט זעמטל. רעפעראטורען: פינקטליך און רעעל. — גערעכנט די אדרעס עס ווערן אנגענומען אלע ארט רעצעפטען פון די ה"ה דאקטוירים

קורס פאר
קילים-ארבעט
און דיוואנעס
די געזעלשאפט „ארט" אין לאדז, וואלטשאנסקא 27, טעלעפאן 111-23, ארגאניזירט פאר פרויען א יעהר. ליכען קורס
פון קילים-ארבייט
און דיוואנעס
איינשרייבונגען קומען פאר אין קאנצ-לאריע פון „ארט" אין די ביורא-שעה'ן

מאשינען צו שרייבען און רעכנען
רעפעריורט אטביסטען אז [...] דער טכנא. ואקל-ר
A. BLUSZKE i R. BRAUN
נאהראט 1a, 2, איינגאנג, אין געהעלב, טעל. 137-54
אנייעהר. מיטארבייטער פון דער פירמע Adolf Goldberg
מיר נעהמען אן איבערצושרייבען אויף דער מאשין. בעמערקונג! אויסארבייטונג פון עלעקטרישע מאטאמאנס און אקווארייומס צו זעהר צוגענגליכע פרייזן.

לעטשניצע
פאר ווענערישע-קראנקע מענער · שוועכע און הויט-קראנקהייטען
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
פיעטריקאווער 45
מעטיג פון 9 פריה ביז 9 אווענד.
פרויען און קינדער נעמט אן א פרויי-דאקטאר פון 11-1 און פון 5-7 אוונד.
א בעראטונג 3 זל.

Dr. med.
HERSZFINKIEL
ספעצ. פאר קינדער-קראנקהייטען
האט זיך איבערגעצויגען
אויף שרודמיעסקא 17
פראנט, I שט. טעל. 111-87.

Doktór
Daniel Kon
שטעדלינגא 5 טעל. 228-08
אינערליכע און נערווען-קראנקהייטען
נעהמט אן פון 5 ביז 7 אווענד.

Dr. med. I. SER
choroby wewnętrzne
האט זיך איבערגעצויגען אויף
Al. I-go Maja 3, tel. 174-41
נעהמט אן פון 4—6 נאכמ.

Dr. med.
M. JAKOBSON
choroby chirurgiczne
(spec. chirurgia kostna)
ul. Dr. Sterlinga 22
telefon 174-42.

דאקטאר
צ. י. פראוודא
אינערליכע קראנקהייטען
זגיערסקא 20, טעל. 133-26
נעמט אן פון 5—7 אווענד

Lekarz-Dentysta
צאהן-ארצט
טאנדאוווסקא
האט זיך איבערגעצויגען פון גלובנא 51
אויף פיעטריקאווער 152
טעל. 174-93.
נעהמט אן פון 9 ביז 2 נ"מ און 3-8 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 10—1 מיטאג.

Dr. med. Niewiażski
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפילים און הויט - קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער - שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
פראנט, 1טער שטאק
נעהמט אן פון 8-11 און פון 5-9 אווענט
זונטאג און יום טוב פון 9-1 נאכמיטאג.
ספעציעלער וואַרטעזאל - זאל פאר פרויען
נעמט אן פון 9-11 און פון 6-8 אווענט

Dr. med
J. Nadel
ספעצ'אליסט פון אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען.
אנדזשעיא 4, טעל. 228-92
נעמט אן פון 10—12 און פון 5—7 אוו.
אין דער לעטשניצע בזשעזשינער 11 פון 12 ביז 1 בייטאג.

ד"ר העללער
ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער - שוועכע
8 טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אוונט
זונטאג פון 10—2 מיטאג.
פאר פרויען - א ספעציעלער ווארטע-זאל
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען

Dr. B. Hurwicz
Choroby skórne i weneryczne
Piotrkowska 10
telefon 26-553.
נעמט אן פון 8—11און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום-טוב - פון 8 1 בייטאג

Dr. med.
M. TAUBENHAUS
ספעציאליסט
פאר אקושעריע און פרויען קראנקהייטען
ספרעהיטונג נעגען שוואנגערשאפט
זג ... שער 11. טעלעפאן 246-09
נעמט אן פון 8—9 פריה און פון 4—8 אוו

Doktór
Klinger
ספעציאליסט
פאר ווענערישע, הויט, האאר און סעקסואל-קראנקהייט
Andrzeja 2, tel. 132-28
נעמט אן פון 9—11 פארמ. און פון 4—8 אוו

Dr. med.
Markowiczowa
choroby skórne i weneryczne
MONIUSZKI 2, tel. 166-35.
Godz. przyjęć 8—1, 3—7 po poł.

אנאנסען - פרייז:
... טעקסט — 18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט— 24 גר.
... טעקסט — 12 גר. פרייטאג און ערב יו"ט— 18 גר.
... א מילימעטער-שורה אין דער זייט 10 שפאלטען.

אין טעקסט — 40 ר. פרייטאג און ערב יו"ט— 60 גר. פאר א מילימעטער-שורה. אין דער זייט 4 שפאלטען. נעקראלאגען: 20 גראשען א מילימעטער שורה (אין דער זייט 10 שפאלטען). קליינע אנאנסען ביז 15 ווער-טער 1 זל., יעדעס ווייטערדיגעווארט — 10 גראשען. אויסער דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט.

אבאנאמענט...
אין לאדז — 4 זלאטעס א ...
אויף דער פראווינץ — 5 ...
7 זלאטעס א חודש; אמער...

מעהלערען הילכט עדיטען ניסט פרינציפיעל דעם ... האלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערה... קען די אנאנס ארער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנ... פאר'ן אינהאלט און טערמין פון די אנאנסען איז ... פערלאג כ י ש ט פעראנטוואורטליך. די ארטיקעלן ... ביע איז אפען בייטאג און ביינאכט אהן איבעררייס...

Za wydawnictwo „Najer Folksblat". spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub. Redaktor odpowiedzialny: Chanon Kaufman
Czcionkami i druk rotac. „Naier Folksblat". Piotrkowska 21